

Tilinpäätös 2019

SISÄLLYSLUETTELO

Toimintakertomus

Kunnanjohtajan katsaus	3
Kunnanorganisaatio ja hallinnon järjestäminen	5
Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	9
Olennaiset muutokset toiminnassa ja taloudessa	16
Strategia	28
Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	31
Kuntakonsernin toiminta ja talous	36

Toteutumisvertailut

Hallinto ja palvelutoimi	43
Perusturva	54
Sivistystoimi	75
Rakennusvalvonta ja ympäristötoimi	89
Tekninen toimi	96
Yhteenveto määrärahojen toteutumisesta	124

Tilinpäätöslaskelmat

126

Liitetiedot

134

Allekirjoitukset

Tilikauden tuloksen käsittely ja kunnanhallituksen allekirjoitukset	149
Tilintarkastajan lauseke	150

Joulukuussa Valtiovarainministeriö arvioi Suomen bruttokansantuotteen hidastuvan noin prosentin verran tuleville vuosille. Myös taloustilanne näyttää heikkenevän. Tämä siis jo ennen koronan saapumista Suomeen. Tällä hetkellä talouden tulevaisuus, jo kuukausienkin tasolla, näyttää ennen näkemättömän haasteelliselta.

Kuntaliiton 23.3.2020 esittämän arvion mukaan koronaepidemian vaikutukset kuntataloudelle ovat merkittävät. Pelkästään vuonna 2020 heikentymisen vaikutusten arvioidaan olevan jopa 1.5 miljardia euroa. Kunnallis- ja yhteisöverotulot tulevat romahtamaan pahimmillaan 400 miljoonan euron verran. Kriisin pitkittymistä ja sen pitkälle näkyviä vaikutuksia on vielä mahdotonta ennustaa. Valtiolle on viestitetty Kuntaliiton, kuntien ja kaupunkien toimesta, että pelastuspakettia tarvitaan ja nopeasti.

Vuonna 2019 myös Toivakan talous heikkeni. Kunnan tilikausi sujui ennakkoidusti, mutta Keski-Suomen Verkkoholding Oy:n takausvastuiden vuoksi tehty pakollinen varaus heikensi kunnan tuloksen -4.015 718, 63 euroon. Kirjanpitolain mukaan menoa tulee pitää varmana tai todennäköisenä, ennen kuin se merkitään pakolliseksi varaukseksi. Yhtiön tilanne oli hyvin haastava koko vuoden 2019 ajan. Loppuvuodesta tilanne alkoi näyttämään siltä, että ainoa vaihtoehto yhtiön tervehdyttämiselle olisi yrityssaneerausmenettelyyn hakeutuminen. Tähän päädyttiinkin vuoden 2020 maaliskuun alkupuolella, ennen koronakriisiä.

Toivakan väkiluku laski hiukan vuodesta 2018. Positiivista kuitenkin on, että Toivakka nähdään houkuttelevana paikkakuntana Keski-Suomessa: valtaosa vuosien varrella saadusta muuttovoitostamme on muuttovoittoa maakunnan muista kunnista. Nettomuutossa olemme hävinneet isommille keskuksille, kuten Jyväskylälle.

Kun talouttamme tarkastellaan pidemmällä aikavälillä, on lainakantamme kasvanut, mutta niin myös rahavaramme. Taseessamme ollut ylijäämä on vahvistunut, vaikka samaan aikaan kunta on velkaantunut. Toimintakate kasvoi vuonna 2019 ja vuosikate painui negatiiviseksi. Tämä on hälyttävää, sillä vuosikatteen tulisi olla positiivinen ja parhaimmassa tapauksessa kattaa poistot.

Vuoden 2019 tulos kuitenkin syö kertyneen ylijäämämme ja edessämme on alijäämän kattamisvelvoite. Tähän valmistauduttiin jo vuonna 2019 ja työtä jatketaan. Vuonna 2020 olemme käyttäneet myös ulkopuolista apua luodaksemme mahdollisimman realistista kuvaa tulevasta talouskehityksestämme ja hyödyntääksemme tätä tietoa myös taloussuunnittelussa.

Vuosi 2019 oli monella tapaa muutosten vuosi. Jo vuoden alusta henkilöstöresursseihin tuli muutoksia hallintojohtajan siirtyessä pois tehtävästään. Hallintojohtajan tehtävien jako vakiintui loppuvuoteen mennessä siten, että hallintojohtajan virka päädyttiin lakkauttamaan. Keväällä 2019 talouden tasapainotusta valmisteltiin jo laajasti ja tasapainotustyö toki jatkuu edelleen. Kunnan viestintää ja markkinointia kehitettiin ja päätöksentekuelimet kokoontuivat aktiivisesti. Keväällä 2019 myös sote kariutui valtakunnallisesti, mikä nosti kunnat jälleen siihen tilanteeseen, jossa joudutaan miettimään palvelujen järjestämistä pidemmällä tähtäimellä, ilman tulevaisuudessa siintävää sote-siirtymää.

Kunnanjohtaja Pirkko-Liisa Vesterinen jäi pois tehtävästään syyskuussa 2019 ja lokakuun alusta minä aloitin kunnanjohtajana. Vauhdikkaampaan talousarvioaikaan, totta kai. Syksyllä käynnistimme myös uuden rehtorin rekrytoinnin Juhani Holopaisen siirtyessä eläkkeelle vuoden 2020 helmikuussa ja heti alkuvuodesta 2020 aloimme rekrytoimaan uutta perusturvajohtajaa uusiin tehtäviin siirtyneen Anu Pihlin tilalle. Valtuuston puheenjohtajankin osalta on tapahtunut muutoksia ja puheenjohtajan nujjaa heiluttaa maaliskuusta 2020 lähtien Tuomas Tahvonen.

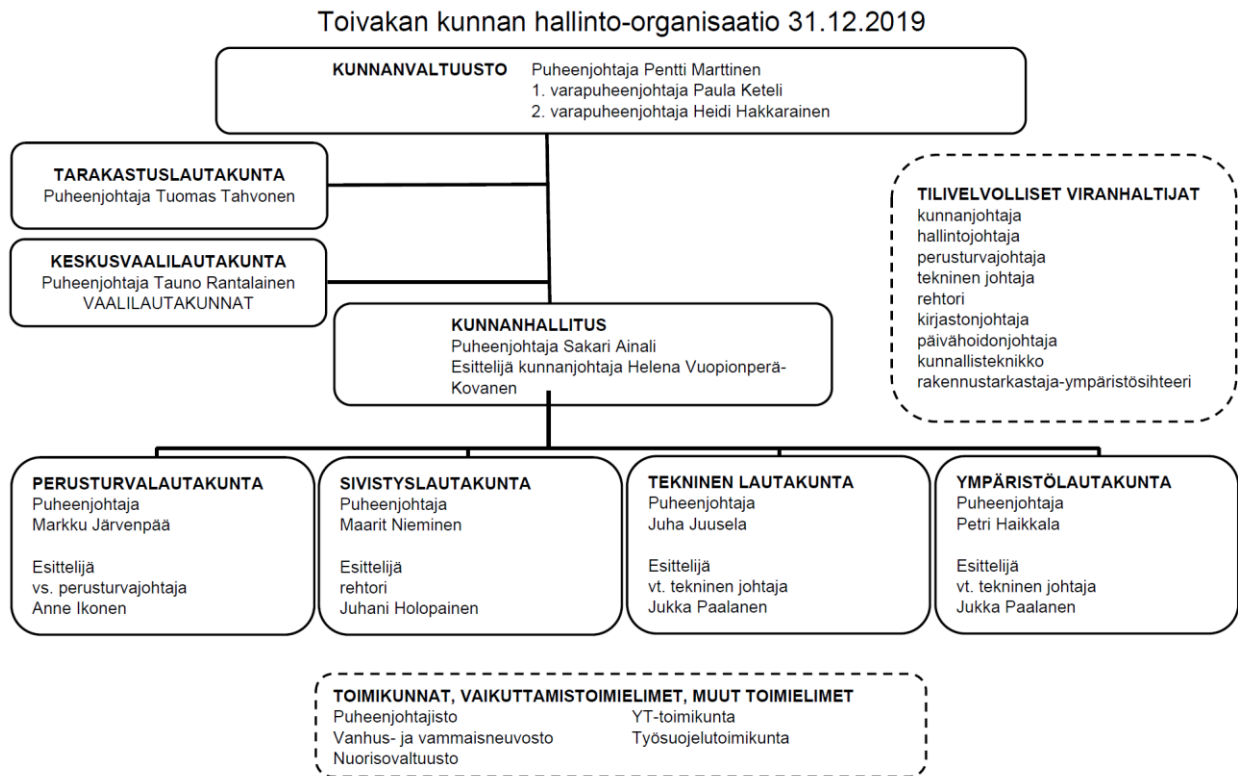
Vallan vauhdikas loppu- ja alkuvuosi. Henkilöstömme on osoittanut muutoksista huolimatta aktiivista työtettä ja rohkeaa asennetta, joka on osoittautunut kullanarvoiseksi myös käsillä olevassa koronatilanteessa. Siitä heille suuri kiitos.

Yhteistyöllä ja yhdessä selviämme suuristakin muutoksista ja taloushaasteista!

Kunnanjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen

Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Toivakan kunnan hallinto-organisaatio vuoden 2019 päättyessä on kuvattu alla olevassa kuvassa. Hallinto-organisaatio on pysynyt entisellään. Muutokset tapahtuivat on perusturvalautakunnassa, jonka esittelijä muuttui marraskuussa 2018 perusturvajohtajan siirtyessä Keski-Suomen liiton palvelukseen (määräaikainen virkavapaa) ja kunnanhallituksessa uuden kunnanjohtajan aloittaessa virassa.

Toivakan kunnan hallinnolliset toimielimet 2019

Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuuston valtasuhteet		
Valtuustoryhmä	Paikkamäärä 1.1.-31.12.2019	
KESK	10	
SDP	4	
PS	3	
KD	2	
KOK	1	
VAS	1	
VIHR		

Valtuuston varsinaiset jäsenet 1.1.-31.12.2019

Nimi	tehtävä (esim. pj)	valtuustoryhmä
Ainali Sakari		KESK
Hakkarainen Heidi	2. varapuheenjohtaja	KESK
Hiekkanen Juha		KESK
Juusela Juha		PS
Jyrinki Riitta		KESK
Jäntti Sinikka		KESK
Järvenpää Markku		KESK
Keteli Paula	1. varapuheenjohtaja	SDP
Lamberg Irja		KESK
Manninen Teuvo		KD
Marttinen Pentti	puheenjohtaja	KESK
Nieminen Maarit		KESK
Oksanen Varja		VAS
Paljakka Marja-Liisa		KD
Peltonen Topias		SDP
Pitko Päivi		KESK
Puikkonen Sami		SDP
Puttonen Matti		SDP
Saarelainen Topi		PS
Sundvall Jouko		PS
Tahvonen Tuomas		KOK

Kunnanhallituksen voimasuhteet

Kunnanvaltuuston valtasuhteet		
Valtuustoryhmä	Paikkamäärä 1.1.-31.12.2019	
KESK	3	
SDP	1	
PS	1	
KD	1	
KOK		
VAS	1	

Kunnanhallitus 1.1.-31.12.2019

Varsinainen jäsen	tehtävä	valtuustoryhmä	henkilökohtainen varajäsen	valtuustoryhmä
Ainali Sakari	puheenjohtaja	KESK	Järvenpää Markku	KESK
Hiekkanen Juha		KESK	Pitko Päivi	KESK
Jäntti Sinikka		KESK	Jyrinki Riitta	KESK
Oksanen Varja		VAS	Mäkelä Taina	SDP
Paljakka Marja-Liisa		KD	Vihinen Veli Pekka	KD
Puttonen Matti 31.5.2019 saakka Parviainen Kari 1.6.2019 -		SDP	Puikkonen Sami	SDP
Sundvall Jouko	varapuheenjohtaja	PS	Tervonen Jorma	PS

Lautakunnat 1.1.-31.12.2019

Keskusvaalilautakunta

Nimi	tehtävä	valtuustoryhmä
Breilin Henna	varapuheenjohtaja	SDP
Mäkinen Kari		KOK
Rantalainen Tauno	puheenjohtaja	KESK
Sievänen Suvi		PS
Vihinen Veli Pekka		KD

Tarkastuslautakunta

Nimi	tehtävä	valtuustoryhmä
Heinonen Ahti		SDP
Manninen Teuvo	varapuheenjohtaja	KD
Nummi Satu		KESK
Rinne Tuija		PS
Tahvonon Tuomas	puheenjohtaja	KOK

Perusturvalautakunta

Nimi	tehtävä	valtuustoryhmä
Häätylä Matleena		VAS
Järvenpää Markku	puheenjohtaja	KESK
Lamberg Irja		KESK
Pelkonen Annikki		KD
Peltonen Topias		SDP
Saarelainen Topi	varapuheenjohtaja	PS
Seppänen Tuija		KESK

Sivistyslautakunta

Nimi	tehtävä	valtuustoryhmä
Kauppinen Markku		KOK
Nieminen Maarit	puheenjohtaja	KESK
Pitko Päivi		KESK
Puikkonen Sami	varapuheenjohtaja	SDP
Pynnönen Mari		SDP
Rantanen Jani		KESK
Saari Martti		PS

Tekninen lautakunta

Nimi	tehtävä	valtuustoryhmä
Jaatinen Lauri		KESK
Jauhiainen Jenni		KESK
Juusela Juha	puheenjohtaja	PS
Keteli Paula		SDP
Parviainen Kari	varapuheenjohtaja	SDP
Tähtinen Terhi		KESK
Vihinen Veli Pekka		KD

Ympäristölautakunta

Nimi	tehtävä	valtuustoryhmä
Bågman Rauno		KD
Haikkala Petri	puheenjohtaja	KESK
Jyrinki Riitta		KESK
Kainulainen Tanja	varapuheenjohtaja	PS
Vanhatalo Jouko		SDP

Tilivelvolliset

Tilivelvollisia ovat toimielinten jäsenten lisäksi tehtäväalueiden johtavat viranhaltijat

Kunnanjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen

Vt. perusturvajohtaja Anne Ikonen

Rehtori Juhani Holopainen / 2.3.2020 alkaen Sirpa Orell-Pohjola

Tekninen johtaja Jukka Paalanen

Päivähoidonjohtaja Neija Lepistö

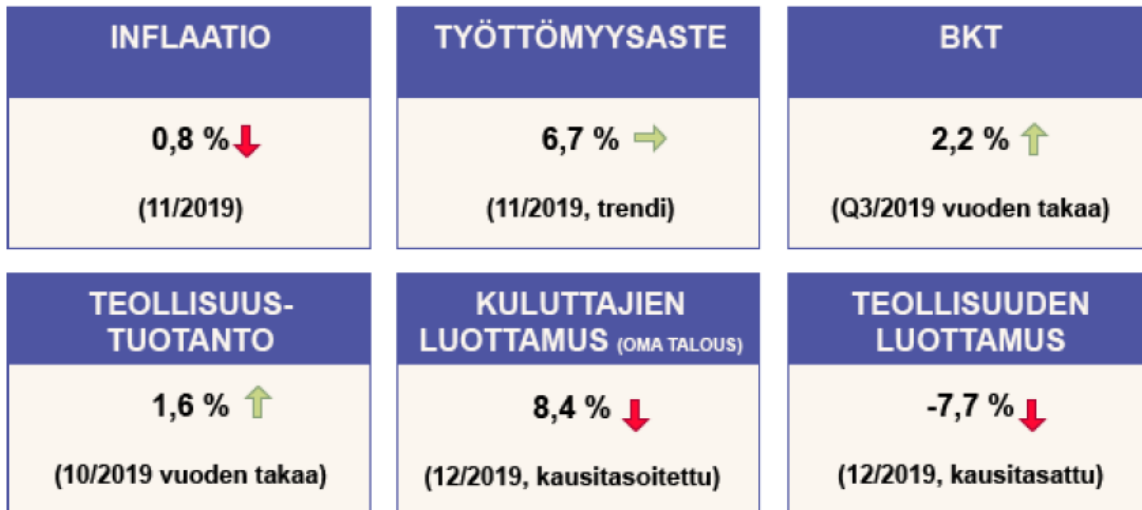
Kirjastonjohtaja Katariina Siironen

Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Suomen talous kasvoi vahvasti vuoden 2019 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä, mutta lyhyen aikavälin mallien perusteella kasvu näyttää lähes pysähtyneen vuoden viimeisellä neljänneksellä. Vuosi 2020 alkaa maltillisen kasvun merkeissä. Työllisyysasteen kasvu näyttää edelleen hidastuvan, mistä kertovat mm. alentuneet työllisyysodotukset. Työllisyysodotukset ovat laskeneet varsinkin teollisuudessa. Myös teollisuuden luottamusindeksi on heikentynyt selvästi.

Suomen talouden tunnuslukuja

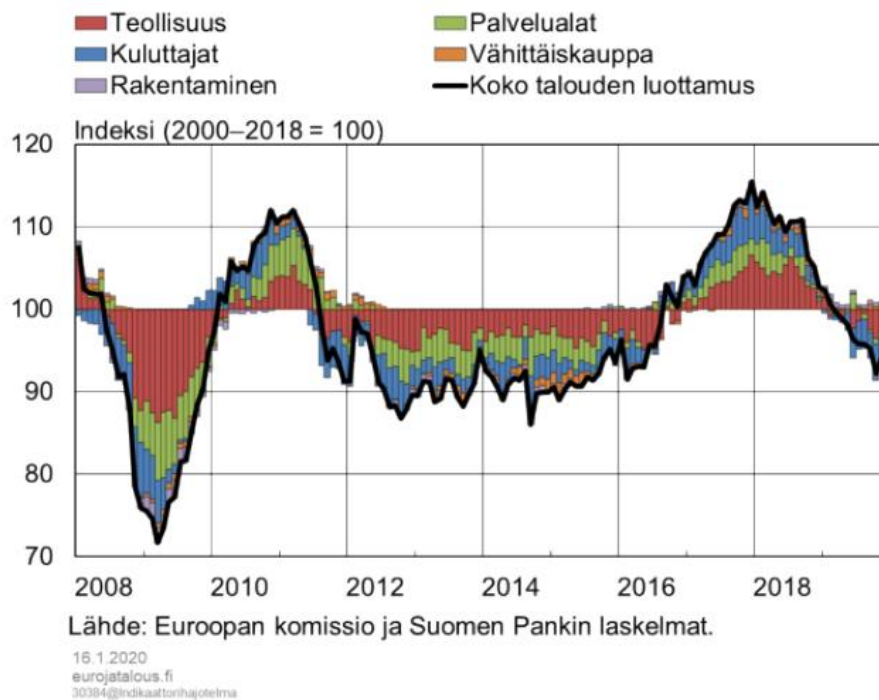

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli ja Suomen Pankki.

Kuva viime vuoden talouskehityksestä muuttui aiempaa positiivisemmaksi Tilastokeskuksen julkistettua kolmannen vuosineljänneksen tilinpidon. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan BKT:n volyymi kasvoi kolmannella vuosineljänneksellä 0,7 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Ensimmäisen (0,6 prosenttia) ja toisen (0,8 prosenttia) neljänneksen kasvuluvut tarkentuivat ylöspäin. Talouskasvua tukivat sekä kulutus ja investoinnit että nettovienti (kuvio 1). Vuoden kolmannella neljänneksellä erityisesti yksityisen kulutuksen kasvu selitti BKT:n kasvua.

Sekä kotitalouksien että yritysten luottamus lähitulevaisuuden talouskehitykseen on heikentynyt jo pitkään. Varsinkin kuluttajien luottamuksen lasku on ollut merkittävää. Viimeisten kuukausien aikana lasku näyttää kuitenkin pysähtyneen tai vähintäänkin hidastuneen. Kuluttajien luottamusindikaattorin arvo oli heikoimmillaan lokakuussa (-6,4). Viimeisin havainto luottamusindikaattoreista on joulukuulta, jolloin indikaattorin arvo (-4,8) oli hieman korkeampi, mutta edelleen negatiivinen. Huomionarvoista on kuitenkin se, että alentunut kuluttajaluottamus selittyy lähinnä odotuksilla yleisestä taloustilanteesta. Sen sijaan luottamus omaan talouteen, jota kuluttajat ovat todennäköisesti parempia arvioimaan, on pysynyt melko vakaana.

Luottamuslukujen lasku on pysähtynyt

Työllisyysasteen trendi oli marraskuussa 72,6 prosenttia. Työttömyysasteen trendi on pysytellyt paikallaan 6,7 prosentissa. Työmarkkinoilla on havaittavissa viilentymistä erityisesti teollisuudessa. Teollisuuden työllisyys on viime kuukausina supistunut. Lisäksi teollisuuden työllisyysodotukset ovat jatkaneet voimakasta laskuaan ja viimeisimmät saldolut ovat olleet negatiivisia. Tyypillisesti suhdanneherkässä rakentamisessa työllisyysodotukset ovat pysyneet teollisuutta vakaampina.

Työmarkkinoiden viilentyminen on näkynyt myös monessa muussa indikaattorissa. Lomautettujen määrä kasvoi marraskuussa melkein 50 prosentilla vuoden takaisesta. Työ- ja elinkeinoministeriön tilastoimat päättyneet työttömyysjaksot ovat vähentyneet. Yt-neuvottelujen alaisten henkilöiden määrä on kasvanut.

Teollisuustuotannon volyymi nousi marraskuussa 1,3 prosenttia edellisestä kuukaudesta. Teollisuuden uudet tilaukset ja teollisuuden luottamus ovat kuitenkin olleet laskussa, mikä viittaa siihen, että teollisuustuotannon kasvu saattaisi olla taittumassa. Eri toimialojen välillä on kuitenkin jonkin verran eroja. Kasvu on jatkunut hyvänä esimerkiksi kemianteollisuudessa. Sen sijaan metsäteollisuudessa kasvua ei ole ollut.

Asuntorakentaminen hiljeni selvästi viime vuonna. Myönnetyt rakennusluvut ovat laskeneet jo pitkään, ja syksyllä tämä alkoi näkyä jo selvästi valmistuneiden asuntojen kuutiomäärässä (kuvio 8). Viimeisimmät havainnot myönnettyissä rakennusluvuissa ja uusissa aloituksissa viittaavat laskun hidastumiseen, mutta valmistuneiden asuntojen määrä supistuu todennäköisesti vielä tänä ja ensi vuonna. Rakennusalan viileneminen on näkynyt myös teollisuusrakennusten rakentamisessa, jonka volyymi supistui selvästi syksyllä.

Inflaatio on hidastunut sekä yhdenmukaistetulla (YKHI) että kansallisella kuluttajahintaindeksillä (KHI) mitattuna. Joulukuussa YKHI kasvoi 1,1 prosenttia ja KHI 0,9 prosenttia vuoden takaiseen nähden. Inflaation hidastumista selittää pääasiassa voimakkaasti vaihteleva energiakomponentti.

Maailmantalouden epävarmuus on näkynyt globaalien ostopäällikköindeksien laskuna erityisesti teollisuudessa. Viimeisten kuukausien aikana lasku on pysähtynyt, mutta esimerkiksi Suomen keskeisessä

vientimaassa Saksassa teollisuustuotanto on jo pitkään supistunut ja teollisuuden ostopäällikköindeksin arvo on edelleen selvästi alle 50 (n. 44), mikä indikoi tilanteen huononemista edelleen. Epävarmuudesta ja heikoista näkymistä huolimatta Suomen viennin volyymin kasvu on jopa hieman kiihtynyt viime aikoina. Viennin volyymin kasvu on tullut erityisesti viennistä Euroopan unionin ulkopuolelle. Vienti Euroopan unionin alueelle on sen sijaan pysynyt liki ennallaan.

Suomen taloudellinen tilanne heijastuu kuntatalouteen. Viime vuoden tilinpäätösten ennakkotietojen perusteella kuntatalous heikkeni entisestään. Kuntien yhteenlaskettu vuosikate pieneni ja lainakanta kasvoi, ja negatiiviseksi vuosikatteensa arvioiden kuntien määrä kasvoi entisestään.

Tilastokeskuksen julkaisemien tilinpäätösarviotietojen mukaan Manner-Suomen kuntien ulkoiset toimintakulut kasvoivat edellisen vuoden tilinpäätöksistä 2,4 prosenttia 37,8 miljardiin euroon. Toimintatuotot puolestaan vähenivät 4,1 prosenttia 7,2 miljardiin euroon.

Viime vuoden tilinpäätösarvioiden mukaan 56 kunnan vuosikate vuonna 2019 oli negatiivinen, kun vuonna 2018 näiden kuntien määrä oli 44.

Kuntien yhteenlaskettu toimintakate heikkeni 1,2 miljardilla eurolla vuonna 2019 verrattuna edellisen vuoden tilinpäätöksiin.

Tilastokeskuksen julkaisemien tietojen mukaan valtionosuuksien, verotulojen ja rahoitustuottojen kasvun seurauksena vuosikate heikkeni kuitenkin euromääräisesti toimintakatetta vähemmän.

Tilastokeskuksen mukaan Manner-Suomen kunnat saivat vuonna 2019 verotuloja yhteensä 22,9 miljardia euroa, mikä on 2,6 prosentin kasvu edelliseen vuoteen verrattuna. Valtionosuudet kasvoivat 2,1 prosenttia 8,6 miljardiin euroon. Asukasta kohti laskettuna verotuloista ja valtionosuuksista muodostuva verorahoitus oli keskimäärin 5 748 euroa.

Kuntien yhteenlaskettu vuosikate oli 1,8 miljardia euroa, ja se pieneni edellisestä vuodesta 0,3 miljardilla eurolla.

Kuntien omien arvioiden perusteella lainakanta oli vuoden 2019 lopussa 18,4 miljardia euroa. Tämä tarkoitti 10,2 prosentin kasvua edellisen vuoden tilinpäätöksiin verrattuna. Asukasta kohti lainakanta oli 3 360 euroa.

Investointimenoja tilinpäätösarvioissa oli 3,9 miljardia euroa, joka oli 7,7 prosenttia enemmän kuin edellisen vuoden toteutuneet investointimenot.

Manner-Suomen kuntayhtymien tilinpäätösarviot kertovat ulkoisten toimintakulujen kasvaneen 7,4 prosenttia ja toimintatuottojen 6,5 prosenttia vuonna 2019 verrattuna edellisen vuoden lopullisiin tilinpäätöksiin. Toimintakuluja arvioitiin olevan yhteensä 15,8 miljardia euroa ja toimintatuottoja 16,4 miljardia euroa. Vuosikate laski 0,6 miljardista 0,5 miljardiin euroon.

Kuntayhtymien lainakanta oli tilinpäätösarvioiden mukaan 17,7 prosenttia suurempi kuin edellisen vuoden tilinpäätöksissä, yhteensä 4,6 miljardia euroa. Investointimenot kasvoivat 12,1 prosenttia 1,3 miljardiin euroon.

Kuntatalouden vuodesta 2019 on ennakoitu numeroiden valossa "historian huonointa".

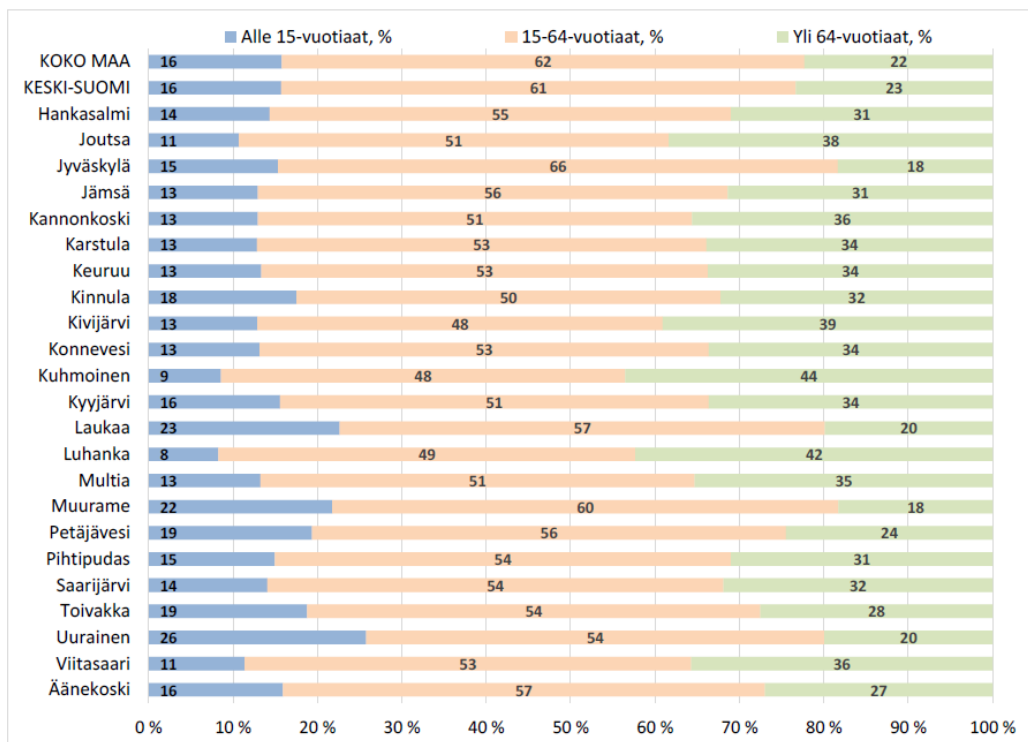
Väestön ikärakenteen muutos on aiheuttanut ja aiheuttaa tulevaisuudessakin suuria haasteita kuntatalouteen. Väestön ikääntyessä koko maan väestöllinen huoltosuhde heikkenee lähivuosina nopeasti, eli lasten ja vanhuseläkeläisten määrä suhteessa työikäiseen väestöön kasvaa. Kuntatalouden kannalta huoltosuhteen heikkeneminen merkitsee sekä hoito- ja hoivapalveluiden tarpeen kasvua että aiempaa heikompia verotulojen kasvumahdollisuuksia. Kuntatalouden kannalta tilannetta hankaloittavat lisäksi erityisesti suuret alueelliset erot väestön ikärakenteessa.

Lähde: Suomen Pankki, Kuntaliitto

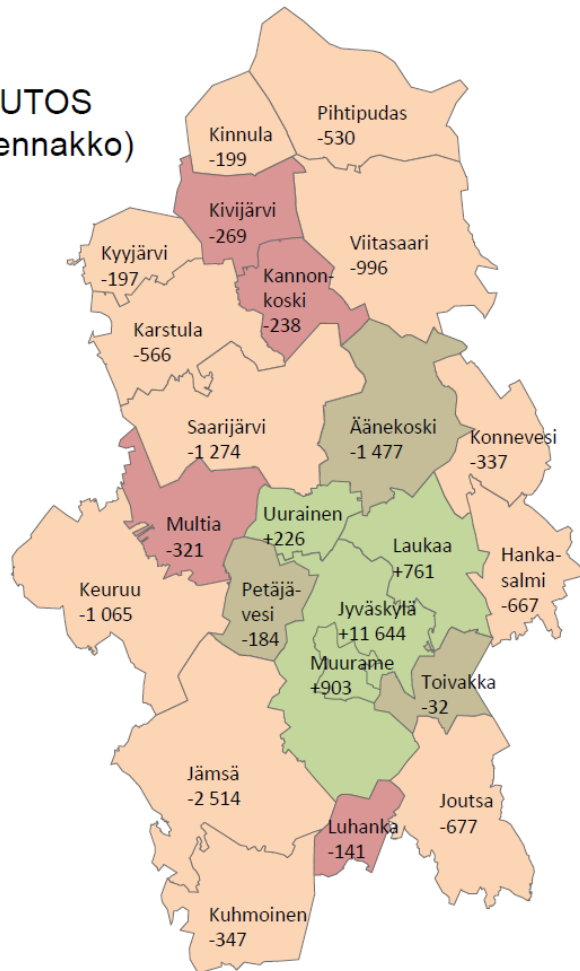
Keski-Suomi ja Toivakka

Väestömäärä väheni 381 henkilöllä Keski-Suomessa vuonna 2019. Kyseessä oli kolmas perättäinen väestölaskun vuosi. Vähenemisen taustalla on voimakas luonnollisen väestökasvun hiipuminen syntyvyyden alenemisen myötä. 2010-luvulla syntyneiden määrä on vähentynyt lähes 30 % Keski-Suomessa. Myös maan sisäinen muuttoliike on ollut tappiollista viime vuosina. Vain kaksi Keski-Suomen kuntaa kasvoi asukasmäärässä. Toivakan asukasmäärä laski 20 asukkaalla (0,8 %). Jyväskylän seutukunta on ainoa kasvava seutukunta Keski-Suomessa. Alle 15-vuotiaiden määrä kasvoi edellisvuodesta kolmessa kunnassa: Kinnulassa, Kuhmoisissa ja Kivijärvellä. Työikäisten määrä (15-64 v) kasvoi vain Jyväskylässä.

Väestö ikäryhmittäin 2019, %-osuudet

VÄESTÖMUUTOS 2010-2019 (ennakko)

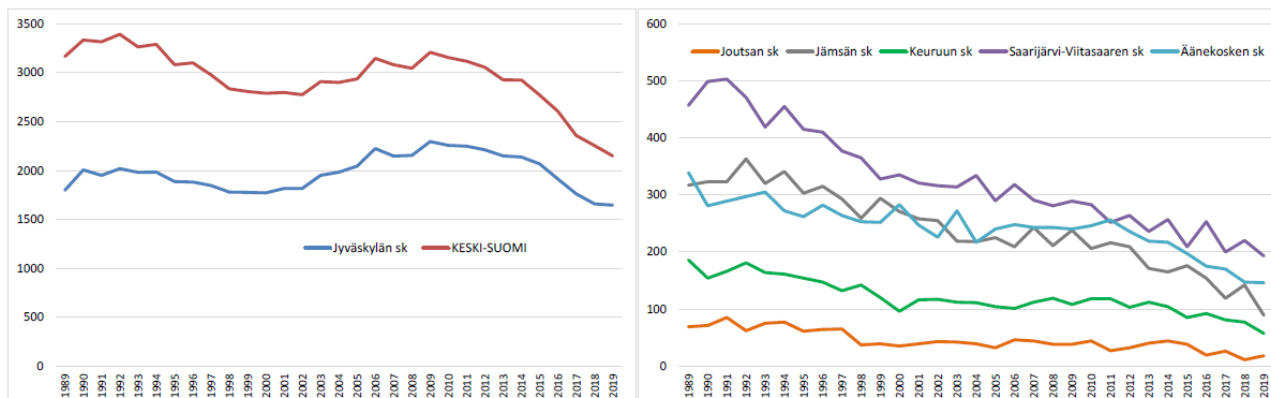
Kasvanut +4,2 – 9,8 %
 Vähentynyt -1,3 – 7,3 %
 Vähentynyt -10,0 – 13,9 %
 Vähentynyt -15,1 – 19,7 %

Keski-Suomi +0,5 % (+1 503)
 Koko maa +2,8 %

KESKI-SUOMEN LIITTO
 Regional Council of Central Finland

Syntyneiden määrän kehitys 1989-2019

2010-luvulla syntyneiden määrä on vähentynyt koko maassa 25 % ja Keski-Suomessa 32 % (v. 2019 syntyi 1 000 lasta vähemmän).

Muutos v. 2010-2019:

Jyväskylän seutu: -27 %

Saarijärvi-Viitasaaren seutu: -32 %

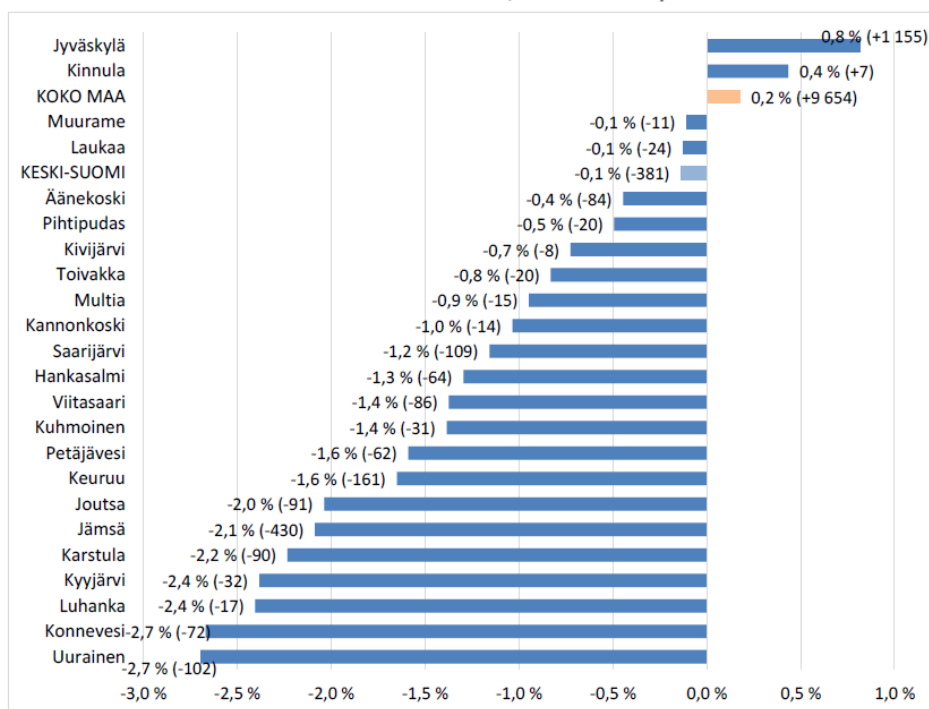
Äänekosken seutu: -41 %

Keuruun seutu: -52 % (v. 2019 syntyneiden määrä oli huomattavan pieni)

Jämsän seutu: -57 % (v. 2019 syntyneiden määrä oli huomattavan pieni)

Joutsan seutu: -59 % (syntyneitä on vähän ja vuosiheilahtelut voivat olla suuria)

Väestömäärän vuosimuutos kunnittain 2019, % (suluissa muutos henkilömääränä; ennako)

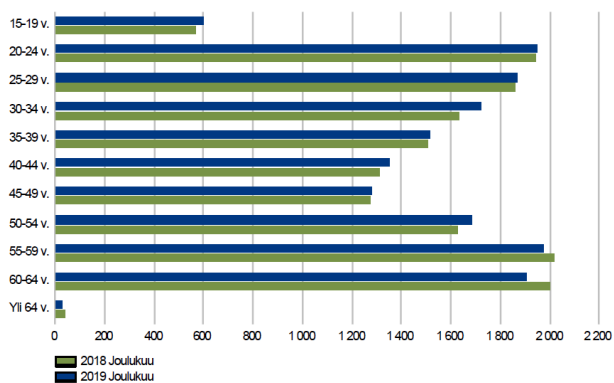
Väestö 31.12.2019	
KOKO MAA	5 527 573
KESKI-SUOMI	275 140
Jyväskylä	142 460
Jämsä	20 177
Laukaa	18 903
Äänekoski	18 767
Muurame	10 159
Keuruu	9 601
Saarijärvi	9 306
Viitasaari	6 178
Hankasalmi	4 875
Joutsa	4 376
Pihtipudas	4 033
Karstula	3 941
Petäjavesi	3 838
Uurainen	3 681
Konnevesi	2 626
Toivakka	2 386
Kuhmoinen	2 207
Kinnula	1 622
Multia	1 569
Kannonkoski	1 339
Kyyjärvi	1 311
Kivijärvi	1 095
Luhanka	690

Keski-Suomen työttömyysaste nousi vuoden 2019 aikana 0,5 % ollen koko vuoden aikana keskimäärin 12,5 %. Toivakan työttömyysaste oli joulukuun 2019 lopussa 9,2 %. Toivakassa oli koko Keski-Suomen toiseksi pienin työttömyysaste.

Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat TE-toimistossa seutukunnittain

Seutukunta	Työttömät työnhakijat			Muutos		Työttömistä työnhakijoista lomautetut		Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta		Muutos		
	Joulu 2019	Marras 2019	Joulu 2018	Joulu 2019	Joulu 2018	%	%	Joulu 2019	Marras 2019	Joulu 2018	Joulu 2019	Joulu 2018
Jyväskylä	10 801	8 984	10 823	-22	0	732	12,2	2 046	1 470	1 405	641	46
Joutsa	218	195	232	-14	-6	28	10,4	20	27	22	-2	-9
Keuruu	476	412	483	-7	-1	38	10,4	33	33	31	2	6
Jämsä	1 224	1 095	1 301	-77	-6	122	12,5	114	84	105	9	9
Äänekoski	1 518	1 248	1 314	204	16	393	16,3	73	64	89	-16	-18
Saarijärvi-Viitasaari	1 632	1 372	1 642	-10	-1	160	13,6	105	106	115	-10	-9
Keski-Suomi	15 869	13 306	15 795	74	0	1 473	12,5	2 391	1 784	1 767	624	35

TYÖTTÖMÄT TYÖNHAKIJAT IKÄRYHMÄN MUKAAN Keski-Suomi

TEM Työnvälitystilasto / Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Työttömyys laski vain varttuneissa ikäluokissa

Joulukuun lopussa työttömyys nousi eniten 15-19-vuotiaiden ikäryhmässä (5,4 %) ja 30-34-vuotiaissa (5,3 %). Työttömyys laski vain kolmessa vanhimmissa työikäisten ikäluokassa.

PITKÄAIKAISTYÖTTÖMÄT KUUKAUDEN LOPUSSA Keski-Suomi

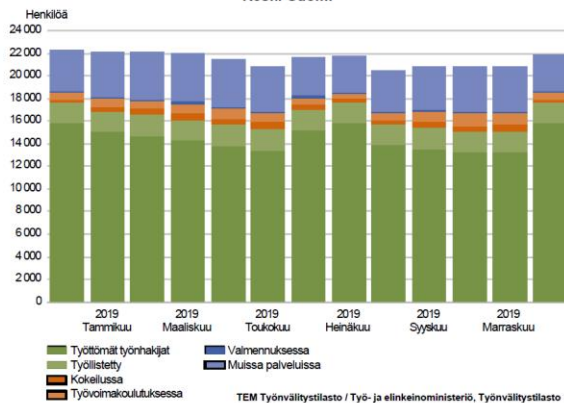
TEM Työnvälitystilasto / Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Vuoden työttömänä olleiden lukumäärä kasvoi

Joulukuun lopussa yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli 3 641, mikä on 73 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pitkäaikaistyöttömiä yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli 1 549, mikä on 78 vähemmän kuin vuosi sitten.

Keski-Suomessa pitkäaikaistyöttömiä kaikista työttömistä työnhakijoista oli 22,9 % ja koko maassa 24,4 %. Alueittaiset pitkäaikaistyöttömien määrät löytyvät koko maan taulukosta.

LAAJA TYÖTTÖMYYS Keski-Suomi

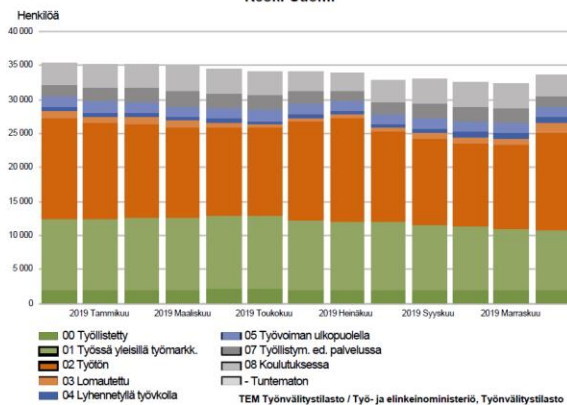
Palveluissa olevien määrä laski vuoden takaiseen

Keski-Suomessa oli joulukuun lopussa aktiivintasteeseen laskettavien palveluiden piirissä 6 067 henkilöä, mikä on 413 (-6,4 %) vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Laajan työttömyyden eli työttömien työnhakijoiden ja palveluissa olleiden yhteismäärä oli joulukuun lopussa 21 936. Se on 339 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Kaikki työnhakijat

TYÖNHAKIJAT RYHMITTÄIN Keski-Suomi

Työnhakijoiden kokonaismäärä laski viime vuoteen verrattuna

Keski-Suomessa oli joulukuun lopussa kaikkiaan 33 630 työnhakijaa, mikä on 1 780 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin, mutta 1 272 enemmän kuin marraskuun lopussa.

Kaikista työnhakijoista oli työssä olevia 10 819, joista 8 916 oli yleisillä työmarkkinoilla ja 1 903 työllistettynä. Työvoiman ulkopuolella olevia työnhakijoita oli 6 197, joista 1 574 oli työllistymistä edistävässä palveluissa ja 3 115 koulutuksessa.

Kaikista työnhakijoista oli työttömiä työnhakijoita 15 869, mikä on 74 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömistä työnhakijoista oli joulukuun lopussa kokoaikaisesti lomautettuja 1 473, mikä on 418 henkilöä enemmän kuin vuosi sitten. Lyhennettyä työviikkoa tekeviä työnhakijoita oli lisäksi 745, mikä on 118 enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Toivakassa uusi Viisarimäen yritysalue voisi parhaimmillaan tuoda kuntaan huomattavan määrän lisää työpaikkoja houkutellessaan kuntaan työvoimavaltaista yritystoimintaa.

Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Kunnan talousarvio toteutui tilikauden tuloksen osalta talousarviomuutoksista huolimatta ennakoidusti pakollisen varauksen tekemisestä huolimatta. Kunnan tuloveroprosentti oli 21 vuonna 2019.

Kiinteistöveroprosentit säilyivät vuoden 2018 tasolla. Asukasluku laski vuoteen 2018 verrattuna. Verotulot olivat noin 195 500 euroa arvioitua pienemmät. Verohallinnon ennakkotiedon (17.12) mukaan joulukuun kunnallisverotilitykset olisivat yhteensä noin 1 480 miljoonaa euroa. Verovuoden 2019 ennakot olisivat noin 4,5 % kasvussa verrattuna viime vuoden vastaavaan ajankohtaan. Verovuoden 2018 tilitykset olisivat noin verot -136 miljoonaa euroa. Erilaisesta jaksotuksesta johtuen viime vuoden joulukuussa kunnilta perittiin valmistuneen verotuksen veronpalautuksia ja edellisen verovuoden tilitykset olivat sen johdosta noin -1 490 miljoonan euroa.

Vuoden 2019 kunnallisveron kokonaiskertymä olisi näiden tietojen valossa noin +2,4 % kasvussa. Tämä olisi noin 40 miljoonaa euroa vähemmän verrattuna Kuntaliiton joulukuussa julkaistuu veroennustekehikkoon. Ero selittyy pääosin verovuoden 2018 verotilityksistä ja jäännösverojen alhaisemmasta kertymästä.

Yhteisöveroja kertyisi Verohallinnon ennakkotiedon mukaan yhteensä noin 150 miljoonaa euroa. Kuluvan vuoden ennakoita näyttää kertyvän noin 20 miljoonaa enemmän verrattuna joulukuun veroennustekehikon arvioon. Yhteisöverojen kuluvan vuoden kokonaiskertymä olisi näin ollen 2,3 % kasvussa.

Kunnallisveron osalta on vuonna 2019 verokorttiuudistuksesta ja tulorekisteriongelmista johtuvaksi kunnallisverojen kertymävajeeksi arvioitu noin 500 miljoonaa euroa. Tammikuun tilityksissä kunnallisvero oletetaan kertyvän noin 150-200 milj. euroa normaalia tasoa enemmän johtuen siitä, että verokorttien vuositulorajat ylittyvät osalta verovelvollisilta joulukuun palkoissa verokorttiuudistuksen seurauksena. Loppuosa kertymävajeen umpeen kuomisesta arvioidaan tapahtuvan vuoden 2019 verotuksen valmistuessa kesästä lähtien.

Valtionosuudet olivat n. 113 100 euroa suuremmat kuin oli arvioitu. Edellisvuoteen nähden verotulot kasvoivat noin 410 500 euroa (kunnan tulovero +296 000 €, kiinteistövero +60 000 € ja osuus yhteisöveron tuotosta +55 000 €) ja valtionosuudet kasvoivat noin 8.000 euroa.

Alkuperäiset päätökset kuntien valtionosuuksista vuodelle 2019 tehtiin 31.12.2018. Niiden mukaan kunnille myönnettiin valtionosuutta yhteensä 8 389 miljoonaa euroa vuonna 2019 (8 459 milj. euroa vuonna 2018).

Pääministeri Antti Rinteen budjettiriihessä 17.9.2019 tehtiin päätös kertaluonteisen 237 miljoonan euron maksamisesta kunnille ennakkotiedoista poiketen jo vuonna 2019. Lisäksi vuoden 2019 kuluessa valtionosuuteen tehtiin useita korjauksia ja tarkistuksia, viimeiset 30.12.2019 (VM) ja 31.12.2019 (OKM) (päätökset ohessa).

Muutosten jälkeen kunnille myönnettiin valtionosuutta yhteensä **8 632 miljoonaa euroa** vuonna 2019 (8 459 milj. euroa vuonna 2018). Kuntien valtionosuudet **lisääntyvät 174 milj. euroa** (2,1 %, 32 €/as) vuodesta 2018 vuoteen 2019.

Valtionosuuden muutokseen vaikuttivat kertaluonteisen **valtionosuuskompensaation** (+237 milj. euroa) lisäksi mm. vuodelle 2019 tehtävä kuntien ja valtion välinen **kustannustenjaon tarkistus** (-231 milj. €) ja valtionosuuden kautta kunnille maksettavat **veromenetysten kompensatiot** (+224 milj. €). **Kilpailukyky sopimuksen** (kiky) takia kuntien valtionosuutta vähennettiin vuonna 2019 yhteensä -497 milj. € (-91 €/as). Lisäksi hallitusohjelman mukaisten **indeksijäädysten** takia kunnilta jäi peruspalvelujen valtionosuutta saamatta -92 milj. euroa vuonna 2019. Peruspalvelujen hintaindeksin arvo vuodelle 2019 oli 1,3 %. Yhteensä hallituskautta eli vuosia 2016-2019 koskevista indeksijäädetyksistä johtuen peruspalvelujen valtionosuus on -243 milj. euroa alemmalla tasolla mitä se olisi ollut, jos indeksikorotuksia ei olisi jäädytetty.

Kunnan peruspalvelujen **valtionosuusprosentti** nousi 0,03 prosenttiyksikköä ja oli **25,37** vuonna 2019 (25,34 vuonna 2018).

Samassa yhteydessä valtionosuuksien kanssa maksetaan kunnille ja muille opetuksen järjestäjille esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvaukset. Kotikuntakorvauksen **perusosa oli 6 600,17 euroa** vuonna 2019.

Tilinpäätöksen olennaiset poikkeamat verrattuna talousarvioon johtuivat Keski-Suomen Verkkoholding Oy: lainatakauksien kirjaamisesta pakollisena varauksena vuoden 2019 tilinpäätökseen. Pakollisen varauksen summa on 3.331.806,00 euroa.

Kunnan elinvoimaisuuden ja elinkeinotoiminnan kannalta merkittävänä asiana Viisarimäen yritysalueen asemakaava sai lainvoiman vuonna 2017 ja alueelle rakennettiin kunnallistekniikka. Aluetta markkinoidaan aktiivisesti, kuitenkin yhtään yritystonttia ei ole toistaiseksi saatu myydyksi.

Kirkonkylän asemakaavan muutoksen valmistuminen mahdollisti tarjouskilpailun järjestämisen kerrostalotontista. Tarjouskilpailun voittaja teki varaussopimuksen tontista kunnan kanssa. Varaussopimusta jatkettiin 31.8.2020 asti. Rakennusajankohta on vielä avoinna.

Kunnan henkilöstö

Kunnan palveluksessa työskenteli 31.12.2019 yhteensä 124 henkilöä. Edelliseen vuoteen nähden henkilöstömäärä oli laskenut yhdellä työntekijällä. Toistaiseksi voimassa olevissa työ- tai virkasuhteissa olevien kokonaismäärä laski yhdellä henkilöllä ollen 99. Määräaikaisten työsuhteiden määrä pysyi samana (25 työntekijää). Henkilöstökulut laskivat edellisestä vuodesta 572 772 euroa.

Terveysperusteiset poissaolot sisältävät sairauspoissaolopäivien lisäksi ammattitaudit ja työtapaturmat. Terveysperusteisia poissaolopäiviä kertyi yhteensä 1423 kalenteripäivää, mikä oli 218 kalenteripäivää vähemmän kuin edeltävänä vuonna. Terveysperusteisten poissaolot vähenivät 0,69 päivää jokaista tehtyä henkilötyövuotta kohden. Terveysperusteisten poissaolojen laskennallinen kustannus kunnalle oli 498 050 euroa (350 €/päivä). Henkilöstön osaamisen kehittämiseksi järjestettäviin koulutuksiin on osallistuttu työpäivissä mitattuna 13 päivää vähemmän kuin edellisvuonna. Luvussa näkyy kuitenkin vain palkkajärjestelmään kirjatut koulutukset, minkä vuoksi esimerkiksi osa pienimuotoisista verkkokoulutuksista, joiden määrä on lisääntynyt, puuttuu luvusta.

Yhteistoiminta henkilöstön kanssa on aktiivista ja rakentavaa. Yhteistoimintaelimessä on edustettuna keskeiset henkilöstöryhmät ja yt-toimikunta kokoontuu säännöllisesti 1-2 kuukauden välein. Yhteistoimintaelimessä käsitellään säännölliset lakisääteiset asiat, minkä lisäksi henkilöstön kanssa neuvotellaan erikseen tarpeen mukaan.

Kunnan työsuojelutoiminnasta vastaa työsuojelupäällikkö ja työsuojeluvaltuutetut, jotka muodostavat työsuojelutoimikunnan. Laadukkaalla työsuojelutoiminnalla taataan henkilöstölle turvallinen työskentelyympäristö. Työsuojelutoimikunta ylläpitää kattavaa työsuojeluohjeistusta, joka ohjaa esimiehiä ja henkilöstöä työssään.

Ympäristöasiat

Toivakan kunnassa vastuu ympäristöasioiden hoitamisesta on ympäristölautakunnalla, johon kuuluu viisi jäsentä. Ympäristölautakunta toimii kunnassa lupaviranomaisena rakennus- ja ympäristöasioita koskevissa lupa-asioissa. Ympäristölautakunnan toiminnasta ja käsittelemistä lupa-asioista kerrotaan ympäristölautakunnan tilinpäätöstekstissä. Rakennus- ja ympäristöasioista vastaavan rakennustarkastaja-ympäristösihteerin virkaa ei ole pystytty vuoden 2012 jälkeen täyttämään meneillään olevan oikeusprosessin vuoksi. Ympäristöasioiden hoito ostettiin vuonna 2019 Laukaan kunnalta. Ympäristöasioita on kunnassa pyritty hoitamaan lainsäädännön mukaisesti resurssien puitteissa.

Toivakan kunnassa ympäristövaikutuksia arvioitaessa otettiin huomioon kunnan kiinteistöjen energian ja veden kulutus, mm. valaistuksen nykyaikaistaminen kiinteistöissä ja ilmanvaihtokoneiden säätöjen oikeellisuus/tarkistaminen. Kunnan lähes kaikki osa-alueet olivat kaavoituksen osalta työnalla ja kaavoitusten yhteydessä on arvioitu ympäristövaikutuksia mm. luontoselvitysten muodossa ja lisäksi liikenneselvityksin.

Jätehuollon osalta suurin ympäristöön vaikuttava päätös tehtiin, kun päätettiin liittyä Mustankorkea Oy:n osakkaaksi. Jätehuollon valvonta tehdään edelleen Toivakan kunnan ympäristöviranomaisen toimesta, mutta Jyväskylän seudun jätelautakunta tekee kaikki muut jätehuoltoon liittyvät päätökset. Päätöksien valmisteluissa on mukana myös Toivakan kunnan viranomaisia. Tällä päätöksellä pyritään siihen, että jätehuollon piiriin kuuluu kaikki siihen lain mukaan velvoitetut asiakkaat ja jätehuollon keskittäminen aiheuttaa jatkossa ympäristölle vähemmän rasitusta.

Kuivakolun kaatopaikan pitäjänä Toivakan kunta on vastuussa kaatopaikan jälkihoidosta 30 vuoden ajan kaatopaikkatoiminnan päättymisestä. Kaatopaikan toiminta ei ole jatkunut enää vuoden 2001 jälkeen.

Muut ei-taloudelliset asiat

Hyvän hallintoon kuuluu yhdenvertaisuuden ja objektiviteetin periaatteet. Niiden mukaan viranomaisten on kohdeltava kaikkia asiakkaita tasapuolisesti ja puolueettomasti. Hyvän hallinnon periaatteita noudattaen Toivakan kunnassa torjutaan korruptiota ja lahjontaa avoimella ja läpinäkyvällä päätöksentekomenettelyllä. Lisäksi pienessä kunnassa päättäviä viranomaisia on rajallinen määrä ja päätöksentekoa on mahdollista valvoa hyvin yksityiskohtaisella tasolla. Pienessä kunnassa riskinä on, että pieni joukko päätöksentekijöitä on mukana tekemässä päätöksiä eri intressiryhmissä. Esteellisyyskysien merkitys ja huomiointi ovat siksi tärkeässä roolissa kunnan päätöksenteossa. Kunnan toiminta rakentuu jo Suomen lakienkin nojalla ihmisoikeuksia kunnioittavaksi ja vaalivaksi.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kunnan taloudelliset kehitysnäkymät ovat merkittävästi yhteydessä kunnan kasvutavoitteiden toteutumiseen. Kunnan taloussuunnitelman oletuksena on maltillinen noin 20 asukkaan vuosittainen kasvu, jonka toteuttaminen on kuitenkin suuri haaste.

Taloussuunnitelmassa on merkittävä noin 4 000 000 euron säästötavoite käyttötaloudessa vuosien 2020-2025 budjetteihin. Tämä asettaa Toivakan talouden haasteelliseen tilanteeseen, jossa joudutaan harkitsemaan vakavasti esimerkiksi tulevien vuosien investointien ja hankintojen rajoittaminen minimiin, näin etenkin tapauksissa, joissa kasvutavoite alittuu ja asukasluku kääntyy laskuun.

Säästöpainne kohdistuu myös käyttötalouteen, vaikka Toivakan kunta tuottaa palveluitaan jo nyt suhteellisen edullisella tavalla verrokkikuntiin nähden. Tekemistä talouden tasapainottamisessa riittää ja kunnan täytyy pyrkiä hankkimaan rahoitusta myös muilla keinoin, kuten omaisuuden realisoinnilla.

Kunnan toiminnan on reagoitava pieniinkin toimintaympäristön muutoksiin herkästi. Pienen kunnan asukaskohtainen velkamäärä kasvaa herkästi, jos lainaa joudutaan ottamaan lisää.

Suomessa otettiin käyttöön valmiuslaki 16.3.2020 koronapandemian takia. Koronavirusepidemian laajentuminen ja sen aiheuttamat toiminnalliset muutokset ja poikkeustilajärjestelyt kohdistuvat kuntatalouteen useaa vaikutuskanavaa pitkin sekä menoja lisäten, tuloja vähentäen että ennustamista vaikeuttaen.

Välittömät koronaviruspotilaiden hoitoon liittyvät kustannukset kohdistuvat sosiaali- ja terveystoimeen, erityisesti erikoissairaanhoidon. Sairaushoito, varallaolo, poikkeusjärjestelyt ja esimerkiksi puhtaanapidon lisääntynyt tarve lisää kustannuksia kuitenkin myös muilla toimialoilla, kuten sivistystoimessa, pelastustoimessa ja tukipalveluissa. Toisaalta joissakin kunnan palveluissa kustannukset voivat pienentyä tai ajoittua myöhemmäksi. Näin voi tapahtua esimerkiksi silloin kun toimintoja suljetaan kokonaan, kiireetöntä hoitoa lykätään tai henkilöstöä lomautetaan.

Heikentynyt kysyntä pienentää palkkasummaa ja sitä kautta kunnallisverotuloja. Yritysten yt-neuvottelut ja uhka lomautuksista vaikuttavat sekä verotuloihin että esimerkiksi perustoimeentulotuen menoihin, joista kunnat rahoittavat puolet. Tuloja vähentävät myös maksutuottojen menetykset, jotka syntyvät liikunta- ja kulttuurilaitosten sulkemisten takia mutta myös päätökset esim. varhaiskasvatuksen maksuhojennuksista vähentävät asiakasmaksutuloja.

Koronaviruksen merkittävimmät taloudelliset vaikutukset muotoutuvat sen perusteella, kuinka pitkään epidemiaan liittyvät rajoitustoimet ja epävarmuus kehityksen kulusta jatkuvat. Vaikutukset ovat sitä vakavampia ja pitkäkestoisempia, mitä enemmän ne vaikuttavat kuluttajien luottamukseen ja kysyntäkäyttämiseen. On myös mahdollista, että koronakriisi laukaisee uuden konkurssiaallon ja rahoitusmarkkinakriisin, sillä yritysten kannattavuus erityisesti heikosti kasvaneissa ja velkaantuneissa Euroopan maissa on heikko.

Hallituksen linjaukset yhteisöveron jako-osuuden muuttamisesta epäselviä

Hallituksen tiedotustilaisuudessa 16.3.2020 kerrottiin, että hallitus varautuu koronaviruksen taloudellisten vaikutusten helpottamiseen niin yrityksissä kuin kuntataloudessa. Yhtenä toimenä kerrottiin, että kuntien yhteisövero-osuutta tullaan korottamaan.

Tiedotustilaisuuden kalvomateriaalista paljastuu lisätietoa linjauksista, joilla aiotaan vakauttaa kuntataloutta. Keskeisin toimi on se, että hallitus seuraa kuntien verotulojen ja menojen kehitystä ja varautuu tukemaan kuntia niiden äkillisen heikkenemisen tilanteessa.

Valitettavasti kalvoista paljastuu myös se, että todennäköisesti kuntien yhteisövero-osuuden määräaikainen korottaminen tehdään vain siltä osin, kun hallituksen koronavirustilanteen vuoksi yrityksille suuntautuvat helpotukset pienentävät tai lykkäävät kuntien yhteisöverotuottoja.

Hallituksen tiedotusmateriaalissa 16.3.2020 olleet kohdat liittyen kuntatalouden vakauttamiseen

- Vielä toistaiseksi koronan vaikutuksia kuntien talouteen voidaan pitää suhteellisen rajoitettuna ja kuntien maksuvalmiustilannetta vakaana

- Tilanne voi kuitenkin muuttua nopeasti, ja yhdistettynä monen kunnan jo nykyisellään vaikeaan tilanteeseen aiheuttaa suuria haasteita kunnan talouteen.
- Hallitus varautuu tarvittaessa tukemaan kuntia koronavirusilanteen aiheuttaman menojen kasvun tai verotulokehityksen äkillisen heikkenemisen tilanteessa.
- Sikäli kuin valtion toimenpiteistä aiheutuu kuntien yhteisöverotulokertymän alenemista/siirtymistä, kuntien yhteisöveron jako-osuutta korotetaan vastaavasti määräaikaaisesti.

Uusimpien arvioiden mukaan Suomen talous tulee vajoamaan taantumaan. Suomen Pankin arvion mukaan Suomen BKT supistuu kuluvana vuonna 1,5–4 prosenttia koronaviruspandemian sekä heikentyneen suhdanteen vuoksi. Koronaviruksen merkittävimmät taloudelliset vaikutukset liittyvät siihen, kuinka pitkään epävarmuus kehityksen kulusta jatkuu ja kuinka laajoja ja pitkiä rajoituksia koti- ja ulkomailta asetetaan. Suomen Pankin arvion mukaan heikomman skenaarion kaltainen kehitys näyttää yhä todennäköisemmältä.

Koronaviruksen vaikutukset näkyvät viiveellä kunnallisveron ja yhteisöveron heikompana tuottona. Osa tästä heikennyksestä tulee työllisyyden, ja sitä kautta palkkasumman, oletettua hitaamman kehityksen ja yritysten oletettua heikomman kannattavuuden myötä. Ensi vaiheessa vaikutukset näkyvät matkailu- ja ravintola-alalla liikkumista koskevien rajoitteiden lisääntyessä sekä tehdasteollisuudessa tuotantoseisokkien ja kansainvälisten tuotantoketjujen katkokkien myötä.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista tekijöistä

Toivakan kunnanvaltuuston hyväksymien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteiden mukaan kunnan riskit luokitellaan neljään pääluokkaan:

1. Strategiset riskit, jotka ovat kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin ja menestystekijöihin kohdistuvia sisäisiä ja ulkoisia uhkia
2. Operatiiviset riskit, jotka ovat päivittäiseen toimintaan, prosesseihin ja järjestelmiin kohdistuvia uhkia
3. Taloudelliset riskit, jotka uhkaavat talouden tasapainoa, investointeja tai rahoitusta
4. Vahinkoriskit, jotka ovat tiettyihin kohteisiin kohdistuvia ennakoitavissa olevia uhkia

Strategiset riskit

Keskeisimpänä strategisena riskinä kunnalle on asetettujen kasvutavoitteiden toteutumattomuus. Kunnan strategisena tavoitteena on kasvaa ja kehittyä. Kunnan taloudellinen perusta on riippuvainen nimenomaan asukasmäärästä ja kasvusta. Kasvun toteutuminen turvaa kehittymismahdollisuudet ja toisaalta sen toteutumattomuus asettaa haasteen kehitykselle erityisesti taloudellisesta näkökulmasta. Kunnan menestystekijöiksi on tunnistettu muun muassa sen sijainti suhteessa maakuntakeskukseen, luonto, turvallisuus ja yhteisöllisyys. Menestystekijöihin sinänsä ei kohdistu odotettavissa olevia uhkia, mutta niiden viestimissä onnistuminen on tärkeää. Positiivinen imago ja maine korreloivat edellä mainittuun kasvutavoitteen toteutumiseen.

Operatiiviset riskit

Operatiivisista riskeistä keskeisimpiä ovat henkilöstöriskit, joista merkittävin on avainhenkilöriski. Kunnan henkilöstöorganisaatio on kapea ja sen kaikilla tasoilla on avainhenkilöitä, joiden korvaaminen lyhyellä aikavälillä on kunnalle erittäin haasteellista. Äkilliset pitkäaikaiset poissaolot tai irtisanoutumiset voivat heikentää huomattavasti organisaation tuloksellisuutta ja palvelutason ylläpitämistä sekä hallinnollisen työskentelyn laatua. Toisaalta organisaatiossa on myös sellaisia tehtävä- ja rooliyhdistelmiä, jotka aiheuttavat riskin väärinkäytöksistä. Riskipitoiset rooliyhdistelmät asettavat haasteita sisäiselle ja ulkoiselle valvonnalle. Merkittäviin henkilöstöriskeihin lukeutuu myös osaavan työvoiman saatavuusriski. Etenkin asiantuntija- ja johtotehtävissä tehtävänkuvat ovat pienessä kunnassa laajoja ja vaativat erittäin monipuolista osaamista.

Muita merkittäviä operatiivisia riskejä ovat tietojärjestelmä- ja tietosuojariskit. Nykyorganisaatiot toimivat entistä enemmän tietojärjestelmien varassa ja tietojärjestelmien peittäminen voi heikentää tai lamauttaa täysin organisaation tai sen osan. Tietosuojariskit voidaan luokitella operatiivisten riskien lisäksi kaikkiin

muihinkin riskiluokkiin. Tietosuojavahingot voivat aiheuttaa sekä toiminnallista että taloudellista vahinkoa ja pahimmillaan aiheuttaa esimerkiksi mainevahinkoa, jolla on strategisia vaikutuksia.

Taloudelliset riskit

Toivakan kunnan merkittävimmät taloudelliset riskit liittyvät rahoitukseen ja takausvastuisiin.

Takausvastuiden osalta suurimpana riskinä on kunnan omavelkainen 3.441.162,00 miljoonan euron takaus Keski-Suomen Verkkoholding Oy:lle. Riski on kuntalain 129 § huomioiden kunnan kantokyvyn rajoilla.

Kunnan nykytilanteessa takaukseen liittyy merkittävä taloudellinen riski. Rahoituksen osalta kunnalla on kohtalainen korkoriski, mutta nykyisessä korkotilanteessa riski ei vaikuta todennäköiseltä ja lisäksi kunta on osittain korkosuojannut lainansa. Keski-Suomen Verkkoholding Oy taloudelliset vaikeudet aiheuttivat sen, että se ei ollut kykenevä hoitamaan lainanlyhennyksiä ja korkoja vuonna 2019. Toivakan kunta on sitoutunut 27.5.2014 allekirjoitetulla takaussitoumuksella omavelkaiseen takaukseen pääoman, korkojen ja muiden liittäenmaksujen maksamisesta. Toivakan kunta maksoi takausvastuullisena velasta korkoineen vuonna 2019 on 79.673,80 €. Takausvastuu merkitsee sitä, että kunnan oli pakko tehdä pakollinen varaus vuoden 2019 tilinpäätökseen. Tämä aiheuttaa kunnan talouteen tasapainottamissuunnitelman teon.

Vahinkoriskit

Ennakoitavissa olevat vahinkoriskit ovat rajallisia ja esimerkiksi varautumistasoa erilaisten poikkeustilojen kuten luonnonmullistusten varalle on nostettu. Kunnan kiinteistöihin kohdistuvat mittavat vahingot, kuten tulipalot tai laajat vesivahingot voisivat vahingoittaa huomattavasti kunnan toimintaa varsinkin vahingon kohdistuessa palvelutuotantotiloihin, kuten koululle tai päiväkotiin, sillä korvaavia tiloja on kunnassa hyvin rajallisesti saatavilla.

Vahinkoriskejä on vakuutettu lakisäätteisten vakuutusten lisäksi vakuuttamalla rakennukset irtaimistoihin ja ajoneuvot. Lisäksi kunnalla on julkisyhteisön vastuuvakuutus ja kuntien ryhmätapaturmavakuutus, jossa vakuutettuina ovat kaikki kunnan asukkaat kunnan järjestämässä tilaisuuksissa.

Oikeudenkäynnit

Oikeusprosessi vuonna 2012 kunnanhallituksen tekemään rakennustarkastaja-ympäristösihteerin viran koeaikapurkuun liittyen jatkui edelleen vuoden 2019 aikana. Asia on käsittelyssä korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Kyseinen riita-asia muodostaa kunnalle kohtalaisen merkittävän taloudellisen riskin. Lisäksi hallinto-oikeudessa käsitellään kahta muuta virkavaaleihin liittyvää oikeustapausta ja yhtä rakennuslupariitaa. Käynnissä olevat oikeusprosessit sitovat kunnan resursseja.

Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Hallintosäännön 72 §:n mukaan kunnan hallinnon ja talouden valvonta järjestetään siten, että ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän. Ulkoinen valvonta järjestetään toimivasta johdosta riippumattomaksi. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti. Sisäinen valvonta raportoi havainnoistaan kunnanhallitukselle, tilintarkastajalle sekä tarkastuslautakunnalle. Kunnanhallitus vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä.

Toivakan kunnan sisäisen valvonnan perusteet ja ohjeistus on laadittu ja hyväksytty valtuustossa vuonna 2014. Ohjeistus antaa yksityiskohtaiset toimintaohjeet valvontaa suorittaville viranomaisille siitä, miten Toivakan kunnassa tulisi toteuttaa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa. Ohjeistus tarkistettiin vuoden 2018 aikana.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksessa on kuvattu sisäistä valvontaa osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa käsittäen seuraavia sisältöjä:

- hyvä hallinto- ja johtamistapa sekä hyvän hallinnon periaatteet
- valvonnan rakenne Toivakan kunnassa
- sisäisen valvonnan määritelmä ja tavoitteet
- sisäisen valvonnan osatekijät
- kokonaisvaltaisen riskienhallinnan määritelmä ja tavoitteet
- Toivakan kunnan riskienhallinnan periaatteet
- riskien luokittelu,

Ohjeessa määritellään myös riskienhallintaprosessi, joka sisältää:

- riskienhallintasuunnitelman laatimisen

- riskien mahdollisuuksien arvioinnin
- riskien ja mahdollisuuksien tunnistamisen
- riskianalyysin
- riskien ja mahdollisuuksien merkityksen arvioinnin
- riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisen
- seurannan ja
- raportoinnin ja tiedonvaihdon.

Lisäksi ohjeessa kuvataan sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa osana Toivakan kunnan toimintaprosesseja ja valvontaympäristöä ja valvontatoimenpiteitä yksityiskohtaisemmalla tasolla muun muassa strategian, talouden ja henkilöstön osalta.

Vuosi 2019 oli viides kokonainen vuosi nykyisen valvontaohjeistuksen voimassaoloaikana. Sisäisen valvonnan merkitys kunnassa on selvästi ymmärretty vuosi vuodelta paremmin. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suunnittelu- ja raportointiprosessi on otettu entistä selkeämmin osaksi talousarvio- ja tilinpäätösprosessia. Ohjeistuksen mukaan merkittävimpiä riskejä tulisi dokumentoidusti ennalta-arvioida ja suunnitella toimenpiteitä niiden välttämiseksi. Riskit on dokumentoitu talousarvion yhteydessä ja ne löytyvät kyseisestä dokumentista toimialoittain.

Kriisikuntakriteerit vuonna 2019 ja 2022

Kuntalain (118 §) mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos

- kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää määräajassa
- kunnan konsernitaseeseen on kertynyt alijäämää viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa asukasta kohden

TAI

- kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena peräkkäisenä vuotena täyttäneet kaikki laissa säädetyt raja-arvot, jotka ovat:
  - kuntakonsernin vuosikate on ilman [kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain \(1704/2009\)](#) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen;
  - kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti;
  - asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla;
  - kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia.

Arviointimenettelyn käynnistäminen vuoden 2022 jälkeen

(Vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten perusteella)

- jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määräajassa.
- jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa
- jos rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot:
  - 1) kunnan konsernituloslaskelman **vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia** (nykyisin konsernin negatiivinen vuosikate);
  - 2) kunnan **tuloveroprosentti on vähintään 2,0** prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (nykyisin 1 prosenttiyksikkö);
  - 3) asukasta kohden laskettu kunnan **konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä** ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja

vuokravastuiden keskimääräisen määrän **vähintään 50 prosentilla** (nykyisin tunnusluvussa ainoastaan konsernin lainamäärä);

4) konsernitilinpäätöksen **laskennallinen lainanhoitokate*** on alle **0,8** (nykyisin tunnuslukuna: suhteellinen velkaantuneisuus vähintään 50%)

* $(\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{laskennalliset lainanlyhennykset})$

Toivakan kunnan talouden tunnuslukuja 2017-2019

Tunnusluku	2019 konserni	2019 peruskunta	2018 konserni	2018 peruskunta	2017 konserni	2017 peruskunta	Selite/kriisikuntakriteeri
Tuloveroprosentti Toivakka 2001-5000 as. kunnat Keski-Suomi koko Suomi		21 % 21,01 % 20,55 % 19,88 %		21 % 20,92 % 20,53 % 19,86 %		21 % 20,85 % 20,47 % 19,91 %	Mikäli kunnan tulovero% ylittää kuntien keskimääräisen prosentin, kunta ei täytä vahvan talouden tunnusmerkkejä. Toivakan osalta kriisikuntakriteeri täyttyy, sillä tuloveroprosentti ylittää maan keskiarvon noin 1,1 %.
Toimintatuotot %:na toimintamenoista	24,08 %	9,26 %	29,61 %	12,83 %	34,55 %	17,99 %	Kunnan varsinaiseen toimintaan liittyvien tulojen osuus toimintamenoista.
Verotulot	8 276 577,41	8 276 577,41	7 866 090,00	7 866 090,00	7 908 666,13	7 908 666,13	Luku sisältää tuloverot, kiinteistöverot sekä yhteisöverot
Valtionosuudet	6 805 425,56	5 953 059,00	6 821 677,39	5 945 299,00	6 978 921,03	6 148 992,00	Luku sisältää kunnan peruspalvelujen valtionosuuden, verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen, järjestelmämuutoksen tasauksen ja opetus- ja kulttuuritoimen muu valtionosuus
Toimintakate	-18 038 273,58	-17 369 901,16	-14 194 955,87	-13 628 781,41	-13 011 405,08	-12 649 504,15	Toimintatulojen ja -menojen erotus. Kunnassa aina negatiivinen, koska suurin osa toiminnoista katetaan verorahoituksella.
Vuosikate	- 2 978 747,70	-3 150 594,35	462 083,70	164 675,36	1 881 959,39	1 425 251,42	Osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin ja lainanlyhennyksiin sen jälkeen, kun kunnan tuloista on vähennetty menot. Vuosikate negatiivinen

Vuosikate %:na poistoista	-257,66 %	-359,96 %	23,62 %	10,02 %	111,67 %	104,76 %	Tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate on poistojen suuruinen. Edellytys, että vuosittaiset poistot ovat vuosittaisten korjausinvestointien suuruiset.
Investointien tulorahoitus %	-158 %	-578 %	34 %	9 %	63 %	114 %	Tunnusluku kertoo, miten paljon kunnan investoinneista on hoidettu tulorahoituksella eli vuosikatteella.
Toiminnan ja investointien rahavirta, 5-v kertymä	-9 385 627,88	-4 730 607,82	-6 068 866,42	-4 461 618,43	-4 321 120,18	-4 084 603,39	Positiivisena kertoo, kuinka paljon rahavirrasta jää lainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivisena ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.
Lainanhoitokate	-1,75	-3	0,48	0	1,84	2	Tunnusluku kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää, jos tunnusluku on suurempi kuin yksi.
Kassan riittävyys, pv	18	9	15	10	39	40	Monenko päivän maksuihin kassarahat riittävät. Kahden viikon kassa on riittävä.
Kunnan lainakanta – korollinen vieras pääoma, €	12 895 000	11 325 000	10 754 000	7 418 000	9 629 000	6 937 000	Taseen vieraasta pääomasta vähennetty saadut ennakot sekä osto-, siirto- ja muut velat
Lainakanta asukasta kohden, €/as	5 407	3 568	4 475	3 087	4 039	2 909	Lainakanta jaettuna tilinpäätösvuoden asukasluvulla. Toivakan osalta kriisikuntakriteeri ei

							täyty, sillä kuntakonsernin lainakanta ei ylitä maan keskiarvoa vähintään 50%:lla. (Vuonna 2018 maan keskimääräinen kuntakonsernin lainakanta oli 6 537 €/asukas, lähde: kuntaliitto).
Suhteellinen velkaantuneisuus %	76,02 %	61,98 %	70,73 %	61,64 %	61,97 %	57,84 %	Kuinka paljon kunnan käyttötuloista (toimintatuotot, verorahoitus) tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, jos se erääntyisi kerralla maksettavaksi. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan maksusta tulorahoituksella. Toivakan osalta kriisikuntakriteeri täytty, sillä kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus on yli 50 %.
Aikaisempien tilikautsien yli/alijäämä	1 566 516,34	373 229,29	3 074 335,22	1 830 274,95	2 906 921,53	1 744 074,62	Luku kertoo pidemmän aikavälin talouden tilanteen. Toivakan osalta kriisikuntakriteeri ei täyty, sillä taseessa ei vuoden 2013 jälkeen ole kertyneitä alijäämiä.
Tilikauden yli/alijäämä	-4 134 807,15	-4 004 407,91	-1 485 435,97	-1 457 045,66	179 102,42	86 200,33	Päättyneen tilikauden tulos.

Strategia

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia. Toivakan kunnanvaltuusto hyväksyi kunnalle uuden strategian vuosille 2018-2021 kokouksessaan 6.11.2017. Kuntastrategia osoittaa tahto- ja tavoitetilan tulevaisuuden Toivakasta. Kuntastrategiassa päätetään kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategia ohjaa talousarvion laatimista – talousarviossa asetettavien tavoitteiden tulee olla linjassa kuntastrategian tavoitteiden kanssa ja edistää sen toteutumista.

Toivakan kuntastrategia on laadittu kuntalaisia ja päättäjiä osallistaen. Strategian keskiössä on kuntalainen ja kuntalaisen hyvinvointi. Strategiatyö jatkuu vuoden 2018 aikana strategian toimeenpano-ohjelmien laatimisella toimialoittain. Toimeenpano-ohjelmat täsmentävät strategian toteutumisen konkreettiseksi toiminnaksi eri toimialoilla ja tehtäväalueilla ja täydentävät strategiaa muun muassa talous-, henkilöstö- ja omistajapoliittisesta näkökulmasta.

Arvot

Toivakan kunnan arvot ovat:

Oppiva ja kehittyvä

Oppiva kuntalainen ja kuntayhteisö sekä oppiva kuntaorganisaatio rakentavat kehittyvää kuntaa

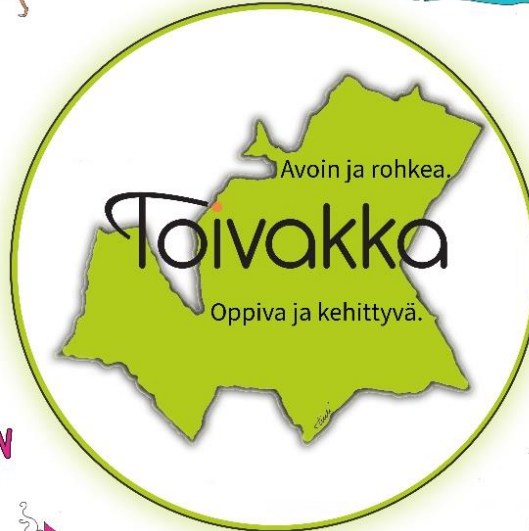
Avoin ja rohkea

Avoin kuntayhteisö, avoin päätöksenteko ja avoimuus sekä uskallus tehdä rohkeita ratkaisuja.

Arvot kuvastavat perustaa, johon toiminta ja päätöksenteko nojaavat. Strategisten tavoitteiden toimeenpanoa ohjaa näiden arvojen mukainen toiminta.

**TOIVAKKA TUNTUU
JA TUNNETAAN**

**YLIVERTAISTA
YHTEISÖLLISYYTTÄ**

Päämäärät

Ylivertaista yhteisöllisyyttä

Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen ovat paras tapa huolehtia koko kunnan hyvinvoinnista. Yhdessä syntyvät myös parhaat ideat ja innovaatiot sekä oppimisen oivallukset. Teemme päätöksiä, jotka luovat edellytyksiä ja alustoja yhteisöllisyydelle ja innostamme kuntalaisia tekemään yhdessä ja osallistumaan.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Tavoitteenamme on jättää jälki. Toivakka on paikka, joka herättää hyvän tunteen ja joka muistetaan. Onnistuneella viestinnällä levitetään hyvää tunnetta Toivakasta. Viestintä nostetaan tukitoiminnosta strategiseksi painopisteeksi koko organisaatiossa.

Modernia maalaisidylliä

Tavoitteenamme on, että Toivakka vetää puoleensa asukkaita ja yrittäjiä. Toivakka tarjoaa asukkailleen nykyaikaisen, viihtyisän ja turvallisen maaseutu ympäristön. Asuinympäristöä kehitetään rohkeasti vastaamaan myös tulevien sukupolvien tarpeita.

Palveluiden Toivakka

Toivakasta saa kaiken, mitä arjessa tarvitsee ja paikalliset palvelut pysyvät, kun niitä käytetään. Hyvät yhteydet takaavat sujuvan arjen ja asioinnin.

Mittarit ja tavoitetasot (valtuustokausi)

1. Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus yli 60 %
2. Kelan ikävakioidun sairastavuusindeksin trendi laskeva suhteessa edelliseen strategiakauteen
3. Toivakan tuntevien ja positiiviseksi mieltävien osuus Jyväskylän seudulla + 10 %
4. Kuntien välinen tulomuutto suhteessa lähtömuuttoon koko strategiakaudella mitattuna + 15 %
5. Päiväkodin ja koulun viiden vuoden lapsiennusteen trendi strategiakauden päättyessä nouseva
6. Työpaikkojen ja yritysten yhteismäärä Toivakassa strategiakaudella yhteensä + 10 %

Toivakan kunta
Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

Ulkoinen

	2019	2018
Toimintatuotot	1 772 384,43	2 006 218,57
Toimintakulut	-19 142 285,59	-15 634 999,98
Toimintakate	-17 369 901,16	-13 628 781,41
Verotulot	8 276 577,41	7 866 090,00
Valtionosuudet	5 953 059,00	5 945 299,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot		
Muut rahoitustuotot	75 958,18	59 391,03
Korkokulut	-44 635,22	-51 410,99
Muut rahoituskulut	-41 652,56	-25 912,27
Vuosikate	-3 150 594,35	164 675,36
Poistot ja arvonalentumiset	-875 257,52	-1 643 164,98
Tilikauden tulos	-4 025 851,87	-1 478 489,62
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	21 443,96	21 443,96
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-4 004 407,91	-1 457 045,66

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/ Toimintakulut, %	9,26	12,83
Vuosikate/ Poistot, %	-359,96	10,02
Vuosikate/euro/asukas	-1 321,00	68,53
Asukasmäärä	2385	2403

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista / maksurahoituksen osuus toimintamenoista

=100*Toimintatuotot/(Toimintakulut-Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista

=100*Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset

Toivakan kunta
Tase ja sen tunnusluvut

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

	2019	2018
VASTAAVAA		
A PYSYVÄT VASTAAVAT	14 334 810,13	14 746 031,72
I Aineettomat hyödykkeet	227 542,19	254 682,79
1. Aineettomat oikeudet	17 258,05	35 969,63
2. Muut pitkävaikutteiset menot	210 284,14	218 713,16
II Aineelliset hyödykkeet	11 957 278,82	12 332 834,91
1. Maa- ja vesialueet	1 428 429,53	1 431 721,43
2. Rakennukset	6 988 418,84	7 316 548,12
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 038 719,92	3 125 873,48
4. Koneet ja kalusto	327 577,28	458 691,88
5. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	174 133,25	
III Sijoitukset	2 149 989,12	2 158 514,02
1. Osakkeet ja osuudet	1 964 472,85	1 964 472,85
2. Muut lainasaamiset	185 516,27	194 041,17
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
1. Valtion toimeksiannot		
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 417 276,04	1 555 755,63
I Vaihto-omaisuus		
1. Aineet ja tarvikkeet		
II Saamiset	892 656,85	1 030 275,06
Pitkäaikaiset saamiset	399 591,60	345 799,60
1. Lainasaamiset tytäryhtiöltä	347 792,00	294 000,00
2. Muut saamiset	51 799,60	51 799,60
Lyhytaikaiset saamiset	493 065,25	684 475,46
1. Myyntisaamiset	352 964,38	314 324,45
2. Lainasaamiset	27 291,51	100 079,51
3. Muut saamiset	78 200,85	163 262,64
4. Siirtosaamiset	34 608,51	106 808,86
III Rahoitusarvopaperit	36 736,98	36 736,98
1. Osakkeet ja osuudet	36 736,98	36 736,98
IV Rahat ja pankkisaamiset	487 882,21	488 743,59
VASTAAVAA YHTEENSÄ	15 752 086,17	16 301 787,35

Toivakan kunta
Tase ja sen tunnusluvut

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

	2019	2018
VASTATTAVAA		
A OMA PÄÄOMA	1 937 210,88	5 941 618,79
I Peruspääoma	5 568 389,50	5 568 389,50
II Edellisten tilikausien ylijäämä(alijäämä)	373 229,29	1 830 274,95
III Tilikauden ylijäämä(alijäämä)	-4 004 407,91	-1 457 045,66
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	441 388,76	462 832,72
1. Poistoero	441 388,76	462 832,72
C PAKOLLISET VARAUKSET	3 331 806,00	60 000,00
1. Muut pakolliset varaukset	3 331 806,00	60 000,00
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	67 949,83	39 224,29
1. Valtion toimeksiannot		
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	67 949,83	39 224,29
3. Muut toimeksiantojen pääomat		
E VIERAS PÄÄOMA	9 973 730,70	9 798 111,55
I Pitkäaikainen	6 594 106,34	6 735 772,38
1. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 175 001,83	6 316 667,87
2. Lainat julkisyhteisöiltä		
3. Liittymismaksut ja muut velat	419 104,51	419 104,51
II Lyhytaikainen	3 379 624,36	3 062 339,17
1. Joukkovelkakirjalainat	1 300 000,00	
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	616 666,04	682 392,05
3. Saadut ennakot	55 634,75	48 541,72
4. Ostovelat	652 846,92	1 496 945,62
5. Muut velat	229 204,35	344 535,40
6. Siirtovelat	525 272,30	489 924,38
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	15 752 086,17	16 301 787,35

TASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	15,15 %	39,40 %
Suhteellinen velkaantuneisuus - %	61,98 %	61,64 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-3 631	373
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	-1 523	155
Lainakanta 31.12, €/asukas	3 568	3 087
Lainakanta 31.12 1000 €	11 325	7 418
Lainasaamiset 31.12 1000 €	185	194
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas		
Asukasmäärä	2385	2403

Omavaraisuusaste %= 100*(Oma pääoma+Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)/
(Koko pääoma-Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus %=100*(Vieras pääoma-Saadut ennakot)/Käyttötulot
Lainakanta 31.12=vieras pääoma-(Saadut ennakot+Ostovelat+Siirtovelat+Muut velat)
Lainasaamiset= Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-3 150 594,35	164 675,36
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjauserät	3 263 998,08	56 103,11
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-490 257,73	-1 808 995,63
Rahoitusosuudet investointimenoihin	8 000,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	9 696,90	43 488,12
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	7 807,92	3 816,07
Investoinnit	-464 752,91	-1 761 691,44
Toiminnan ja investointien rahavirta	-351 349,18	-1 540 912,97

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		-15 129,60
Antolainasaamisten vähennykset	8 524,90	19 392,05
Antolainauksen muutokset	8 524,90	4 262,45
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	500 000,00	1 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-691 665,32	-953 777,49
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 284 273,27	15 726,73
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset	-750 645,05	97 436,04
Rahoituksen rahavirta	350 487,80	163 647,73

Rahavarojen muutos	-861,38	-1 377 265,24
Rahavarat 31.12	524 619,19	525 480,57
Rahavarat 1.1	525 480,57	1 902 745,81
Kassavarojen muutos	-861,38	-1 377 265,24

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Investointien tulorahoitus, %	-578	9
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	-4 730 607,82	-4 461 618,43
Laskennallinen lainanhoitokate	-3	0
Kassan riittävyys, pv	9	10
Asukasmäärä	2385	2403

Investointien tulorahoitus % = 100*Vuosikate/Investointien omahankintameno

Lainanhoitokate= (Vuosikate+Korkokulut)/(Korkokulut+Lainanlyhennykset)
Kassan riittävyys=365 pv*Rahavarat 31.12/Kassasta maksut tilikaudella

Toivakan kunta

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT	1 000 €
TULOT	2019
Toiminta	
Toimintatuotot	1 773
Verotulot	8 277
Valtionosuudet	5 954
Korkotuotot	
Muut rahoitustuotot	76
Satunnaiset tuotot	
Tulorahoituksen korjauserät	
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-8
Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	8
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	10
Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	9
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	500
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	1 285
Oman pääoman lisäykset	
Kokonaistulot yhteensä	17 884
MENOT	
Toiminta	
Toimintakulut	19 142
- Valmistus omaan käyttöön	
Korkokulut	44
Muut rahoituskulut	42
Satunnaiset kulut	
Tulorahoituksen korjauserät	
Pakollisten varausten muutos	
- Pakollisten varausten lis.(+),väh.(-)	-3 272
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-4
Investoinnit	
Investointimenot	490
Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten lisäykset	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	692
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	
Oman pääoman vähennykset	
Kokonaismenot yhteensä	17 134
Täsmäytys:	
Kokonaistulot-kokonaismenot=	750
Rahavarojen muutos-muut maksuvalmiuden muutokset	750

Kuntakonsernin toiminta ja talous

Kuntalaki korostaa valtuuston vahvaa asemaa ja kokonaisvastuuta toiminnasta ja taloudesta. Kuntalain mukaan valtuusto vastaa strategisesta päätöksenteosta ja koko kuntakonsernin tavoitteiden asettamisesta, toiminnan ja talouden tasapainosta sekä toiminnan arvioinnista ja seurannan järjestämisestä. Lisäksi valtuusto päättää myös kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Myös uusi kuntalaki, jonka toimeilimiä ja johtamista koskevat luvut tulevat voimaan vuonna 2017 valittavan valtuuston toimikauden alusta lukien, korostaa koko kuntakonsernin roolia ja ohjausta.

Kunta kirjanpitolain mukaisine tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Toivakan kuntakonserni muodostuu Toivakan kunnasta, Toivakan Lämpö Oy:stä (100 %) ja Kiinteistö Oy Toivakanhakasta (100 %).

Kiinteistö Oy Toivakanhaka käsittää 10 rivitaloa, joissa on 52 asuntoa. Yhtiön toimialana on hallinnoida, vuokrata ja rakennuttaa vuokra-asuntoja sekä vastata niiden ylläpidosta ja arvonsäilymisestä. Tavoitteena on vastata kunnan vuokra-asuntokysyntään taloudellisesti, tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti.

Tavoitteet vuodelle 2019

Kiinteistö Oy Toivakanhaka ylläpitää kiinteistösalkkuaan suunnitelmallisesti siten, että sen arvo säilyy ja arvonnousu on mahdollista. Asunnot ja niiden ympäristöt pidetään viihtyisinä ja asukastyytyväisyys on hyvä. Asuntojen kysyntä ja käyttöaste säilyvät hyvänä (95 %), vaikka etenkin isompien asuntojen kohdalla on laskua aiemmista vuosista. Vaihtuvuus on alainen (20 %). Yhtiön talous on tasapainossa ja vuokrataso on kohtuullinen.

Kiinteistöyhtiö pyrkii lisäämään vuokra-asuntojen määrää Toivakan kunnassa joko rakennuttamalla uusia rakennuksia tai edistämään yksityisen tahon rakentamista ostamalla osakkeita asunto-osakeyhtiöstä.

Toiminnan toteutuminen

Merkittävin korjausrakentamisen kuluerä oli valesokkelirakenteiden ja salaojien kuntotutkimukset, sekä vesijohtosaneerauksen suunnittelu. Yhdessä asunnossa sattui käyttövesijohdon vuoto ja siitä aiheutunut vesivahinko. As Oy Toivakan Hongan osakkeiden oston vaatimaan lainan nostoon saatiin valtuuston takaus, mutta kerrostalohanke ei alkanut vuonna 2019.

Vuoden 2020 aikana tehdään Haka 1, 3 ja 4 käyttövesijohtojen uusimiset, sekä uusitaan kylpyhuoneet, jotka ovat vielä uusimatta. Käyttövesikiertoiset lattialämmitykset korvataan sähkötoimisilla.

Toivakan Lämpö Oy

Yhtiön toimialana on kaukolämmön siirto- ja jakeluverkon sekä siihen liittyvän lämpölaitoksen omistaminen ja käyttäminen, kaukolämmön myyminen ja välittäminen.

Tavoitteet vuodelle 2019

Toivakan Lämpö Oy suunnittelee kaukolämpöverkon laajentamista ja neuvottelee aktiivisesti ulkopuolisten toimijoiden kanssa energiantuotantotarpeista.

Toiminnan toteutuminen

Kaukolämpöverkon laajentamisen suunnittelua aloitettiin ja jatkettiin vuonna 2019. Tilikauden 2019 tulos oli positiivinen. Kaukolämpömaksua alennettiin vuodelle 2019. Kerrostalohankkeen siirtymisen takia varsinaista laajentamista ei päästy aloittamaan.

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

	kotipaikka	kunnan omistusosuus	konsernin omistusosuus	
Tytäryhteisöt				
Kiinteistö Oy Toivakanhaka	Toivakka	100 %	100 %	Yhdistelty
Toivakan Lämpö Oy	Toivakka	100 %	100 %	Tuloslaskelma Tase
Kuntayhtymät				
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Jyväskylä	1,0529 %	1,0529 %	Yhdistelty
K-S Sairaanhoidopiiriin ky	Jyväskylä	0,93 %	0,93 %	Yhdistelty
Keski-Suomen liitto	Jyväskylä	0,80 %	0,80 %	Yhdistelty

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2019	2018
Toimintatuotot	5 720 319,96	5 972 176,77
Toimintakulut	-23 758 593,54	-20 167 132,64
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)		
Toimintakate	-18 038 273,58	-14 194 955,87
Verotulot	8 276 577,41	7 866 090,00
Valtionosuudet	6 805 425,56	6 821 677,39
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	136,66	
Muut rahoitustuotot	79 913,60	67 896,41
Korkokulut	-55 989,44	-67 409,68
Muut rahoituskulut	-46 537,91	-31 214,55
Vuosikate	-2 978 747,70	462 083,70
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 156 059,45	-1 956 060,80
Tilikauden yli- ja alipariarvot		-244,75
Arvonalentumiset		
Satunnaiset erät		
Tilikauden tulos	-4 134 807,15	-1 494 221,85
Tilinpäätössiirrot		8 793,96
Vähemmistöosuudet		
Laskennallisten verojen muutos		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-4 134 807,15	-1 485 427,89

Konsernituloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot/toimintakulut, %	24,08	29,61
Vuosikate/poistot, %	-257,66	23,62
Vuosikate/euro/asukas	-1248,95	192,29
Asukasmäärä	2385	2403

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista
100*toimintatuotot/toimintakulut

Vuosikate prosenttia poistoista
100*vuosikate/(suunn.mukaiset poistot+arvonalentumiset)

Toivakan kunta
Konsernitase

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT	20 477 905,71	20 025 803,11
Aineettomat hyödykkeet	402 109,82	440 946,72
Aineettomat oikeudet	191 825,68	222 233,56
Muut pitkävaikutteiset menot	210 284,14	218 713,16
Aineelliset hyödykkeet	19 049 402,69	18 284 983,94
Maa- ja vesialueet	1 662 783,68	1 665 939,24
Rakennukset	9 934 794,36	10 269 888,71
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 205 419,91	3 306 082,58
Koneet ja kalusto	476 009,56	615 390,47
Muut aineelliset hyödykkeet	9 347,16	9 535,46
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 761 048,02	2 418 147,48
Sijoitukset	1 026 393,20	1 299 872,45
Osakkuusyhteisöosuudet	11 561,82	165 477,77
Muut osakkeet ja osuudet	1 013 533,53	1 016 716,09
Muut lainasaamiset		
Muut saamiset	1 297,85	117 678,59
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	5 566,78	10 410,63
VAIHTUVAT VASTAAVAT	2 286 049,30	2 513 655,53
Vaihto-omaisuus	38 367,65	38 679,06
Saamiset	928 895,51	1 506 883,06
Pitkäaikaiset saamiset	51 799,60	345 799,60
Lyhytaikaiset saamiset	877 095,91	1 161 083,46
Rahoitusarvopaperit	36 736,98	45 152,80
Rahat ja pankkisaamiset	1 282 049,16	922 940,61
VASTAAVAA YHTEENSÄ	22 769 521,79	22 549 869,27

Toivakan kunta
Konsernitase

VASTATTAVAA	2019	2018
OMA PÄÄOMA	3 376 876,61	7 663 742,05
Peruspääoma	5 562 428,89	5 692 199,61
Arvonkorotusrahasto		
Muut omat rahastot	382 738,53	382 643,19
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	1 566 516,34	3 074 327,14
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-4 134 807,15	-1 485 427,89
PAKOLLISET VARAUKSET	3 503 687,87	222 881,76
Muut pakolliset varaukset	3 503 687,87	222 881,76
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	74 378,67	50 426,63
VIERAS PÄÄOMA	15 814 578,64	14 612 818,83
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	10 820 326,79	9 668 693,54
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	424 696,96	437 513,43
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	2 075 011,74	1 085 124,55
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	2 494 543,15	3 421 487,31
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>22 769 521,79</u>	<u>22 549 869,27</u>

Konsernitaseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste %	14,83	33,99
Suhteellinen velkaantuneisuus %	76,02	70,73
Kertynyt ylijäämä(alijäämä) 1 000 €	-2 568	1 589
Kertynyt ylijäämä(alijäämä) € asukas	-1077	661
Konsernin lainat € asukas	5 407	4 475
Konsernin lainakanta 31.12. 1000 €	12 895	10 754
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	76,55	70,73
Lainat ja vuokravastuut 31.12., euroa/asukas		
Konsernin lainasaamiset		
Konsernin henkilöstömäärä		
Asukasluku	2385	2403

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-2 978 747,70	462 083,70
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjauserät	3 275 440,69	60 065,79
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 900 231,81	-3 244 990,58
Rahoitusosuudet investointimenoihin	9 650,61	1 123,46
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	20 460,30	35 239,20
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 573 427,91	-2 686 478,43
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	363 143,22	464 147,60
Antolainasaamisten vähennykset	49 654,45	54 828,90
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 461 426,63	1 467 124,18
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-815 400,27	-1 176 246,73
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 056 338,06	294 726,73
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset	-191 041,45	100 904,24
Rahoituksen rahavirta	1 924 120,64	1 205 484,92
Rahavarojen muutos	350 692,73	-1 480 993,51
Rahavarat 31.12	1 318 686,14	967 993,41
Rahavarat 1.1	967 993,41	2 448 986,92
	350 692,73	-1 480 993,51
Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä	-9 385 627,88	-6 068 866,42
Investointien tulorahoitus, %	-158	14
Laskennallinen lainanhoitokate	-1,75	0,48
Kassan riittävyys, pv	18	15

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymät

Positiivinen määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen.

Investointien tulorahoitus % = 100*Vuosikate/Investointien omahankintameno

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosentiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella.

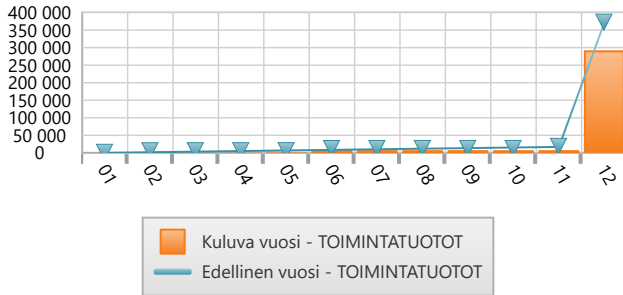
Lainanhoitokate = (Vuosikate+Korkokulut)/(Korkokulut+Lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate kertoo konsernin tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi.

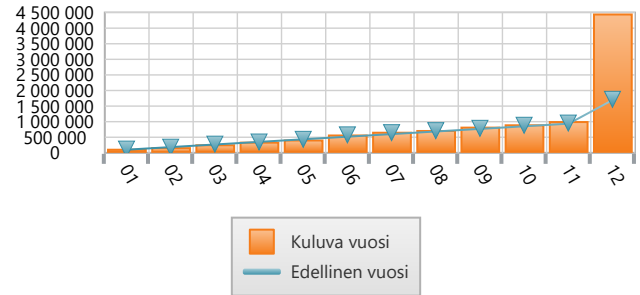
Kassan riittävyys=365 pv*Rahavarat 31.12/Kassasta maksut tilikaudella

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla.

Toimintatuotot - Kumulatiivinen - ulkoinen / sisäinen

Toimintakulut - Kumulatiivinen - ulkoinen / sisäinen

Henkilöstökulut 2019 KUNNANHALLITUS

	2019 Tilinpäätös	2018 Tilinpäätös	Ero	Ero-%
Maksetut palkat ja palkkiot	-294 574	-335 161	40 587	12 %
Jaksotetut palkat ja palkkiot	-3 190	-12 757	9 567	75 %
Aktivoidut palkat ja palkkiot	0	0	0	0 %
Henkilöstökorvaukset, henk.korjauserat	0	335	-335	-100 %
Palkat ja palkkiot	-297 764	-347 583	49 819	14 %
Eläkekulut	-72 745	-83 725	10 981	13 %
Muut henkilösivukulut	-8 515	-11 230	2 715	24 %
Henkilösivukulut	-81 259	-94 955	13 696	14 %
Henkilöstökulut yhteensä	-379 023	-442 538	63 515	14 %

Henkilöstökulut - 5 vuotta KUNNANHALLITUS

	12-2015	12-2016	12-2017	12-2018	12-2019 Kuluva vuosi
Maksetut palkat ja palkkiot	0	-338 206	-309 169	-335 161	-294 574
Jaksotetut palkat ja palkkiot	0	-504	-1 209	-12 757	-3 190
Aktivoidut palkat ja palkkiot	0	0	0	0	0
Henkilöstökorvaukset, henk.korjauserat	0	0	535	335	0
Palkat ja palkkiot	0	-338 710	-309 843	-347 583	-297 764
Eläkekulut	0	-140 043	-114 113	-83 725	-72 745
Muut henkilösivukulut	0	-18 037	-12 243	-11 230	-8 515
Henkilösivukulut	0	-158 080	-126 356	-94 955	-81 259
Henkilöstökulut yhteensä	0	-496 790	-436 200	-442 538	-379 023

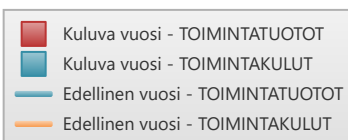
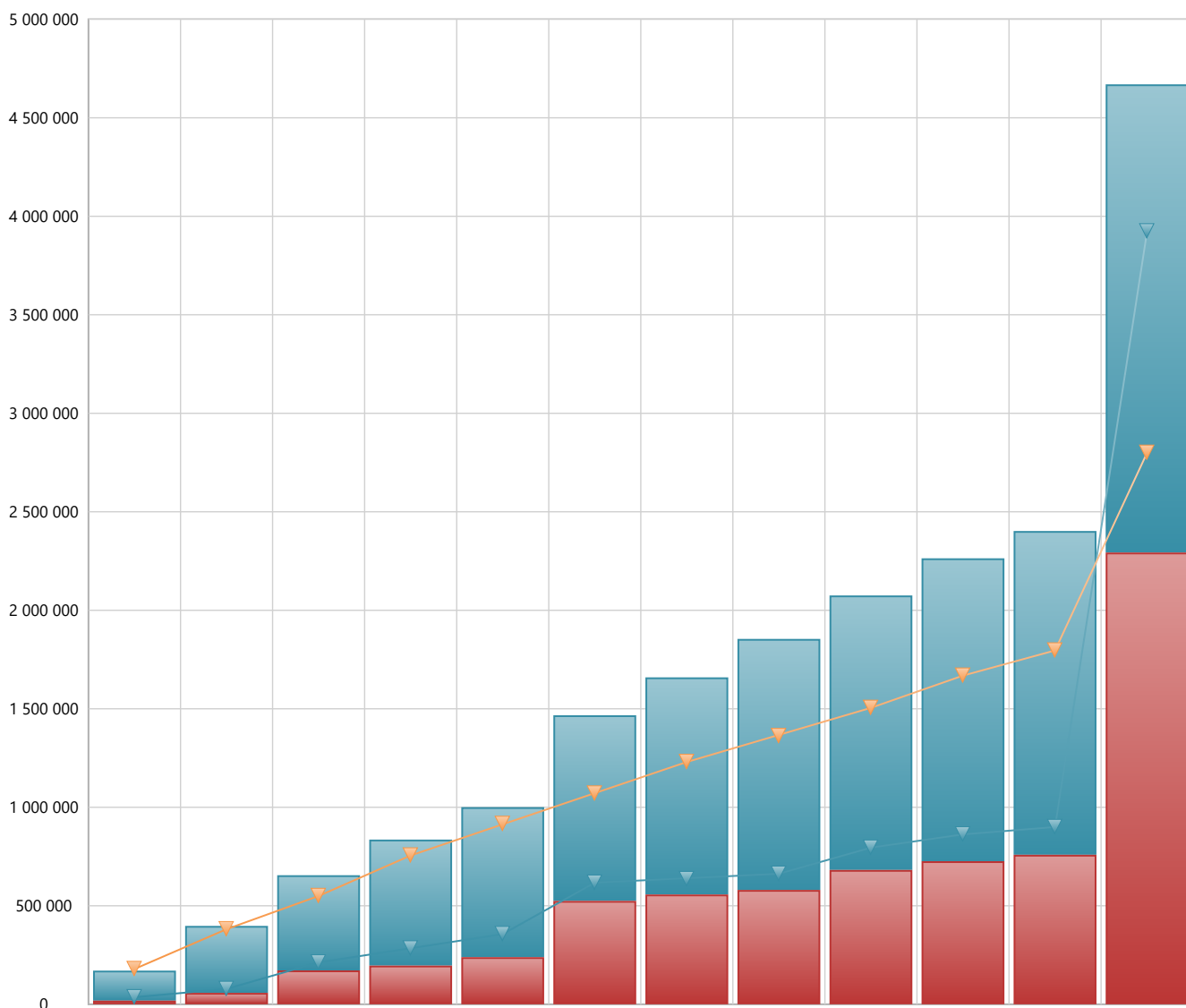
Toimintamenot kuukausittain KUNNANHALLITUS

	01-2019	02-2019	03-2019	04-2019	05-2019	06-2019	07-2019	08-2019	09-2019	10-2019	11-2019	12-2019	YHTEENSÄ
Ulkoinen / sisäinen													
Henkilöstökulut	-33 171	-24 839	-25 306	-28 345	-25 189	-54 556	-28 019	-25 464	-19 652	-33 142	-30 397	-50 943	-379 023
Palvelujen ostot	-81 952	-23 896	-44 285	-53 072	-40 036	-81 404	-58 775	-28 364	-62 464	-33 817	-36 883	-33 421	-578 371
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-11 160	-1 861	-1 975	-679	-902	-996	-546	-1 562	-3 677	-4 199	-10 141	447	-37 249
Avustukset	-300	0	-300	0	0	-2 200	-1 000	0	-500	-500	-400	-500	-5 700
Muut toimintakulut	-5 492	-555	-19 707	-1 377	-3 595	-21 695	-367	-523	-21 323	-3 429	-25 702	-3 365 927	-3 469 692
Yhteensä	-132 075	-51 151	-91 573	-83 473	-69 722	-160 850	-88 708	-55 912	-107 617	-75 087	-103 522	-3 450 345	-4 470 035

Toimintatulot kuukausittain KUNNANHALLITUS

Ulkoinen / sisäinen	01-2019	02-2019	03-2019	04-2019	05-2019	06-2019	07-2019	08-2019	09-2019	10-2019	11-2019	12-2019	YHTEENSÄ
Myyntituotot	2	0	0	0	27	6 227	18	0	0	4	24	284 327	290 630
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	948	0	0	0	0	0	0	826	1 774
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	2	0	0	0	975	6 227	18	0	0	4	24	285 153	292 404

KUNNANHALLITUS

Kunnanvaltuusto, keskusvaalilautakunta ja tarkastuslautakunta

Toiminnan kuvaus

Kunnanvaltuusto on kunnan ylin päättävä elin, joka vastaa kunnan taloudesta ja toiminnasta kuntalain 14 § mukaisesti. Valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista, konserniohjauksen periaatteista sekä hallinnon järjestämisen, talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista. Valtuusto hyväksyy kunnan talousarvion ja tilinpäätöksen ja päättää vastuuvapaudesta. Lisäksi valtuusto huolehtii, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan.

Palvelujen järjestämisen toteutuminen vuonna 2019

Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta on lakisääteinen lautakunta, jonka kunnanvaltuusto asettaa toimikaudekseen. Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on huolehtia kuntavaalien ja valtiollisten vaalien järjestämisestä kunnassa vaalilainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	4.043	7.200		7.200	8.087	112,3 %
Toimintakulut	4.086	9.604		9.604	12.635	131,6 %
Toimintakate	43	2.404		2.404	4.548	189,2 %

Vuonna 2019 järjestettiin eduskuntavaalit ja europarlamenttivaalit. Ylitykset toimintakuluissa koostuvat pääsääntöisesti luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kokouspalkkioista sekä niihin liittyvistä henkilöstökuluista. Lisäksi kuluja on tullut ICT-kustannuksista, kalustosta sekä painatuksista ja ilmoituksista, joihin ei talousarviossa ollut varauduttu.

Palvelujen järjestämisen toteutuminen vuonna 2019

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta on lakisääteinen lautakunta, jonka kunnanvaltuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastusta varten. Tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja konsernissa toteutuneet.

Tarkastuslautakunnan toiminta vuonna 2019 toteutui suunnitellusti. Muiden tavanomaisten asioiden lisäksi vuoden 2019 lopulla tarkastuslautakunnan valmisteltavaksi tuli tilintarkastuspalveluiden kilpailutus, joka toteutettiin vuoden 2020 alussa. Kevätkauden 2019 alussa tarkastuslautakunta joutui kokoontumaan suunniteltua useammin tilinpäätösprosessin puutteiden ja sen valmistelun viivästymisen vuoksi.

Tarkastuslautakunta on pyrkinyt ylläpitämään ja kehittämään yhteistyötä etenkin henkilöhaastattelujen yhteydessä korostaen keskustelemaa ja avointa ilmapiiriä.

Vuonna 2019 ei osallistuttu koulutuksiin. Toiminnan kehittämistä ja osaamista on kuitenkin pyritty kehittämään muun muassa arviointikertomuksen laadintaprosessin yhteydessä vertailemalla omia tuotoksia muiden kuntien, kaupunkien ja julkisyhtiöiden arviointikertomuksiin. sekä lähettämällä vuoden 2018 arviointikertomuksen valtakunnalliseen arviointikertomuskilpailuun.

Tarkastuslautakunnan toiminta on ollut oikea-aikaista huolimatta lautakunnasta riippumattomista puutteista tai viivästyksistä. Asioiden valmistelussa ja käsittelyn tehokkuudessa on kuitenkin tehostamisen varaa.

Tilikauden painopisteet ja keskeiset muutokset

Merkittävin muutos ja poikkeama suunnitellusta liittyy kevätkauden 2019 ennakoitua suurempaan työmäärään, mikä johtui tilinpäätöksessä esiintyneistä puutteista. Puutteet lisäsivät myös tilintarkastajan työtä, mikä selittää palvelujen ostojen toteumaa yli budjetoidun.

Kunnan taloudellinen tilanne herätti keskusteluja etenkin tilikauden loppupuolella, mutta varsinainen talouden tasapainottamisen seuranta ajoittuu vasta seuraaville tilikausille.

Toimialan tavoitteet ja yhteys kuntastrategiaan

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Tavoitetaso
<i>Yhteistyön kehittäminen</i>	<i>Tarkastuslautakunta toimii yhteistyössä muiden kunnan toimielinten kanssa</i>	<i>Tarkastuslautakunnan saama palaute. Henkilöhaastattelut.</i>	<i>Tarkastuslautakunta on kriittinen, mutta luotettava toimija. Tarkastuslautakunta on käsitellyt toiminnastaan saamaa palautetta.</i>
<i>Kouluttautuminen</i>	<i>Lautakunta perehtyy arviointitoiminnan vaatimuksiin ja muutoksiin.</i>	<i>Koulutukset</i>	<i>Lautakunnan jäsenet ovat osallistuneet tarkastuslautakuntakoulutukseen.</i>
<i>Oikea-aikaisuus</i>	<i>Tarkastuslautakunnan toiminta on oikea-aikaista.</i>	<i>Kokousasiat, toimintasuunnitelman seuranta ja päivittäminen.</i>	<i>Tarkastuslautakunta on hoitanut tehtävänsä oikea-aikaisesti ja toimintasuunnitelman mukaisesti.</i>
Toteutuminen:	<i>Yhteistyön kehittäminen: Tavoite toteutui. Työ on kuitenkin jatkuvaa.</i>	<i>Kouluttautuminen: Tavoite toteutui osittain. Toimintaa pyrittiin kehittämään, mutta varsinaisiin koulutuksiin ei osallistuttu.</i>	<i>Oikea-aikaisuus. Tavoite toteutui. Toiminnan tehokkuudessa on kuitenkin kehitettävää.</i>

Tilikauden merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät ja sisäinen valvonta

Tarkastuslautakunnan toiminnan osalta merkittävimmät riskit liittyvät tilintarkastuksen toteutumiseen, lautakunnan oman talouden toteumaan sekä toiminnan oikea-aikaisuuteen.

Lautakunta myös arvioi omaa toimintaansa ja toimintatapojansa jatkuvasti muun muassa henkilöhaastattelujen onnistumisen ja toiminnan tuloksellisuuden osalta. Lautakunnan toiminnan luonteen vuoksi sisäinen valvonta ja riskien hallinta on toteutettu muun arviointitoiminnan ohella.

Lautakunnan toiminnan toteuttamisen kannalta haastavimmaksi asiaksi on koettu tiedonsaanti kunnassa valmisteltavana olevista ja muuten konkreettisesti kunnan toimintaan liittyvistä asioista. Lautakunnalla on tiedonsaantioikeus kaikkeen arvioinnin toteuttamiseksi tarvittavaan tietoon, mutta käytännössä tarkastuslautakunnan tiedonsaanti on pitkälti julkisten asiakirjojen varassa, ellei sillä ole erikseen syytä pyytää itselleen tietoa ei-julkisista asioista. Valitettavasti kaikki eri asioiden yksityiskohdat ja taustasyt eivät käy julkisista pöytäkirjoista ilmi. Tiedonsaannin haasteita on pyritty paikkaamaan muun muassa henkilöhaastattelujen ja kunnan johdolta pyydettyjen lyhyiden tiedonantojen avulla

Kunnanhallitus

Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa ja vastaa kuntalaisia (410/2015, 39 §) säädetyistä tehtävistä. Kunnanhallituksen tehtävänä on vastata kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kunnanhallitus vastaa valtuuston hyväksymän kuntastrategian mukaisesti kunnan kuntapalvelujen organisoinnista ja yhteensovittamisesta, edustaa kuntaa työnantajana ja vastaa kunnan henkilöstöpolitiikasta. Kunnanhallitus muodostaa yhdessä kunnanjohtajan kanssa kunnan konsernijohdon ja vastaa siten myös omistajaohjauksesta. Lisäksi kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä kunnassa.

Palvelujen järjestämisen toteutuminen vuonna 2019

Kunnanhallituksen toimialalle kuuluu kunnan keskushallinto, joka jakautuu talous- ja hallintopalveluihin, henkilöstöhallintoon, tietohallintoon, ICT-palveluihin ja elinkeinopalveluihin. Lisäksi kunnanhallituksen talousarvion alaisuuteen kuuluvat pelastuspalvelut, jotka ovat toiminnallisesti Keski-Suomen pelastuslaitoksen alaisuudessa. Keskushallinnon palvelut ovat pääosin koko organisaatiota palvelevia tukipalveluita. Lisäksi kunnanhallitus johtaa kunnan viestintää.

Yleishallinto

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot						
Toimintakulut	219.686	226.359	80.000	306.359	3.682.343	1202,0 %
Toimintakate	219.686	226.359	80.000	306.359	3.682.343	1202,0 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot						
Toimintakulut	794.559	239.607	80.000	319.607	3.682.528	1152,0 %
Toimintakate	794.559	239.607	80.000	319.607	3.682.528	1152,0 %

Muun yleishallinnon sisältämiä menoja ovat suhdetoiminnan, erilaisten jäsenmaksujen ja vakuutuksien menot. Osuudet Keski-Suomen liitolle ja Suomen kuntaliitolle sisältyvät näihin menoihin. Jäsenmaksuilla tuetaan kansalaistoimintaa ja mahdollistetaan osaltaan laadukkaiden ja monipuolisten palveluiden tuottaminen kuntalaisille. Kunnanhallituksen kokousmenot kuuluvat yleishallintoon. Kunnalle valittiin uusi kunnanjohtaja 10.6.2019.

Jäsenmaksut:

Kopiosto, Suomen kotiseutuliitto, Keski-Suomen pelastusalan liitto, Keski-Suomen kylät ry, Päijänteen mhy, Keski-Suomen kauppakamari, KT Kuntatyönantajat, GT Musiikkiluvat Oy, Teosto ry, Pro Päijänne ry, Nelostie E75 ry.

Kuntaosuus:

Keski-Suomen Maaseutukehitys ry

Hallinto- ja talousosasto

Keskushallinto tuottaa talouspalveluja koko kuntaorganisaatiolle. Kirjanpidon ja laskutuksen lisäksi keskushallinnosta koordinoidaan talousarvio- ja tilinpäätöstyötä sekä tuotetaan asiantuntijapalveluita talousasioissa muille toimialoille.

Hallintopalveluita ovat muun muassa asia- ja asiakirjahallinnan sekä arkistoinnin palvelut ja koordinointi. Keskushallinto ohjeistaa toimialoja yhteisiin käytäntöihin ja valvoo sekä kehittää toimintaa kyseisillä tehtäväalueilla.

Tietohallinto- ja ICT-palvelut ja niiden toimivuus ovat entistä keskeisemmässä osassa organisaation toimintaa. Digitaalinen tietohallinto integroituu jatkuvasti osaksi asia- ja asiakirjahallintaa ja tulevaisuudessa myös arkistointia. Tiedon hallinta ja tehokas hyödyntäminen luovat mahdollisuuksia työn tuottavuuden kehittämiseksi. Ajanmukaiset laitteet ja ICT-tukipalvelut ovat tämän päivän työelämän perusedellytys. Keskushallinto vastaa keskitetysti kunnan laite- ja järjestelmähankinnoista sekä tuottaa toimialoille ICT-tuki- ja neuvontapalveluja.

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	4.739				899	100,0 %
Toimintakulut	374.951	410.313		410.313	364.824	88,9 %
Toimintakate	370.211	410.313		410.313	364.924	88,7 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	278.617	285.660		285.660	239.362	83,8 %
Toimintakulut	422.988	457.695		457.695	384.739	84,1 %
Toimintakate	144.371	172.035		172.035	145.376	84,5 %

Toivakan kunta alkoi valmistautua tiedonhallintalain voimaan tuloon 1.1.2020 osallistumalla koulutuksiin. Lain vaatimaa valmistautumista tullaan tekemään vuoden 2020 aikana.

Henkilöstöhallinto

Henkilöstöhallinnon palveluita ovat palkanlaskenta ja henkilöstöhallinnon asiantuntijapalvelut. Keskushallinto tuottaa palkkahallinnon palvelut koko kunnalle ja avustaa palkka-asioissa muita toimialoja. Henkilöstöasioiden asiantuntijapalveluihin kuuluu muun muassa virka- ja työehtosopimusten tulkintaan ja soveltamiseen liittyvät palvelut ja toimialojen avustaminen haastavissa henkilöstötilanteissa.

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	23.117	17.500		17.500	948	5,4 %
Toimintakulut	150.021	127.652		127.652	83.273	65,2 %
Toimintakate	126.903	110.152		110.152	82.325	74,7 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	81.454	59.779		59.779	41.671	69,7 %
Toimintakulut	160.449	138.013		138.013	87.392	63,3 %
Toimintakate	78.995	78.234		78.234	45.721	58,4 %

Pelastustoimi

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot						
Toimintakulut	190.195	197.151		197.151	193.452	98,1 %
Toimintakate	190.195	197.151		197.151	193.452	98,1 %

Elinkeinotoimi

Elinkeinojen edistämisen palvelut muodostuvat pääasiassa maaseutuasiamiehen palveluista, hanketoiminnasta ja kuntamarkkinoinnista. Kolmannen sektorin hanketoimintaa kunta tukee ensisijaisesti maaseudun kehittämiseen suunnatun Leader-rahoituksen keinoin, minkä lisäksi kunnalla on harkinnan mukaan omaa hanketoimintaa. Viestintä ja markkinointi on asetettu kunnan strategiseksi painopisteeksi, minkä vuoksi markkinoinnin resursointiin panostetaan ja sitä kehitetään kunnan vetovoimaisuuden lisäämiseksi.

Ulkoisen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	10.828	10.200		10.200	11.370	111,5 %
Toimintakulut	130.242	115.561		115.561	121.922	105,5 %
Toimintakate	119.414	105.361		105.361	110.552	104,9 %

Tilikauden aikana kunta uudisti verkkosivunsa, osallistui Jyväskylän rakennusmessuille, markkinoi ulkomainoskampanjalla (bussimainonta), markkinoi Neste rallissa ja kahden liikennemainostaulun voimin valtateillä 4 ja 9, järjesti kesämarkkinat ja aloitti markkinointivideon päivityksen.

Tilikauden painopisteet ja keskeiset muutokset**Viestintä ja markkinointi**

Toivakan 6.11.2017 hyväksytyyn strategiaan yksi päämäärä on, että Toivakka tuntuu ja tunnetaan. Tämän päämäärän toteutumisen edellytyksenä on onnistunut viestintä ja markkinointi. Viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen läpäisee koko organisaation, sillä kehitettävää on niin organisaation sisäisessä viestinnässä kuin ulkoisessa markkinoinnissakin. Vuonna 2019 laadittiin viestintäsuunnitelma ja –ohje, jonka avulla korostetaan viestinnän merkitystä henkilöstön ja päättäjien parissa ja edistetään viestintäosaamista organisaatiossa. Erityiset painopistealueet vuodelle 2019 viestinnän kehittämisessä ovat organisaation sisäisessä viestinnässä vuorovaikutuksen lisääminen johdon ja henkilöstön välillä ja ulkoisessa markkinoinnissa imagomarkkinointi sekä yritystonttien markkinointi.

Asian-, asiakirja- ja tiedonhallinta sekä tietosuojat

Keskushallinto koordinoi arkistointia ja asiakirjahallintoa sekä tuottaa it-palveluita, minkä vuoksi näihin liittyvä kehittämistyö on luontevaa tehdä keskitetysti keskushallintolähtöisesti. Kunnan tulee vähitellen valmistautua näiden tehtäväalueiden entistä voimakkaampaan digitalisoitumiseen ja muun muassa sähköisen arkistoinnin käyttöönottoon. Järjestelmäpuolen valmiudet kunnassa ovat verrattain hyvät, mutta osaaminen ja olemassa olevien järjestelmien hyödyntäminen on puutteellista. Vuoden 2019 aikana panostettiin osaamisen kehittämiseen ja jakamiseen asian- ja asiakirjahallinnan, arkistoinnin sekä tiedonhallinnan alueilla.

Toimialan tavoitteet ja yhteys kuntastrategiaan

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Tavoitetaso
<i>Koko strategia</i>	<i>Strategian tavoitteisiin pohjautuva kuntalaiskysely on tehty.</i>	<i>Riittävä vastaajamäärä</i>	<i>250 vastaajaa</i>
<i>Ylivertaista yhteisöllisyyttä</i>	<i>Kuntalaiselle on tehty näkyväksi järjestöjen merkitys hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistämiseksi.</i>	<i>Vanhalla kunnanvirastolla toimivien järjestöjen kanssa on sovittu tavoitteista osana kunnan hyvinvointisuunnitelmaa.</i>	<i>Laadullinen arviointi</i>
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>	<i>Vuorovaikutus on lisääntynyt henkilöstön parissa.</i>	<i>Työhyvinvointimittauksen vastaukset: ”tiedonkulku työpaikallani on</i>	<i>Lähtötaso 2017: 59 % Tavoitetaso 2019: 70 %</i>

		<i>mielestäni riittävää johdon ja henkilöstön välillä”</i>	<i>2019 suoritetaan työhyvinvointimittaus</i>
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>	<i>Houkuttelevan kuntakuva</i>	<i>Kuntien välinen tulomuutto suhteessa lähtömuuttoon</i>	<i>Tavoitetaso: + 7%</i>
<i>Palveluiden Toivakka, Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>	<i>Toivakkaan on syntynyt uutta yritystoimintaa.</i>	<i>Myytyjen yritystonttien määrä</i> <i>Toivakassa toimivien yritysten määrä</i>	<i>Puolet Viisarimäen yritysalueen tonttipinta-alasta myyty.</i> <i>Lähtötaso:</i> <i>Tavoitetaso:</i>
<i>Strategian henkilöstöohjelma</i>	<i>Henkilöstön sairauspoissaolot ovat vähentyneet.</i>	<i>Sairauspoissaolopäivien määrä/työntekijä keskimäärin.</i>	<i>- 10 %</i>
<i>Strategian talousohjelma</i>	<i>Talousarvio- ja tilinpäätösprosessien toimintavarmuus ja sujuvuus on lisääntynyt.</i>	<i>Talousarvio- ja tilinpäätösprosessit on kuvattu.</i> <i>Talousarvio- ja tilinpäätösprosessien oikea-aikainen läpivienti.</i>	<i>Toteutunut/ei toteutunut, laadullinen arviointi</i> <i>Toteutunut/ei toteutunut, laadullinen arviointi</i>
<i>Toteutuminen: strategiaan pohjautuvaa kyselyä ei ole toistaiseksi toteutettu. Yhdistysten kanssa on pidetty yhteispalavereja toteutettavista tapahtumista ja yhteistyöstä, hyvinvointimittaus suoritettiin, mutta tiedonkulku ei noussut mittauksessa kehityskohteeksi, Viisarimäen yritysalueelta ei ole myyty tontteja</i>			

Tilikauden merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät ja sisäinen valvonta

Kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä kunnassa. Osana kokonaisvaltaista sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on talousarvion ja tilinpäätöksen yhteydessä arvioitavat ja raportoitavat riskit ja niiden toteumat. Jokainen toimiala arvioi riskejä omasta näkökulmastaan ja pyrkii aktiivisesti välttämään riskien realisoitumista. Sisäisen valvonnan toteuttamista ja riskien realisoitumista raportoidaan tilinpäätöksessä samoin toimialakohtaisesti.

Kunnanhallitus arvioi riskejä toisaalta oman toimialansa näkökulmasta ja toisaalta koko kuntaa koskevia merkittävimpiä riskitekijöitä. Ajankohtaisista taloudellisista riskeistä koko kunnan näkökulmasta suurin on Keski-Suomen Verkkoholding Oy:n (KSVH) omavelkainen lainantakaus, jonka kokonaismäärä on noin 3,6 miljoonaa euroa. Yhtiön ja sen omistaman Keski-Suomen Valokuituverkot Oy:n julkisuudessa esiintyneet rahoitushaasteet ovat todellisia, minkä vuoksi kunnan mittakaavassa erittäin suuren takausriskin realisoitumiseen on aidosti varauduttava. Riski on merkittävä ja sen realisoitumisella voi olla heikentäviä vaikutuksia kunnan muuhun palvelutuotantoon ja tehtävien hoitoon.

Toinen merkittävä taloudellinen riski on kunnan asukasluvun negatiivinen kehitys. Kunnassa on tehty merkittäviä investointeja ja osittain niiden avullakin toivottua kasvua ei ole vielä syntynyt. Nyt kunnan taloussuunnittelu nojaa vahvasti oletukseen, että kunnan asukasluku lähtee edellisvuosia ripeämpään kasvuun. Asukasluvun negatiivisen kehityksen riskin realisoitumiseen on varauduttava suunnittelemalla kunnan taloutta ja toimintaa niin, että ne tosiasiallisesti sopeutetaan väkiluvun kehitykseen.

Kansan- ja valtiontalouden kehitys ja muutokset asettavat kunnalle aina riskejä. Vaikka kansantalouden kehitys suunta näyttää tällä hetkellä hyvältä on kunnan aina huomioitava toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset ja varauduttava niiden taloudellisiin ja toiminnallisiin riskivaikutuksiin. Riskiä pystytään pienentämään huomioimalla kaikessa suunnittelussa laajempi toimintaympäristö. Erityisen suuren haasteen ja riskin tällä hetkellä kunnalle asetta sote- ja maakuntauudistus. Epätietoisuus uudistuksen toteutumisesta ja

aikataulusta asettaa erityisiä haasteita talouden suunnittelulle. Kunta ei voi ryhtyä tekemään rakenteellisia uudistuksia organisaatiossa ennakoiden ennen kuin uudistukseen liittyvä lainsäädäntö on hyväksytty ja lopullinen aikataulu tiedossa. Taloutta joudutaan suunnittelemaan kahden eri tulevaisuuskuvan mukaisesti, joiden lopputulemat kunnan näkökulmasta ovat hyvinkin poikkeavat.

Koko kunnassa ja myös kunnanhallituksen toimialalla on myös merkittäviä henkilöstöön liittyviä riskejä. Sekä sisäisen että ulkoisen valvonnan osalta on myös aikaisemmin nostettu esille avainhenkilöriskejä, jotka ovat pienessä kuntaorganisaatiossa kiistattomat, mutta erittäin vaikeat neutraloida. Monet kunnan toiminnot ovat yhden avainhenkilön tehtävien ja tietotaidon varassa, mikä tekee organisaation toiminnan tietyiltä osin erityisen haavoittuvaiseksi esimerkiksi pitkien sairastapausten tai tapaturmien kohdalla. Lisäksi osalle henkilöistä kasaantuu useita rooleja, mikä asettaa talouden ja toiminnan valvonnalle haasteen huolehtia aseman väärinkäytösten ehkäisemisestä. Keskushallinnossa erityisen haavoittuvia toimintoja ovat kirjanpito- ja talouspalvelut sekä it-palvelut.

Kunta- ja viranomaistyönkin siirtyessä entistä enemmän digitaaliseen muotoon korostuvat tietojärjestelmä- ja tietosuojariskit entistä enemmän. Tietojärjestelmien haavoittuvuus liittyy osaltaan avainhenkilöriskeihin, mutta osittain myös järjestelmätoimittajien toimintavarmuuteen ja huoltovarmuuteen. Riskiä voidaan osin hallita valitsemalla luotettavaksi tunnettuja järjestelmätoimittajia. Digitaalisessa maailmassa merkittävämmäksi kasvavat tietosuojariskit. Kunnassa käsitellään muun muassa monia henkilötietoja ja muita salassa pidettäviä tietoja digitaalisessa muodossa, minkä vuoksi tietosuojasta huolehtiminen on erittäin tärkeää. EU:n tietosuoja-asetuksen määräykset ja niiden toimeenpano auttavat hallitsemaan riskiä, mutta riskin realisoidumisen välttämiseksi on tehtävät jatkuvasti töitä. Tietosuojariski tulee muistaa huomioida myös muualla kuin sähköisissä ympäristöissä. Perinteiset paperiarkistot ja työhuonesäilytyksessä oleva asiakirjat sisältävät yhtä lailla salassa pidettävää tietoa.

Oman riskinsä aiheuttaa myös päätöksenteko ja siihen liittyvät prosessit. Kunnan toiminnan tulee noudattaa valtuuston hyväksymää strategiaa, hallintosääntöä, talousarviota ja muita määräyksiä. Muiden päätösten tulisi aina toteuttaa valtuuston antamia suuntaviivoja.

Päätöksentekoon liittyy esimerkiksi seuraavia tilanteita:

- Päätöksenteko varmuuden vallitessa. Oletetaan, että käytettävissä on kaikki päätöksenteon kannalta oleellinen tieto. Lisäksi päätöksenteon päämäärä on selvä ja pysyvä. Yksi vaihtoehdoista on optimaalinen ja se valitaan.
- Päätöksenteko riskin vallitessa. Lopputuloksesta ei ole varmuutta. Käytettävissä on kuitenkin objektiivisesti todennettavia todennäköisyyksiä eri lopputuloksille.
- Päätöksenteko epävarmuuden vallitessa. Tiedetään, että on vaihtoehtoisia toimintatapoja, ja toimilla eri seurauksia. Seurausten todennäköisyyttä ei tarkalleen tiedetä.
- Päätöksenteko tietämättömyyden vallitessa. Ei tunneta kaikkia relevantteja vaihtoehtoja, eikä vaihtoehtojen mahdollisia seurauksia.
- Päätöksenteko sosiaalisessa tilanteessa, jossa osapuolten päätökset vaikuttavat toisiinsa.

Rationaalinen päätöksenteko perustuu tulevaisuudennäkymien muodostamiseen ja vertailuun. Päätöksiä valmisteltaessa pohditaan, millaisia päätösvaihtoehtoja on olemassa ja minkälaisia vaikutuksia päätöksillä on (esim. taloudellisten vaikutusten arviointi, yritysvaikutusten arviointi, lapsivaikutusten arviointi, ympäristövaikutusten arviointi jne.) Parhaana päätöksenä pidetään sitä, joka johtaa mahdollisimman positiiviseen lopputulokseen. Kunnan toiminta edellyttää käsitystä toimintaympäristön tulevista tapahtumista sekä ajantasaista tietoa taloudesta.

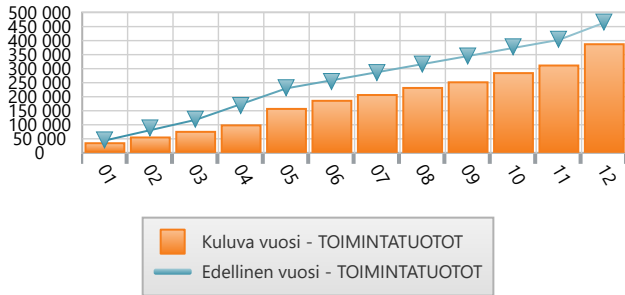
Päätöksenteossa keskeiseksi ongelmaksi muodostuu usein käytettävissä olevien arvioiden, laskelmien ja ennusteiden luotettavuus. Ennusteisiin liittyvää epävarmuutta pidetäänkin joskus syynä välttää asioihin puuttumista tai siirtää seurauksiltaan epävarmoja toimenpiteitä myöhemmäksi. Yksi vaihtoehto on odottaa ja katsoa sekä kerätä uutta tietoa.

Päätöksenteko vaatii sekä kovaa että pehmeää informaatiota. Päätöksentekijällä on käytettävissään kunnan kova tieto, mutta henkilöllä, joka kokoaa yhteen eri vaihtoehtoja, ei ole pääsyä päätöksentekijän omaamaan

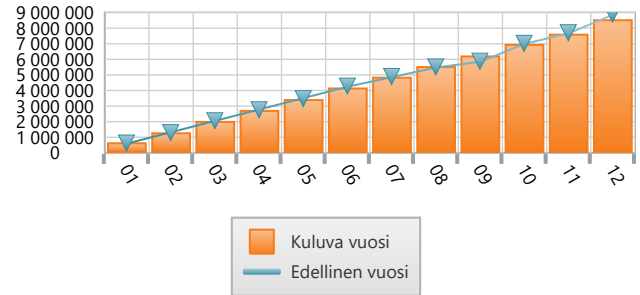
pehmeään informaatioon (intuition ja tunteeseen). Päätöksentekijällä tulee olla kiinteä suhde kunnan eri toimintoihin sekä ympäröivään ympäristöön, jota pidetään yllä jatkuvalla dialogilla.

Useimmissa tilanteissa päätöksiä ei voida tehdä täydellisen varmuuden vallitessa ja siitä syystä päätökseen liittyy riskiä. Riskipäätöksissä tiedetään vain lopputuloksen todennäköisyys, mutta kaikkia tilanteeseen vaikuttavia tekijöitä ei tiedetä.

Toimintatuotot - Kumulatiivinen - ulkoinen / sisäinen

Toimintakulut - Kumulatiivinen - ulkoinen / sisäinen

Henkilöstökulut 2019 PERUSTURVALAUTAKUNTA

	2019 Tilinpäätös	2018 Tilinpäätös	Ero	Ero-%
Maksetut palkat ja palkkiot	-891 663	-1 517 171	625 507	41 %
Jaksotetut palkat ja palkkiot	-21 481	117 031	-138 512	-118 %
Aktivoidut palkat ja palkkiot	0	0	0	0 %
Henkilöstökorvaukset, henk.korjauserat	7 530	19 068	-11 538	-61 %
Palkat ja palkkiot	-905 614	-1 381 071	475 457	34 %
Elakekulut	-302 990	-376 855	73 865	20 %
Muut henkilösivukulut	-23 057	-42 867	19 810	46 %
Henkilösivukulut	-326 047	-419 722	93 674	22 %
Henkilöstökulut yhteensä	-1 231 662	-1 800 793	569 131	32 %

Henkilöstökulut - 5 vuotta PERUSTURVALAUTAKUNTA

	12-2015	12-2016	12-2017	12-2018	12-2019 Kuluva vuosi
Maksetut palkat ja palkkiot	0	-1 889 443	-2 018 210	-1 517 171	-891 663
Jaksotetut palkat ja palkkiot	0	-10 901	-36 335	117 031	-21 481
Aktivoidut palkat ja palkkiot	0	0	0	0	0
Henkilöstökorvaukset, henk.korjauserat	0	23 089	51 865	19 068	7 530
Palkat ja palkkiot	0	-1 877 256	-2 002 680	-1 381 071	-905 614
Elakekulut	0	-481 482	-481 730	-376 855	-302 990
Muut henkilösivukulut	0	-108 808	-83 127	-42 867	-23 057
Henkilösivukulut	0	-590 289	-564 857	-419 722	-326 047
Henkilöstökulut yhteensä	0	-2 467 545	-2 567 537	-1 800 793	-1 231 662

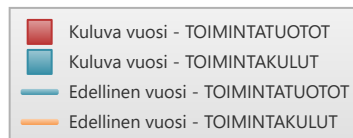
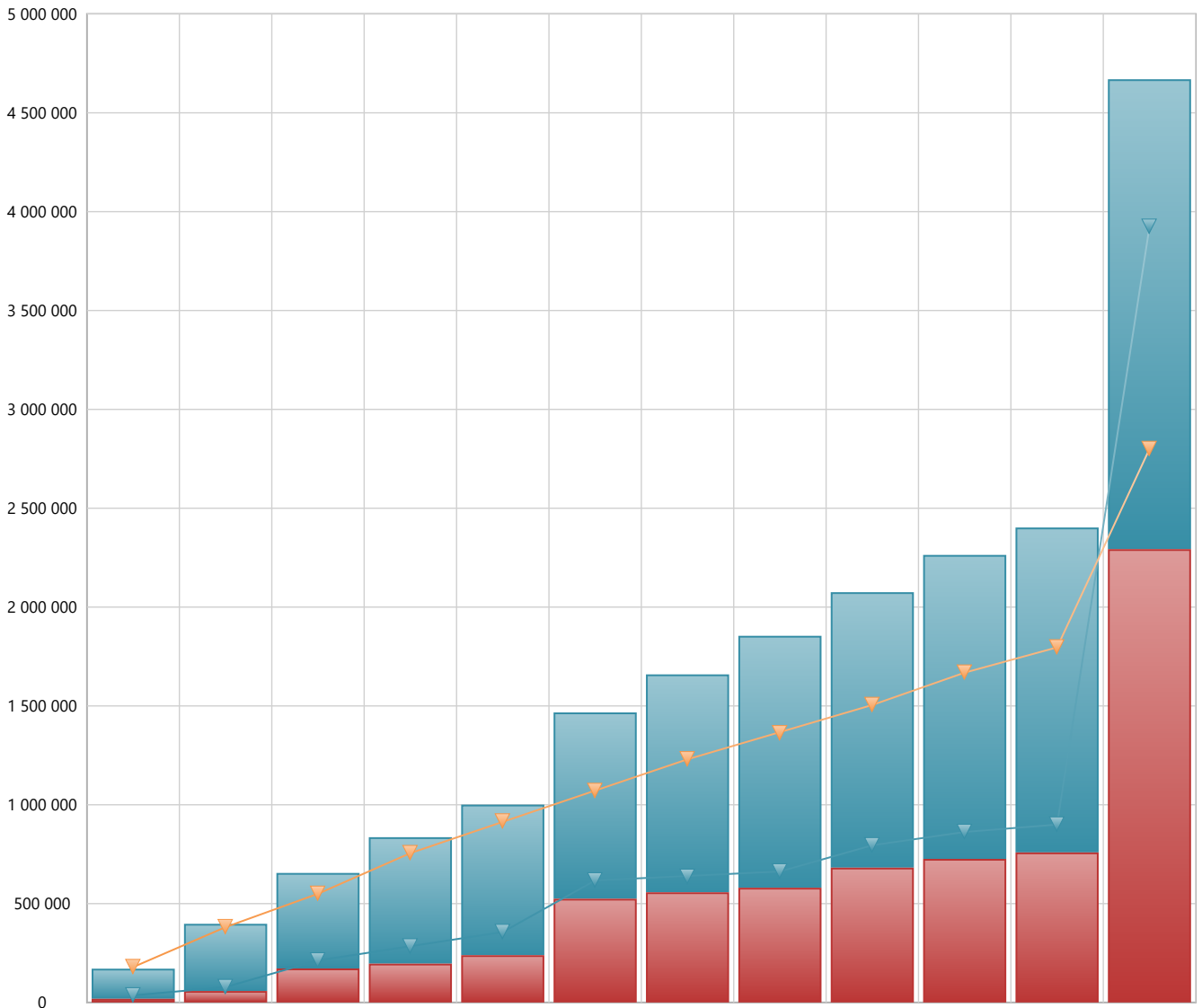
Toimintamenot kuukausittain PERUSTURVALAUTAKUNTA

	01-2019	02-2019	03-2019	04-2019	05-2019	06-2019	07-2019	08-2019	09-2019	10-2019	11-2019	12-2019	YHTEENSÄ
Ulkoinen / sisäinen													
Henkilöstökulut	-89 353	-92 466	-94 085	-93 488	-91 299	-152 615	-101 703	-101 469	-97 687	-96 829	-90 683	-129 984	-1 231 662
Palvelujen ostot	-457 795	-441 399	-517 956	-493 595	-478 062	-476 240	-463 957	-461 805	-472 663	-504 667	-460 156	-601 008	-5 829 303
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 520	-2 550	-4 493	-5 067	-18 998	-2 801	-3 168	-4 008	-3 549	-27 340	-2 539	-10 805	-92 839
Avustukset	-120 290	-103 898	-111 810	-112 311	-105 426	-107 092	-115 659	-114 737	-105 185	-109 303	-102 344	-106 019	-1 314 074
Muut toimintakulut	-1 923	-2 332	-1 866	-1 854	-2 164	-2 036	-7 070	-1 837	-1 766	-1 832	-1 425	-79 472	-105 577
Yhteensä	-676 882	-642 646	-730 211	-706 316	-695 950	-740 784	-691 557	-683 855	-680 850	-739 971	-657 147	-927 288	-8 573 456

Toimintatulot kuukausittain PERUSTURVALAUTAKUNTA

Ulkoinen / sisäinen	01-2019	02-2019	03-2019	04-2019	05-2019	06-2019	07-2019	08-2019	09-2019	10-2019	11-2019	12-2019	YHTEENSÄ
Myyntituotot	8 149	7 271	6 649	6 551	19 255	9 372	6 168	9 029	6 631	15 123	2 020	22 863	119 080
Maksutuotot	11 372	13 686	13 124	12 862	7 133	14 268	13 016	13 814	12 554	13 892	12 172	13 531	151 425
Tuet ja avustukset	18 050	-754	0	3 391	32 056	4 937	908	2 044	716	3 446	12 613	10 251	87 658
Muut toimintatuotot	274	274	274	274	274	274	573	274	274	274	274	29 254	32 567
Yhteensä	37 845	20 477	20 047	23 078	58 718	28 850	20 666	25 161	20 175	32 736	27 078	75 899	390 730

PERUSTURVALAUTAKUNTA

Perusturvalautakunta

Perusturvalautakunta vastaa laissa säädettyjen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä, seuraamisesta ja kehittämisestä. Perusturvalautakunta huolehtii sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteensovittamisesta ja toimialansa tarkoituksenmukaisen palvelurakenteen seuraamisesta.

Palvelujen järjestämisen toteutuminen vuonna 2019

Vuonna 2019 valmisteltiin maakunnallisesti Sipilän hallitusohjelman mukaista sote-uudistusta. Pitkään valmistelun uudistuksen valmistelu keskeytettiin kesäkuun loppuun Sipilän hallituksen jätettyä eronpyyntönsä. Tämän jälkeen Jyväskylän kaupunki kutsui maakunnan kuntien edustajat keskustelemaan sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämisestä kuntavetoisesti. Samalla käynnistettiin uuden hallituksen linjausten mukaiset kehittämistoimenpiteet. Maakunnan sote-johtajien työkokouksissa jatketaan em. työskentelyä.

Ennen vuodenvaihdetta sovittiin jo joidenkin sosiaalipalveluiden järjestämisestä maakunnallisesti ja/tai päätettiin aloittaa niitä koskevat selvitykset (lapsioikeudellisten palveluiden järjestäminen keskitetysti Jyväskylästä, Kanta-palveluiden koordinoinnin järjestäminen maakunnallisena, vpl- ja shl-kuljetusten kilpailuttaminen).

Perusturvajohtaja Anu Pihl jatkoi sote-koordinaattorina 31.10.2019 saakka ja edelleen Keski-Suomen Liiton palkkaamana tehtävässä 31.12.2019 asti. Sijaisena toimi Anne Ikonen.

Perusturvalautakunta on kokoontunut 10 kertaa vuonna 2019 ja käsitteli kokouksissaan 89 pykälää. Oikaisuvaatimuksia käsiteltiin vuoden aikana kolme.

Henkilöstö: sosiaalitoimistossa 8 (perusturvajohtaja, sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja/koulukuraattori, vammaispalveluiden sosiaaliohjaaja aloitti 2.5.2019, perhetyöntekijä, etsivä nuorisotyöntekijä, työllisyys- ja hyvinvointikoordinaattori sekä perhetyöntekijä (oppisopimus 2019- 2020). Kehitysvammaisten päivätoiminnassa toimi kaksi ohjaajaa. Naisten kuntouttavan työn ryhmässä ja myymälässä toimi yksi määräaikainen työntekijä. Kotihoidossa vanhuspalveluiden vastaava, yksi sairaanhoitaja, 9 lähihoitajaa sekä fysioterapeutti.

Lastenvalvojan tehtävät on jaettu perusturvajohtajan ja sosiaalityöntekijän kesken. Perusturvajohtaja on hoitanut pääasiassa huolto-, tapaamis- ja elatussopimukset ja sosiaalityöntekijä isyyselvitykset sekä niihin liittyvät huoltosopimukset.

Toimintaympäristön muutokset

Keskeinen lähivuosiin vaikuttava muutos oli Sote- maakuntavalmistelun keskeytyminen useiden vuosien valmistelutyön jälkeen. Sote-kustannukset ovat toistaiseksi edelleen kunnan vastuulla ja tämä vaikuttaa merkittävästi kuntatalouteen.

Omassa kunnassa toimintaympäristön muutoksena toteutettiin kuntouttavan työtoiminnan myymälän siirtyminen Toivakkataloa vastapäätä olevasta kiinteistöstä (Leena Tiihosen kiinteistö) vanhan apteekin tiloihin syksyllä 2019. Uusi tila on entistä pienempi eikä mahdollista enää kirpputoritoimintaa. Paikallisten käsityöläisten tuotteita voidaan ottaa myyntiin vain rajallinen määrä.

Syksyn aikana kävi ilmi, että naisten kuntouttavan työn ryhmä ei voi toimia vanhalla kunnanvirastolla eikä myöskään miesten ryhmälle ole toimivaa tilaa. Tilakysymyksiä selvitettiin loppuvuonna sosiaalitoimen tarpeiden osalta, mutta ratkaisut siirtyivät vuoden 2020 puolelle.

Käytettävissä olevien terveiden tilojen määrä asettaa rajoitteita myös kuntalaisyhteistyön kehittämiseksi.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Perusturvan toimialan tulos on – 8.184.424 € (ulkoiset ja sisäiset menot). Toimintakulut olivat 8.573.455 €. Summa sisältää lisämäärärahan yhteensä 193.455 €. **Toimintakate (valtuustoon nähden sitova) on 8.182.725 €. Ylitys – 32.500 €.**

Terveystieteiden toteuma on yhteensä 4.547.896 € (varaus 4.483.639 €). Tästä perusterveydenhuolto 1.761.192 € (1.666.300 €) ylitys 64.257 € ja erikoissairaanhoidon 2.750.189 € (varaus 2.776.339 €), säästö 26.150 €, ympäristöterveydenhuolto 36.514 € (varaus 41.000 €).

Suurimmat ylitykset sosiaalipalveluissa tulivat lasten ja perheiden palveluissa sekä vammaispalveluissa.

Toimintatuotot lisääntyivät 104.000 € mm. asiakasmaksujen tarkistuksen perusteella.

Hallinto (sosiaalitoimen hallinto)

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	72.751	57.526		57.526	111.243	193,4 %
Toimintakulut	140.135	178.929		178.929	201.614	112,7 %
Toimintakate	67.385	121.403		121.403	90.371	74,4 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	72.751	57.526		57.526	111.243	193,4 %
Toimintakulut	140.135	198.521		198.521	213.272	107,4 %
Toimintakate	67.385	140.995		140.995	102.029	72,4 %

Lastensuojelu (avohoito, perhehoito, laitoshoido)

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot						
Toimintakulut	280.147	173.986	30.000	203.986	228.508	112,0 %
Toimintakate	280.147	173.986	30.000	203.986	228.508	112,0 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot						
Toimintakulut	280.820	173.986	30.000	203.986	229.888	112,7 %
Toimintakate	280.820	173.986	30.000	203986	229.888	112,7 %

Tilikauden painopisteet ja keskeiset muutokset

Erityisenä painopistealueena vuodelle 2019 oli varhaisen tuen koordinointi ja tarjoaminen kehitettyjen toimintamallien mukaisesti. Tämä edellyttää riittäviä työntekijäresursseja. Riittäväillä työntekijäresursseilla ja selkeillä tehtäväkuvilla varmistetaan työn tasainen jakautuminen ja työssä jaksaminen sekä työntekijöiden saatavuus ja pysyvyys. Riittäväillä resursseilla varmistetaan palvelujen tavoitettavuus, laatu ja vaikuttavuus.

Vuoden 2018 lopulla saatiin uusi vakinainen sosiaalityöntekijä ja alkuvuodesta 2019 aloitti lapsiperhepalveluissa perhetyössä oppisopimuskoulutuksena aiemmin palvelukeskuksella toiminut lähihoitaja. Tämä vahvisti lapsiperhetyön resursseja, mikä oli työn erityisenä painopistealueena.

Lastensuojelun ja lapsiperhepalveluiden kotiin tarjottavien ostopalveluiden käytöllä saatiin ehkäistyä osa kalliimmista palveluista (kodin ulkopuoliset sijoitukset). Tämä on toteutunut viiden lapsen osalta.

Ennalta ehkäisevää lastensuojelua on toteutettu lisäksi perhetyön varhaisen tuen ja sosiaaliohjauksen avulla sekä myöntämällä tukihenkilöpalveluita eri tavoin.

Lastensuojeluilmoituksia on tullut vuoden 2019 aikana 68, lastensuojelun avohuollon asiakkuuksia on alkanut vuoden aikana 7.

Lastenvalvojan tehtäviä ovat hoitaneet sekä perusturvajohtaja että sosiaalityöntekijä. Elatussopimuksia on vahvistettu 26 kpl, huolto- ja tapaamissopimuksia 22 kpl ja isyyden vahvistamisia 6 kpl.

Perusturva on toiminut yhteistyössä LAPE – muutosohjelman maakunnallisten toimijoiden kanssa sekä osana maakunnallista työryhmää vuoden 2019 loppuun. Varhaiskasvatuksen opettajan resurssia (perusturvan ja sivistystoimen yhteistyönä) on käytetty lasten ja perheiden palveluiden nykytilan kartoittajana ja kehityskohteiden selvittäjänä vuodesta 2018 jatkuen 31.5.2019 saakka. Koordinoinnin avulla koottiin kehittämiskohteet, laadittiin toimintasuunnitelma ja kehitettiin monitoimijaista yhteistyötä neuvolan, varhaiskasvatuksen, lapsiperhepalveluiden, sivistyspalveluiden sekä eri kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Koordinaattori valmisti Perhevakaesitteen, nettisivut ja some-sivun. Kunnan omaa perhekeskustoimintaa on koordinoitu yhteisen moniammatillisen Perhevakka-työryhmän kautta.

Kunnassa toteutettiin seututerveyskeskuksen järjestämänä Lapset puheeksi - koulutus, johon osallistui lasten ja nuorten kanssa työskenteleviä henkilöitä eri hallintokunnista. Koulutuksen tavoitteena oli saada yhteinen työkalu eri toimijoiden käyttöön. Yhteistoiminta on vakiintunut ja yhteistyön tapoja on vahvistettu perhekeskustoimintana.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Työnjakojen selkiyttämiseen ei ole täysin päästy, sillä muutoksia on tullut työntekijärakenteessa (kaksi uutta työntekijää). Aikaa on mennyt siihen, että ollaan opeteltu tekemään töitä uudella kokoonpanolla.

Suunniteltu asiakastytyväisyyskysely on aiottu toteuttaa kevään 2020 aikana, jolloin sosiaalityön opiskelijaresurssi on käytettävissä.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Lastensuojelun osalta tulokseen ovat vaikuttaneet kodin ulkopuolisten sijoitusten määrän kasvu vuoden 2019 aikana (määräaikaisia sijoituksia). Sijoituksiin ovat vaikuttaneet ensisijaisesti lasten ja nuorten psyykkiset haasteet, joihin on tarvinnut erityistä ja ympärivuorokautista tukea.

Lastensuojelun avohuollon määräraha on ylittynyt, johtuen talousarvion käsittelyvaiheessa vaadituista säästötoimenpiteistä. Perhehoidon menot on arvioitu liian alhaisiksi. Vuoden aikana toteutui määräaikaisia sijoituksia tavalliseen perhehoitoon sekä ammatilliseen perhekotihoitoon. Kustannukset sijoittuvat kummankin osalta asiakaspalvelujen ostot-tilille.

Lasten ja perheiden palvelut (sosiaalityö, perheneuvola, perhetyö, etsivä nuorisotyö, shl lapsiperheet, koulukuraattori, työllisyys- ja hyvinvointikoordinaointi)

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	27.894	28.000	10.266	38.266	39.734	103,8 %
Toimintakulut	273.217	288.036	46.721	334.757	364.736	109,0 %
Toimintakate	245.323	260.036	36.455	296.491	325.002	109,6 %

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	27.894	28.000	10.266	38.266	39.734	103,8 %
Toimintakulut	326.582	353.805	46.721	400.526	400.802	100,1 %
Toimintakate	298.688	325.805	36.455	362.260	361.068	99,7 %

Lastenohjaajan oppisopimusopiskelijan työpanos perusturvassa vuoden 2019 alusta on edistänyt palveluiden oikea-aikaisuutta sekä ennaltaehkäisevien palveluiden saantia perheissä. Aiemmin sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä ja kotipalvelua toteutti yksi perhetyöntekijä ja resurssi oli riittämätön. Yksi perhetyöntekijä ei olisi pystynyt vastaamaan perheiden tarpeisiin ja sosiaalihuoltolain sekä lastensuojelulain vaatimuksiin. Työnjakoa on voitu toteuttaa niin, että vakinainen perhetyöntekijä vastaa vaativammasta perheohjauksesta ja toinen perhetyöntekijä/opiskelija vastaa enemmän lapsiperheiden kotipalvelun tarpeista, myös parityö on mahdollistunut tarvittaessa. Jonkin verran perheiden tukipalvelua on jouduttu ostamaan.

Kaikkia perhekeskustoiminnassa suunniteltuja uusia toimintamalleja ei ole voitu ottaa käyttöön (esim. matalan kynnyksen auttava puhelinnumero) henkilöstöresurssin puutteen vuoksi.

Yhteensä 14 vauvaperhettä on hakenut ja saanut maksutonta kotipalvelua. Vuonna 2018 tämä luku on ollut 6 perhettä. Maksutonta kotipalvelua on myönnetty perusturvalautakunnan päätöksellä 4 x 2 tuntia vauvan syntymän jälkeen ja sitä on toteutettu omana toimintana.

Etsivän nuorisotyön päätavoitteet vuodella 2019 olivat kouluysteistyön kehittäminen, Ennaltaehkäisevän työtoiminnan kehittäminen (varhaisempi puuttuminen) ja työnkuvan selkiyttäminen.

Etsivä nuorisotyöntekijä on ollut marraskuuhun 2019 mennessä ikäjakaumalla 13–29 vuotiaista yhteydessä yhteensä 28 nuoreen, joista 27 nuorta on tavoitettu. Tavoitetusta nuoresta puhutaan silloin, kun nuoren kanssa on käyty henkilökohtaista keskustelua hänen tilanteestaan. Asiakkaita ohjautui verkostoista etsivään nuorisotyöhön pääpiirteittäin vuonna 2019 seuraavasti: sosiaalitoimesta 31,1 %, Työ- ja elinkeinohallinto 18,8 %, kavereiden- tai sukulaisten suora yhteydenotto 18,8 %. Peruskoulusta ohjauksia oli vain kaksi nuorta. Tätä osittain selittää, että koulun yhteistyökuvia pöytästä päästiin vasta muuttamaan syksyllä, joten yhteistyön toimivuutta voidaan tarkastella tarkemmin vuonna 2020.

Vuonna 2019 Etsivän asiakaskuntaan kuuluivat 13–29- vuotiaat nuoret. Aikaisempina vuosina pääpaino on ollut 15- vuodesta ylöspäin, mutta tehtyjen havaintojen pohjalta kohdennettua ennaltaehkäisevää työtä alettiin tehdä jo varhaisemmassa vaiheessa. Tämän seurauksena kouluysteistyötä alettiin kehittää ja etsivän roolia peruskoulun puolella lisättiin. Tiiviimpi kouluysteistyö saatiin käyntiin syksyllä. Koululle on laadittu tietopaketti, jossa kerrotaan etsivästä nuorisotyöstä sekä laadittu toimintasuunnitelma etsivän ja koulun yhteistyöstä. Etsivää nuorisotyötä on valtakunnallisesti yhdenmukaistettu ja työnkuvaa on tämän myötä Toivakassa selkiytetty. Etsivä on ollut myös vuonna 2019 mukana Nuorisovakassa, joka toimii nuorisotyön moniammatillisena ryhmänä Toivakassa.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarviolyytitys 55.511 € muodostuu mm. perhetyöstä (matkustus- ja kuljetuspalvelut, palvelujen ostot) sekä perheneuvolapalvelujen kulujen kasvusta.

Perheneuvolapalvelua käytettiin vuonna 2019 enemmän kuin edellisenä vuonna, 0-15-vuotiaita asiakkaita oli yhteensä 16 (vuonna 2018 yhteensä 7).

Ikääntyvien palvelut (vanhainkoti, laitoshoido, kotipalvelu, turvapuhelimet, tukipalveluasunnot, Maijanvakka, Idankoti, ikääntyvien päivätoiminta, ikääntyvien ympärivuorokautisen hoivan asumispalvelut)

Ulkoisen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutokset	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	273.312	135.000		135.000	151.529	112,2 %
Toimintakulut	2.264.877	1.946.213	26.000	1.972.213	1.895.599	96,1 %
Toimintakate	1.991.565	1.811.213	26.000	1.837.213	1.744.070	94,9 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	273.312	135.000		135.000	151.529	112,2 %
Toimintakulut	2.754.851	1.966.571	26.000	1.992.571	1.918.429	96,3 %
Toimintakate	2.481.539	1.831.571	26.000	1.857.571	1.766.900	95,1 %

Hyvinvointikäynnit päätettiin suunnitelmasta poiketen toteuttaa **kaikille 80 vuotta täyttävälle**, koska todettiin, että kyseinen ikäluokka on soveltuvampi kohdeikäryhmä kuin 75-vuotiaat. Jo aikaisempina vuosina hyvinvointikäynnit oli toteutettu 80-vuotiaille. Tavoitetaso toteutui 100%:sti, eli käynnit pystyttiin toteuttamaan kaikille hakukaille. Niitä tehtiin yhteensä 16 ja toteuttajina toimivat kotihoidon sairaanhoitaja ja yksi lähihoitaja.

Omaishoidettaville ja kotihoidon asiakkaille kohdennettu tukimuoto, **pienryhmä-päivätoiminta**, alkoi määrällä kokeiluna Soivakassa tammikuussa 2019. Espero toimi palveluntuottajana ja kunta palvelun myöntäjänä asiakkaan palvelun tarpeeseen perustuen. Päivätoimintapalvelun saajien määräksi oli määritelty korkeintaan 5 henkilöä. Päivätoimintaan osallistui vuoden aikana 5 henkilöä, joista neljä oli omaishoidettavia. Kokemukset päivätoiminnasta olivat hyviä. Päivätoimintaa ei jatkettu kunnan myöntämänä palveluna vuoden 2019 jälkeen.

Uutena tukimuotona omaishoidettavien henkilöiden hoidon järjestämiseksi omaishoitajien vapaapäivien ajalle, aloitettiin vaihtoehtoisena järjestämistapana **kotiin annettava perhehoito** maaliskuussa 2019. Perhehoitoa tarjoaa toimeksiantosopimuksella toivakkalainen perhehoitaja ja kunta toimii palvelun myöntäjänä perustuen asiakkaan palvelun tarpeeseen. Perhehoitoa käytti vuonna 2019 yhteensä 6 omaishoidettavaa. Kokemukset kotiin annettavasta perhehoidosta ovat onnistuneita. Myös tehostettu palveluasuminen, perhehoito perhehoitokodissa ja kotihoito ovat edelleen vaihtoehtoja hoidon järjestämiseksi.

Vuonna 2019 kokoonnuttiin kahdesti suunnittelemaan ja kehittämään **palveluohjaus/asiakasohjausyhteistyötä** seututerveyskeskuksen palveluohjaajan ja lähikuntien (Joutsa, Luhanka) edustajien kanssa. Päätöksenä todettiin, että seututerveyskeskuksen palveluohjaajan kanssa tehtävä yhteistyö jatkuu edelleen ja Joutsan kunta perustaa oman vanhuspalveluiden palveluohjaajan toimen. Seututerveyskeskuksen palveluohjaajan kanssa tehtävä yhteistyö on käynnistynyt ja jatkuu edelleen.

Hyvinvointikäynnit, arviointikäynnit, kaikki iäkkäille järjestetyt tapahtumat, kuten ikäihmisten kuntalaisiltapäivät, erilaiset liikuntaryhmät ja -ohjaukset sekä Viriketupa ovat tarjonneet alustan asiakasohjaukselle, hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä ennaltaehkäisevälle neuvonnalle. Palveluvastaava ja sairaanhoitaja hoitavat suuren osan palveluohjauksesta myös puhelimitse.

Ikäihmisten tehostettua palveluasumista on järjestetty palvelusetelillä pääosin Espero Hoivakoti Soivakassa. Lisäksi asukkaita on ollut Espero Paatelassa Muuramessa, Espero Pukkimaässä Äänekoskella ja Lievestuoreen palvelukeskus Männikössä. Soivakassa on ollut keskimäärin 30 pitkäaikaista asukasta, lisäksi kunta on varannut yhden paikan lyhytaikaista palveluasumista varten.

Soivakassa on toiminut ikäihmisille suunnattu **kuntosali**, jota ovat käyttäneet talon ulkopuolelta tulevat ikäihmiset. Kotihoidon fysioterapeutti on ohjannut kuntosalilla kävijöitä. Soivakassa on järjestetty monipuolista virkistystoimintaa talon asukkaille ja heidän omaisilleen sekä yhteisiä tapahtumia muiden ikäihmisten kanssa.

Viriketuvan toiminta on jatkunut kunnan ja seurakunnan yhteistyönä seurakuntakodilla kerran viikossa tiistaisin. Viriketupa on tarjonnut sosiaalisen kohtaamisen paikan yksin asuville ikäihmisille ja siellä on voinut ruokailla yhdessä. Toimintaa ovat toteuttaneet kotihoidon työntekijä ja seurakunnan diakoni yhteistyössä. Kävijöitä on ollut kerrallaan n. 40- 60 henkilöä.

Vammaispalvelut (kehitysvammalaitokset, päivätoiminta khvh, asumispalvelut khvh, perhehoito khvh, neuvola khvh, ap-ip khvh)

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	17.052	8.500		8.500	11.730	138,0 %
Toimintakulut	433.928	352.821	80.000	432.821	482.999	111,6 %
Toimintakate	416.876	344.321	80.000	424.321	471.268	111,1 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	17.051	8.500		8.500	11.730	138,0 %
Toimintakulut	456.304	379.606	80.000	459.606	508.704	110,7 %
Toimintakate	439.253	371.106	80.000	451.106	496.974	110,2 %

Perusturvan tavoitteena on ollut vuodelle 2019 vammaispalveluiden osalta palveluiden koordinointi ja palveluprosessien selkiyttäminen. Tähän keinona on nähty työntekijäresurssin varmistaminen. Tämä toteutui kun vammaispalveluiden sosiaaliohjaaja aloitti 2.5.2019 työnsä Toivakassa.

Asiakaskuntaan kuuluvat kaikki vammaispalveluita saavat asiakkaat, kehitysvammaiset, asumispalveluissa asuvat mielenterveyskuntoutujat sekä alle 65- vuotiaita ja kehitysvammaisia hoitavat omaishoitajat. Asiakkaita on yhteensä n. 40. Heistä on

- 24 aktiivisessa asiakkuudessa olevaa keva/ vammais-asiakasta
- n. 15 pelkästään VPL: n kuljetuspalvelua saavaa asiakasta
- 5 alle 65-vuotiasta omaishoidontuen saajaa
- 2 asumispalveluissa asuvaa mielenterveyskuntoutujaa
- 3 pitkäaikaisessa asumispalvelussa asuvaa kehitysvammaista asiakasta
- 5 lyhytaikaista asumispalvelua (perhehoito) käyttävää kehitysvammaista asiakasta.

Keskeisimpinä toimenpiteinä vuonna 2019 on tehty seuraavaa:

Aktiivisessa asiakkuudessa olevien ja useampaa palvelua saavien palvelusuunnitelmat ja kehitysvammaisten erityishuolto-ohjelmat on laadittu v. 2019 ja sovittu päivitykset jatkossa vuosittain tai tarvittaessa.

Vammaispalvelulain mukaisten palveluiden järjestäminen ja päätöksenteko; hk-apu, kuljetuspalvelut, palveluasuminen, asunnon muutostyöt, apuvälineet, työ- ja päivätoiminta yksilöllisten tarpeiden mukaan. -> Näihin subjektiivisiin oikeuksiin on vastattu hakemusten ja palvelusuunnitelmapalaverissa esille nousseiden tarpeiden mukaisesti. Kaikki vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalveluiden päätökset on tarkistettu ja arvioitu vuoden 2019 lopussa.

Kehitysvammalain mukaiset palvelut eli erityishuolto-ohjelmaan merkittävät palvelut:

Kehitysvammaisille tarkoitetun työ- ja päivätoiminnan kehittäminen on aloitettu. Kehitysvammaisten asumispalvelutarvekartoitusta on tehty ja pohdittu tarpeita yhdessä omaisten kanssa. On tehty kartoitusta siitä onko realistista järjestää kehitysvammaisille omaa asumispalveluyksikköä Toivakkaan ja päädytty lopputulokseen, että ei ole tällä hetkellä. Asiakkaiden tarpeet ovat niin yksilöllisiä ja aikataulut asumispalvelujen tarvitsemisen suhteen niin moninaiset että siihen ei pystytä vastaamaan paikallisesti.

Alle 65-vuotiaiden omaishoidontuki: omaishoidontuen sopimukset ja päätökset on tarkistettu ja päivitetty v. 2019. Uudet hakemukset on käsitelty.

Vammaispalveluissa esiin tulleita haasteita ja kehittämiskohteita:

- Vaikka asiakaskunta on suhteellisen pieni, niin kaikilla on omat yksilölliset tarpeensa ja palvelut on räätälöitävä, koska kunnalla ei ole omasta takaa esim. asumispalveluita lainkaan.
- Asumispalveluiden kohdalla kotiin annettava tuki ja ohjaus ei toimi pelkästään kotihoidon turvin asiakkaiden tarpeita vastaavalla tavalla. Tarvittaisiin kotiin annettavaa ohjausta keva- ja mielenterveys/ päihdeasiakkaille. Ostopalveluna se on kallista ja kunnan omaa työntekijää tähän ei ole ollut mahdollista palkata.
- Sopivien henkilökohtaisten avustajien löytyminen on haasteellista. Joudutaan miettimään vaihtoehtoisia toimintatapoja.
- Kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintaa on järjestettävä asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden mukaan ja asiakasmäärän vähentyessä toiminnan järjestämistä on suunniteltava uusilla tavoilla.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Koska suunnitelmallista ja säännöllistä palvelutarpeen arviointia/ palvelusuunnitelmia ei olla tehty, asiakkaiden tarpeet palveluiden suhteen eivät ole olleet ennakoitavissa kovin hyvin.

Vuoden aikana on toteutunut yhden kehitysvammaisen henkilön muutto hänen tarpeitaan vastaavaan asumispalveluyksikköön ja kolmen henkilön siirtyminen lyhytaikaiseen perhehoitoon. Palvelutarpeiden ennakoimattomat sekä ennakoituvat muutokset selittävät kustannusten kasvua vuosittain.

Näitä asumispalveluihin siirtymisiä tulee lähivuosina lisää, koska usealla kotona asuvalla kehitysvammaisella on ikääntyvät vanhemmat ja ratkaisuja on tehtävä ennemmin tai myöhemmin, kun itsenäinen asuminen ei tule kysymykseen.

Vammaispalvelulain mukaan kunnan on varattava subjektiivisiin oikeuksiin täysimääräisesti tarvetta vastaavat määrärahat. Subjektiivisella oikeudella turvatut palvelut ja tukitoimet on myönnettävä hakemuksesta tuen saamisen edellytykset täyttävälle vaikeavammaisille henkilöille talousarvioon varatuista määrärahoista riippumatta. Myös kehitysvammalain mukainen erityishuolto-ohjelma katsotaan henkilön subjektiiviseksi oikeudeksi. Tällaisia

erityisiä järjestämisvelvollisuuden alaisia palveluja ja tukitoimia ovat vammaispalvelulaisissa kuljetuspalvelut, palveluasuminen, päivätoiminta, henkilökohtainen apu, asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet.

Muut ikääntyvien ja vammaisten palvelut (omaishoidontuki, palvelutalot, vpl kuljetuspalvelu, veteraanit, so-
tainvalidit, muut palvelut, shl asumispalvelut, ikäihmisten perhehoito)

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muu- tokset	TA + muu- tos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	41.334	30.200		30.200	43.520	144,1 %
Toimintakulut	433.359	382.193	57.600	439.793	481.384	109,5 %
Toimintakate	392.025	351.993	57.600	409.593	437.864	106,9 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muu- tokset	TA + muu- tos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	41.334	30.200		30.200	43.520	144,1 %
Toimintakulut	443.000	387.345	57.600	444.945	498.174	112,0 %
Toimintakate	401.666	357.145	57.600	414.745	454.654	109,6 %

Kustannusten nousu aiheutui sosiaalihuoltolain mukaisten asumispalvelujen (mielenterveysasiakkaat) kohdalla liian pieneksi arvioidusta talousarviovarauksesta, ylitys 44.800 e. Vammaispalvelulain mukaisissa kuljetuspalveluissa määräraha on ylittynyt 20.700 e, kun palvelujen piiriin on tullut uusia asiakkaita. Omaishoidontuen määräraha ylittyi 9.000 €.

Päihdehuolto (avohoito, laitoshoido)

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muu- tokset	TA + muu- tos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot						
Toimintakulut	6.300	6.810	.	6.810	8.264	121,3 %
Toimintakate	13.468	6.810		6.810	8.264	121,3 %

Palveluihin varattu määräraha on ollut vuosittain liian pieni ja vastaavasti sekä avopalveluiden (katkaisuhuitojaksot) että kuntoutuspalveluiden tarve on vuosittain lisääntynyt. Avopalveluita (katkaisuhuitojaksot) on järjestetty

myös terveydenhuollon puolella osastohoitona, jolloin kustannukset sisältyvät perusterveydenhuollon kustannuksiin).

Muu sosiaali- ja terveystoimi (työmarkkinatuen kuntaosuus, täydentävä toimeentulotuki, ennaltaehkäisevä toimeentulotuki, kuntouttava työtoiminta/myymälä)

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	31.695	16.595		16.595	32.951	198,6 %
Toimintakulut	188.219	188.575	40.000	228.575	224.128	98,1 %
Toimintakate	156.524	171.980	40.000	211.980	191.177	90,2 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	31.695	16.595		16.595	32.951	198,6 %
Toimintakulut	208.778	205.710	40.000	245.710	248.001	100,9 %
Toimintakate	177.083	189.115	40.000	229.115	215.051	93,9 %

Täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen ei varattu riittävästi määrärahaa, jonka vuoksi määrärahat niiltä osin ylittyivät. Kuntouttavan työtoiminnan tulot ylittivät arvioidut ja työmarkkinatuen kuntaosuuteen saatu 40.000 euron lisämääräraha auttoi siinä, ettei määräraha ylittynyt.

Työikäisten palvelut

Työllisyyskoordinaattori vastaa kunnan tukityöllistämisestä, työkokeilusta, työllistymisen palveluohjauksesta, kuntouttavasta työtoiminnasta. Palveluohjausta tarjotaan eri syistä ja usein moniammatillista tukea työ- ja toimintakyvyn selvittelyyn. Työllisyyskoordinaattori vastaa myös Toivakan kunnan osalta TYP – verkostoyhteistyöstä (työllistymistä edistävä monialainen yhteistyö).

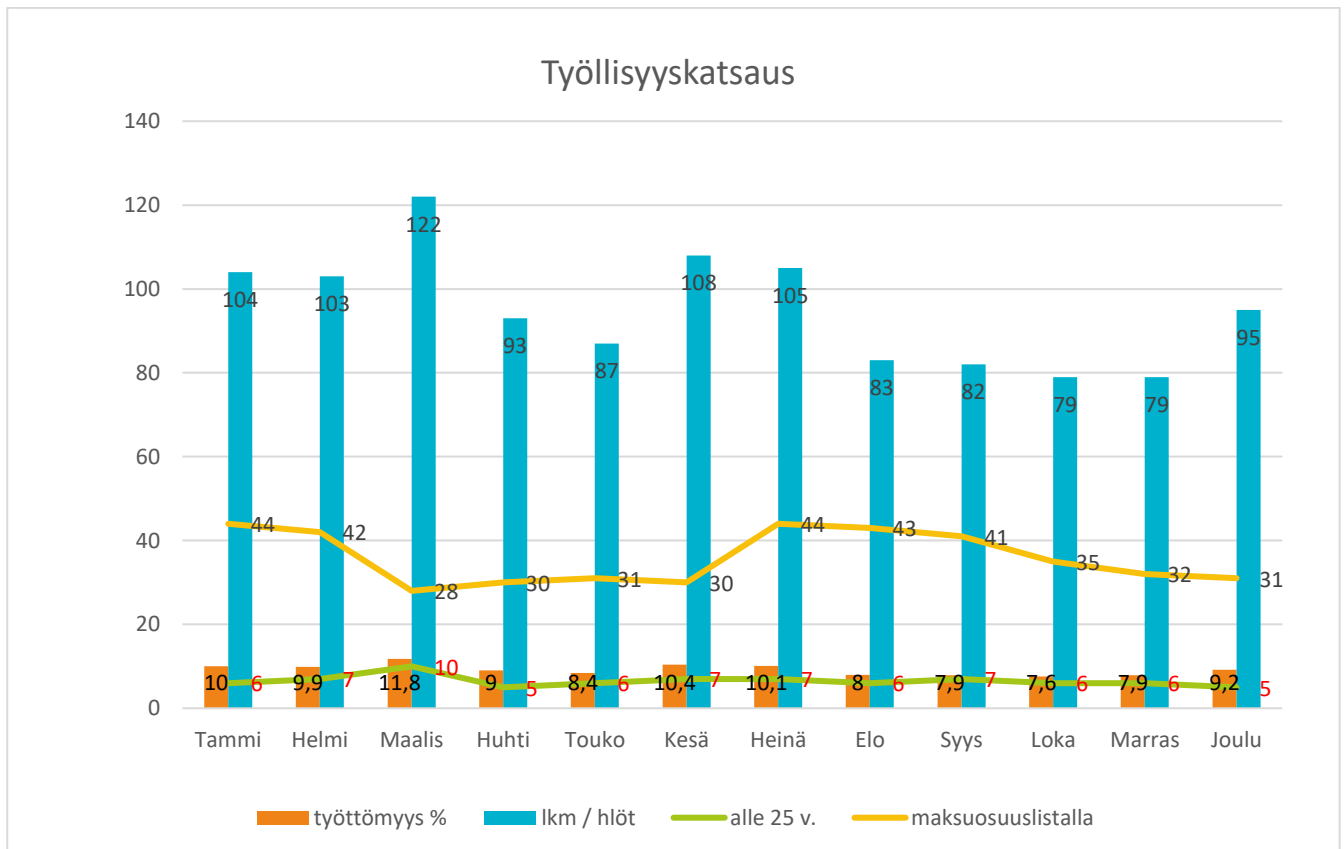
Työllisyydenhoidon palvelurakenteen kokonaisuutta pyritään vahvistamaan hankkeiden avulla. Hankkeet monipuolistaisivat työllisyydenhoidon tarjoamia palveluita. Uusi työllisyyteen liittyvä kuntakokeilu on tulossa 2020, jota suunnitellaan ja hankerahoitusta haetaan yhteistyössä lähikuntien kanssa, jos se tuo lisäarvoa Toivakan kunnan palvelurakenteeseen ja toimintaan.

Työllisyshoidossa on vahvistettu palveluita kohtaamalla aktiivisemmin asiakkaita yhdessä TE-hallinnon asiantuntijoiden kanssa. TE – toimiston ns. aktiivitiimi jalkautui Toivakkaan pitämään Pop-up toimistoa kaksi kertaa vuoden 2019 aikana. Tapaamisissa kävi parikymmentä asiakasta päivittämässä tilanteensa ja kyselemässä erilaisista mahdollisuuksista työllistyä tai täyttää aktivointivelvoite. Tämä on lisännyt työttömien aktiivisuutta ja osallisuutta työllistymistä edistäviin toimintoihin ja palveluihin, joita niin kunta kuin TE-toimisto järjestävät. Yleisimpinä toimenpiteinä ovat olleet työkokeilut, erilaiset työvoimapoliittiset koulutukset – ja kurssit, kuntouttava työtoiminta sekä vapaaehtoistoiminta.

Vuoden 2019 aikana kunta työllisti palkkatukea hyödyntäen kuusi henkilöä, joista yhdellä on oppisopimuskoulutus.

Työvoiman määrä oli 1037 henkilöä. Toivakassa työttömien määrä vaihteli sadan molemmin puolin (ks kuva 1). Maaliskuussa kunnassa oli eniten (122) ja loka-marraskuussa vähiten (79) työttömiä työnhakijoita. Nuoria alle 25 vuotiaita työttömiä on alle kymmenen. Joulukuun 2019 tilanne oli 95 työtöntä, joista nuoria alle 25 vuotiaita oli 5.

Kuva 1. Työttömyyskatsaus 2019.

Kuntouttavassa työtoiminnassa oli vuoden 2019 aikana 24 eri henkilöä, joista 5 pääsi eläkkeelle, 2 työllistyi, 2 aloitti opinnot. Valtion korvaus kunnalle kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä oli 8374,70 euroa ja työtoimintapäiviä oli yhteensä 830.

Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään pääosin ryhmämuotoisena, niin naisille kuin miehille. Naisilla (Taitavat kädet) oli toimivat tilat vanhalla virastolla mutta sisäilman huonous pakottaa etsimään terveempiä tiloja. Ryhmä toimi ohjaajan ohjaamana yhtenä päivänä viikossa. Naisten ryhmässä tehtiin tuotteita kunnan myymälään.

Miesten ryhmä kokoontui kerran viikossa ja sisältöinä olivat erilaiset kunnalle tehtävät työt. Talviaika on haastavaa, sillä miesten ryhmällä ei ole toimivia työskentelytiloja. Vuoden 2019 aikana selvitettiin ostopalvelun mahdollisuutta naapurikunnilta mutta järkevää ja taloudellisesti kannattavaa ratkaisua ei löytynyt.

Työllisyyskoordinaattorin vastuulla oli myös "Myymälä by Toivakka" - myymälän toiminta. Toiminta oli jatkuvan kehittämistyön alla, jotta toiminta olisi taloudellisesti ja toiminnallisesti järkevää. Myymälä siirtyi kunnan omaan tilaan Hoivakkaan, vanhaan apteekkiin, vapautuneeseen toimitilaan. Myymälästä huolehti vuoden 2019 aikana palkkatuella oleva henkilö ja sama henkilö toimi ohjaajana Taitavat Kädet – naisten kuntouttavan työtoiminnan ryhmässä. Joutsan kunta osti vuonna 2019 kuntouttavaa työtoimintaa naisten ryhmästä 3pv / vko Toivakan kunnalta, 80€/ pv. Tällä saatiin katettua osan kuluja, liittyen Myymälän tilavuokraan ja kuntouttavaan työtoimintaan.

Työikäisten omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tukeminen

Työttömien työkyvyn selvittelyt tehtiin moniammatillisesti seututerveyskeskuksen ja kunnan asiantuntijoiden kanssa. Seututerveyskeskuksen tiloissa toimi ns. moniallatillinen tiimi, johon kutsuttiin kaikki ne tahot ja asiantuntijat jotka asiakkaan asioita hoitivat. Yhteistyö toimi saumattomasti ja sitä kehitettiin kaikkia kuntalaisia palvelevaksi toiminnaksi.

Työttömien terveystarkastukset toteutuvat joustavasti ja nopeasti, mikä jouduttaa työkyvynarviointi prosessin etenemistä.

Seututerveysaseman ja kunnan yhteinen elämäntapamuutokseen tähtäävä ryhmä, aivoterveiden edistäminen toteutui 2x 2019, joista seuranta tapaamiset vuonna 2020. Ryhmät koostuivat enemmänkin eläkeläisistä, joten vuoden 2020 ryhmä kohdentuu ainoastaan työssä oleville (18 – 65 v.).

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Työmarkkinatuen kuntaosuus jäi alle arvioitun n. 10.000 €, mihin vaikutti 40.000 euron lisämääräraha.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen:

Tavoite 1: Työttömien työnhakijoiden määrä alle 10 %

Työttömyyden keskiarvo vuonna 2019 oli 9.16 %, joten tavoite saavutettu.

Tavoite 2: Työmarkkinatuen kuntaosuus alle 100 000 €/ vuosi

Tavoitteeseen nähden kuntaosuus ylittyi reilusti. Budjetti oli 132 000 €, johon haettiin lisämäärärahaa 40 000€. Lopullinen kuntaosuus oli 162 437,24 € / vuosi 2019.

Jotta työtön poistuu kuntaosuuslistalta pitää hänen joko työllistyä tai osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin esim. työkokeilu ja kuntouttava työtoiminta. Kunnassa ne jotka ovat ns. vaikeasti työllistyviä, on ollut haastavaa motivoida heitä osallistumaan työllistymistä edistäviin palveluihin, sillä useimmista ei ole enää palaamaan

työelämään. Eläkkeellekään heitä ei lasketa. Enemmän on työttömiä miehiä kuin naisia. Miesten ryhmän toimivat tilat tai mielekäs tekeminen erityisesti talvikuukausina puuttuu. Tarkoituksenmukaiset tilat ja / tai mielekäs tekeminen aktivoivat työttömiä osallistumaan.

Kuntouttavassa työtoiminnassa ovat yleensä pitkäaikaistyöttömät ja nämä ovat melko hallittavissa tuolla listalla. Haasteen tuo listalle tulevat uudet työttömät jotka ovat ns. TE-toimiston asiantuntijoiden ”hallussa”. Tähän saadaan toivottavasti muutosta kun TE-toimiston kuntatiimi saadaan aktiivisemmin käyntiin. Työkokeiluunkin löytyy halukkuutta, jos kokeilun jälkeen on tarjolla työtä, mikä harvan kohdalla on.

Tavoite 3: Vähintään 70 pv / kk kuntouttavan työtoiminnan järjestettyjä toimintapäiviä,

Toimintapäiviä 69 pv/kk, joten tavoite on saavutettu. Positiivista pudotuksessa viimevuoteen (85 pv/kk) nähden on, että 9 hlö:n kuntouttava työtoiminta keskeytettiin joko eläköitymisen, työllistymisen tai opintojen vuoksi.

Tavoite 4: Miesten kuntouttavan työtoiminnan jatko mahdollistetaan toimivilla tiloilla.

Tavoitteeseen ei päästy. Tila-asiat ovat haastavia kunnassa, joten tämä asia on vielä ratkaisematta. Ryhmä jatkaa entiseen malliin ja pyritään löytämään sopivaa ratkaisua vuoden 2020 aikana.

Tavoite 5: Työllistämisen kuntalisän käyttöönotto viimeistään v.2020

Toivakan kunta alkaa olemaan ainut kunta lähialueella jolla ei ole työllistämisen kuntalisää käytössä ja tätä työnantajat kyselevät. Jatketaan työstämistä ja selvittämistä vielä 2020.

Terveystuoto

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutokset	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot					24	
Toimintakulut	4.491.685	4.560.239	76.600	4.483.639	4.547.920	101,4 %
Toimintakate	4.221.468	4.560.239	76.600	4.483.639	4.547.920	101,4 %

Terveystuoton kulut sisältävät perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon sekä ympäristöterveydenhuollon kustannukset. Ympäristöterveydenhuollon palvelut ostetaan Jyväskylän kaupungilta ja menot ovat sopimuksen mukaiset.

Terveystuoton kustannukset ylittivät yhteensä 64.000 €. Tämä selittyy avohoidon kustannusten kasvulla.

Erikoissairaanhoidon kustannukset jäivät vähän alle arvioidun.

Perusterveydenhuolto

Seutusterveyskeskus on toteuttanut ja kehittänyt lähipalveluja monipuolisesti Toivakan terveysasemalla. Sähköistä asiointia on kehitetty ja moniammatillista yhteistyötä toteutettu yhdessä kunnan toimijoiden kanssa (Perhevaka- perhekeskustyhteistyö neuvolan ja terveydenhoitajien kanssa), Lisäksi yhteistyötä on tehty työllisyyspalveluiden, sosiaalityön ja vanhustalveluiden kanssa. Ajantasaisista viestintää on parannettu ja toimintoja on

suunniteltu yhdessä kunnan viranhaltijoiden kanssa. Kuntalaskutus on muuttunut vuoden alusta tasasuuruiseksi kuukausilaskutukseksi aiempien vuosien toteuman perusteella.

Palvelusopimus toteutui seuraavasti:

Terveyden edistäminen:

- äitiysneuvolatarkastukset on hoidettu Joutsasta käsin Toivakan terveysasemalla
- ikääntyneiden laajat ennaltaehkäisevät terveystarkastukset toteutettiin pääosin ryhmätoimintana
- toteutettiin ADHD- toimintasuunnitelma
- Joutsan kanssa yhteisiä työntekijöitä ovat: osaviikkoinen psykologi, puheterapeutti, nuorten psykiatrinen sairaanhoitaja; palveluohjaaja on yhteinen Joutsan ja Luhangan kanssa
- muistikoordinaattori on toiminut usean kunnan alueilla

Sairaanhoito:

- lääkärivajetta on ollut alku- ja loppuvuodesta, lääkärin puutetta saatiin korvattua etälääkärikokeilulla 12/2019
- asiantuntijasairaanhoitaja (päihde- ja mielenterveysasiakkaat) on työskennellyt 2 pv/viikko Toivakassa
- fysioterapeutin palveluja on saatu Joutsasta noin yhtenä päivänä viikossa
- sairaalahoitoa tarvitsevat on hoidettu pääasiassa Joutsan sairaalassa, mutta myös Laukaassa on ollut jonkin verran hoitajaksoja

Suun terveydenhuolto

- hammashoitola on toiminut tavalliseen tapaan
- kannettava pop up- hoitoyksikkö on sijoitettu terveysasemalle. koska Puukkiuksen tilat eivät olleet sopivat
- kiireellinen hammashoito on toteutunut kohtuullisella odotusajalla
- käyntimäärät ovat vuosittain lisääntyneet.

Erikoissairaanhoito

Vuoden 2019 talousarviossa sairaanhoitopiiri on arvioinut volyymin kasvuksi +2 %. Investoinneissa sairaala Novan vaikutus hoitopalveluiden hintoihin realisoituu pääosin vasta sairaalan valmistuttua. Erikoissairaanhoidon keskittäminen yliopistosairaaloihin on lisännyt kuntien laskutusta joissakin palveluissa.

Vuoden 2019 alusta siirryttiin kiinteään laskutukseen aiemman drg-perusteisen laskutuksen sijaan kuntien kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella; kunnan väestömäärän perusteella määräytyy 10 % ja edeltävien vuosien palvelujen käytön perusteella 90 %, kalliiden hoitojen taseus otetaan huomioon koelaskennan mukaisena vuodelta 2018. Toivakan osalta laskutus on 0,8 % pienempi kuin vuonna 2018.

Sairaala Novan muuton ja käyttöönoton toteutus on alkanut vaiheittain vuoden 2019 aikana. Uuden asiakas- ja potilastietojärjestelmän (APTJ) kilpailutusprosessi käynnistyi ja siihen lisättiin myös sosiaalipalveluiden maa-kunnallisen yhtenäisen tietojärjestelmän hankinta ja kilpailutus. Sairaanhoitopiirin jäsenkunnista muutamat kunnat ovat jättäytyneet sosiaalipalvelujen osalta kilpailutuksen ulkopuolelle, Toivakka mukaan lukien.

Sairaanhoitopiiriin kuuluvat kunnat käynnistivät syksyllä 2019 keskustelun talouden vahvasta ohjauksesta ja kustannusten säästötavoitteista kuntien heikentyneen taloustilanteen vuoksi. Joulukuussa 2019 shp:n valtuusto on hyväksynyt alijäämän kattamissuunnitelman siten, että syntynyt alijäämä katetaan vuoteen 2024 mennessä.

Toiminnan toteutuminen:

- hoitopäivien määrä on vähentynyt
- avohoitokäynnit vähentyivät johtuen mm. Soita ensin- kampanjoinnista ja psykiatrian palvelujen siirrosta perusterveydenhuoltoon
- hoitotakuun toteutuminen on ollut 1,6% puoli vuotta odottavien osalta (vuoden 2018 lopussa 0,9%)

Sairaanhoitopiirin tilinpäätöstä käsitellään sairaanhoitopiirin hallituksessa maaliskuussa 2020.

Toimialan tavoitteet ja yhteys kuntastrategiaan

Työllisyyspalvelut

Strateginen linjaus	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit	Tavoitetaso
Ylivertaista yhteisöllisyyttä	Työllisyydenhoitoon kehitettyjen toimenpiteiden juurruttaminen ja kehittäminen Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään ryhmämuotoisena sekä naisille että miehille	Työttömien työnhakijoiden määrä	alle 10%
		Työmarkkinatuen kuntasuus	alle 100 000 € /vuosi
		Kuntouttavan työtoiminnan järjestetyt toimintapäivät	vähintään 70pv / kk
		Miesten kuntouttavan ryhmän toiminnan jatko mahdollistetaan	Tilakysymys ratkaistu
		Työllistämisen kuntalisän käyttöönoton selvittäminen	Kuntalisän käyttöönotto viimeistään v.2020

Toteutuminen:

Tavoite 1: Työttömyyden keskiarvo vuonna 2019 oli 9.16 %, joten tavoite saavutettu.

Tavoite 2: Kuntaosuustavoite ylitettiin reilusti. Budjetti oli 132 000 €, johon haettiin lisämäärärahaa 40 000€. Lopullinen kuntaosuus oli 162 437,24 € / vuosi 2019.

Tavoite 3: Toimintapäiviä 69 pv/kk, joten tavoite on saavutettu. Positiivista pudotuksessa viimevuoteen (85 pv/kk) nähden on, että 9 hlö:n kuntouttava työtoiminta keskeytettiin joko eläköitymisen, työllistymisen tai opintojen vuoksi.

Tavoite 4: Tavoitteeseen ei päästy. Tila-asiat ovat haastavia kunnassa, joten tämä asia on vielä ratkaisematta. Ryhmä jatkaa entiseen malliin ja pyritään löytämään sopivaa ratkaisua vuoden 2020 aikana.

Tavoite 5: Toivakan kunta alkaa olemaan ainut kunta lähialueella jolla ei ole työllistämisen kuntalisää käytössä ja tätä työnantajat kyselevät. Jatketaan työstämistä ja selvittämistä vielä 2020.

Vanhusten ja vammaisten palvelut

Strateginen linjaus	Toiminnallinen tavoite	Keino/indikaattori	Tavoitetaso
Ylivertaista yhteisöllisyyttä	”Ikäystävällinen kunta” Hyvinvointia ja tukea ikäihmisen ja omaishoitajan arkeen	Hyvinvointikäynnit 78 vuotta täyttävälle henkilölle	Tehdään kaikille halua-ville
		Päivätoiminta ja mahdolliset vaihtoehtoiset palvelumuodot omaishoitajuuden tukemiseksi	Päivätoiminta käynnistynyt, eri vaihtoehtoja omaishoitajan lomajärjestelyissä
		Asiakasohjaus, neuvonta, tuki, tiedottaminen	Palveluohjausta toteutetaan yhteistyössä lähikuntien ja seututerveyskeskuksen kanssa
	Vammaispalveluiden koordinointi ja palveluprosessien selkiyttäminen	Työntekijäresurssin varmistaminen Vammaispalveluprosessin selkiyttäminen	Riittävät resurssit ovat käytössä

Toteutuminen:

Tavoite 1: Hyvinvointikäynnit on toteutettu kaikille 80 vuotta täyttävälle. Jo aikaisempina vuosina hyvinvointikäynnit oli toteutettu 80-vuotiaille. Käynnit pystyttiin toteuttamaan kaikille halukkaille.

Tavoite2: Omaishoidettaville ja kotihoidon asiakkaille kohdennettu tukimuoto, pienryhmä-päivätoiminta viidelle henkilölle alkoi määräaikaisena kokeiluna Soivakassa tammikuussa 2019. Päivätoimintaan osallistui vuoden aikana 5 henkilöä, joista neljä oli omaishoidettavia.

Uutena tukimuotona omaishoidettavien henkilöiden hoidon järjestämiseksi omaishoitajien vapaapäivien ajalle, aloitettiin vaihtoehtoisena järjestämistapana kotiin annettava perhehoito maaliskuussa 2019. Perhehoitoa tarjoo toimeksiantosopimuksella toivakkalainen perhehoitaja ja kunta toimii palvelun myöntäjänä perustuen asiakkaan palvelun tarpeeseen. Perhehoitoa käytti vuonna 2019 yhteensä 6 omaishoidettavaa.

Tavoite 3: Vuonna 2019 suunniteltiin palveluohjaus/asiakasohjausyhteistyötä seututerveyskeskuksen palveluohjaajan ja lähikuntien (Joutsa, Luhanka) edustajien kanssa. Päätöksenä todettiin, että seututerveyskeskuksen palveluohjaajan kanssa tehtävä yhteistyö jatkuu edelleen ja Joutsan kunta perustaa oman vanhuspalveluiden palveluohjaajan toimen.

Tavoite 4: Vammaispalveluiden osalta tavoitteena oli palveluiden koordinointi ja palveluprosessien selkiyttäminen. Tämä toteutui kun vammaispalveluiden sosiaaliohjaaja aloitti 2.5.2019 työnsä Toivakassa.

Lasten ja perheiden palvelut

Strateginen linjaus	Toiminnallinen tavoite	Keino/indikaattori	Tavoitetaso
Palveleva Toivakka	Lasten ja perheiden palveluprosessien kehittäminen lasten ja perheiden eduksi	Palveluprosessit ja toimintamallit luodaan vastaamaan kunnassa esiintyvää tarvetta	Työskentelymallit ovat käytössä
		Eri toimijoiden tiivis yhteistyö ja tiedonkulun vahvistaminen	Perhekeskus-toiminta on vakiintunut kunnassa
		Lapsiperhepalvelujen työnjaon selkiyttäminen ja säännöllinen vaikuttavuuden arviointi eri menetelmillä	Työnjaot ovat selkeät ja vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti

Toteutuminen:

Tavoite 1: Palveluprosessit ovat muotoutuneet käytännön työssä. Lapsiperhepalveluissa prosesseja ja toimintamalleja kehitetään edelleen omassa toiminnassa. Lapset puheeksi - koulutus, johon on osallistunut lasten ja

nuorten kanssa työskenteleviä henkilöitä eri hallintokunnista, toteutui vuoden aikana. Kaikkia uusia toimintamalleja ei ole voitu ottaa käyttöön (esim. matalan kynnyksen auttava puhelinnumero) henkilöstöresurssin puutteen vuoksi.

Tavoite 2: Perhekeskustoiminnan mukainen yhteistoiminta on vakiintunut; yhteistyön tapoja on vahvistettu Perhevaka-työskentelyssä, alle kouluikäisten osalta Vekaravakka-yhteistyönä ja kouluikäisten osalta Nuorisovakka-yhteistyönä.

Tavoite 3: Lastenohjaajan oppisopimusopiskelijan työpanos perusturvassa on edistänyt palveluiden oikea-aikaisuutta sekä ennaltaehkäisevien palveluiden saantia perheissä. Yksi perhetyöntekijä ei olisi pystynyt vastaamaan perheiden tarpeisiin ja sosiaalihuoltolain sekä lastensuojelulain vaatimuksiin. Työnjakoa on voitu tällä tavoin toteuttaa niin, että vakinainen perhetyöntekijä vastaa vaativammasta perheohjauksesta ja toinen perhetyöntekijä/opiskelija vastaa enemmän lapsiperheiden kotipalvelun tarpeista, myös parityö on mahdollistunut tarvittaessa.

Työn vaikuttavuutta on arvioitu säännöllisesti tavoitteiden toteutumisen perusteella

Tilikauden merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät ja sisäinen valvonta

Strategiset riskit

Merkittävämpänä strategisena riskinä toteutui sote- ja maakuntauudistuksen peruuntuminen suunnitellun mukaisesti.

Taloudelliset riskit

Vuoden aikana ei ole tapahtunut merkittäviä lainsäädännöllisiä muutoksia. Suurimpana taloudellisena riskinä kunnan toiminnalle on pidettävä sitä, että sote- ja maakuntauudistus ei toteutunut suunnitellun aikataulun ja muun valmistelun mukaisesti. Toistaiseksi kunta vastaa itse sosiaali- ja terveydenhuollon menoista. Menoja kasvattavat vuodesta 2021 lähtien sairaala Novan valmistumisesta aiheutuvat investointikulut, jotka lisätään kuntalaskutukseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö määrittää sen, että palveluja on myönnettävä, vaikka määrärahavaraus ei olisikaan riittävä (mm. lastensuojelu, vammaispalvelut, terveystalvet). Tästä johtuen talousarvio on aina arvio ja toteuma on palvelutarpeen mukainen. Vuoden aikana voi tapahtua myös muita muutoksia joita ei pystytä ennakoimaan talousarviota laadittaessa (esim. ICT-kustannusten nousu).

Operatiiviset riskit

Sosiaalitoimistossa on ollut vuoden aikana pysyvä työntekijävahvuus, perusturvajohtaja on hoitanut tehtävää sijaisena syksystä 2018 vuoden 2019 loppuun. Toukokuun alussa saatiin vammaispalveluiden vastuuhenkilöksi sosiaaliohjaaja, joka vastaa vammaispalveluiden koordinoinnista ja palvelujen järjestämisestä. Tämä selkeytti tehtäväkuvia merkittävästi, koska aiemmin perusturvajohtaja vastasi vammaispalveluista oman tehtävän ohessa ja tehtäviä oli jaettu myös muille työntekijöille.

Vuoden alusta aloitti perhetyössä oppisopimusopiskelijana aiemmin palvelukeskuksella työskennellyt lähihoitaja. Tämä helpotti vakinaisen perhetyöntekijän työkuormaa ja mahdollisti sosiaalihuoltolain mukaisen lapsiperheiden kotipalvelun järjestämisen myös omana työnä.

Vanhuspalveluissa on ollut pysyvä henkilöstö vuoden ajan. Vuodenvaihteessa 2018- 2019 aloitti uusi fysioterapeutti työnsä. Loppuvuodesta alkoi näkyä sijaisten saatavuuden heikkenemistä, mikä on vaikuttanut myös työkuormitukseen kun sijaistarpeet on pyritty hoitamaan olemassa olevien työntekijöiden kesken.

Pienessä kunnassa avainhenkilöriski toteutuu jo yhden henkilön pitemmän poissaolon vuoksi, koska jokainen hoitaa omaa tehtäväkohtaista vastuualuettaan.

Sisäinen valvonta

Henkilöstömäärä on vahvistunut vuoden 2019 aikana, mikä on vaikuttanut työn laatuun ja luotettavuuteen sekä sujuvuuteen. Riittävä ammattitaitoinen henkilöstö vaikuttaa suoraan työntekijöiden työssäjaksamiseen ja edelleen työn laatuun.

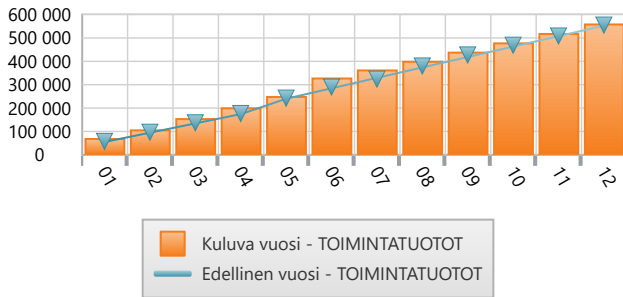
Jokainen työntekijä vastaa omasta alueestaan ja siihen liittyvästä päätöksenteosta lakien ja asetusten puitteissa. Vuonna 2019 ei ole tehty kuin pari oikaisuvaatimusta viranhaltijan tekemistä päätöksistä eikä hallinto-oikeuteen ole edennyt yhtään asiaa. Myös aluehallintovirasto seuraa omalta osaltaan sitä, että perusturvassa toimitaan lakien ja asetusten mukaisesti. Vuonna 2019 ei Avin valvonnassa ole ollut yhtään asiaa.

Lähiesimiestyössä ja johtamisessa kiinnitetään huomiota päätösten ja ratkaisujen oikeellisuuteen taloudelliset näkökohdat huomioiden. Työn toteuttamista ja kehittämistä suunnitellaan yhdessä esimiehen kanssa säännöllisesti.

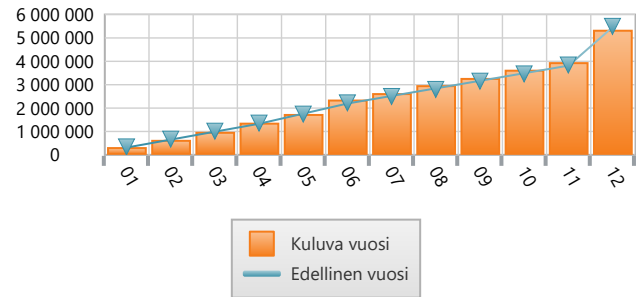
Taloudellinen valvonta on toteutunut laskujen seurannassa yhdessä taloushallinnon kanssa.

Toimintatuotot - Kumulatiivinen - ulkoinen / sisäinen

Toimintakulut - Kumulatiivinen - ulkoinen / sisäinen

Henkilöstökulut 2019 SIVISTYSLAUTAKUNTA

	2019 Tilinpäätös	2018 Tilinpäätös	Ero	Ero-%
Maksetut palkat ja palkkiot	-2 314 997	-2 242 018	-72 979	-3 %
Jaksotetut palkat ja palkkiot	-19 084	-10 000	-9 084	-91 %
Aktivoidut palkat ja palkkiot	0	0	0	0 %
Henkilöstökorvaukset, henk.korjauserat	25 382	7 885	17 497	222 %
Palkat ja palkkiot	-2 308 699	-2 244 133	-64 566	-3 %
Eläkekulut	-435 382	-427 054	-8 328	-2 %
Muut henkilösivukulut	-59 762	-71 098	11 336	16 %
Henkilösivukulut	-495 144	-498 153	3 008	1 %
Henkilöstökulut yhteensä	-2 803 843	-2 742 285	-61 558	-2 %

Henkilöstökulut - 5 vuotta SIVISTYSLAUTAKUNTA

	12-2015	12-2016	12-2017	12-2018	12-2019 Kuluva vuosi
Maksetut palkat ja palkkiot	0	-2 127 164	-2 143 796	-2 242 018	-2 314 997
Jaksotetut palkat ja palkkiot	0	8 715	-5 423	-10 000	-19 084
Aktivoidut palkat ja palkkiot	0	0	0	0	0
Henkilöstökorvaukset, henk.korjauserat	0	12 393	4 331	7 885	25 382
Palkat ja palkkiot	0	-2 106 057	-2 144 888	-2 244 133	-2 308 699
Eläkekulut	0	-411 083	-411 260	-427 054	-435 382
Muut henkilösivukulut	0	-122 084	-90 495	-71 098	-59 762
Henkilösivukulut	0	-533 166	-501 755	-498 153	-495 144
Henkilöstökulut yhteensä	0	-2 639 223	-2 646 643	-2 742 285	-2 803 843

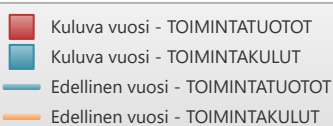
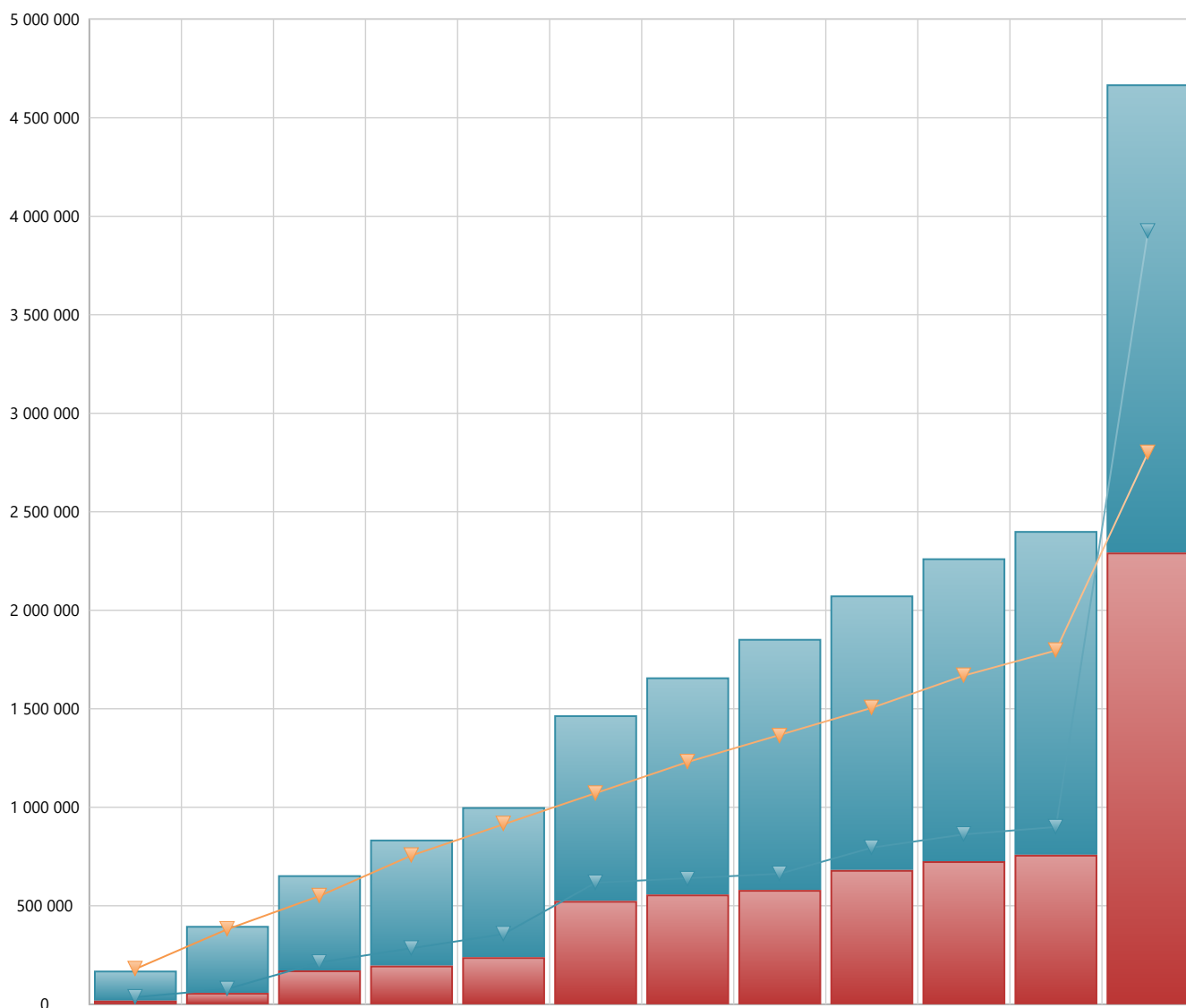
Toimintamenot kuukausittain SIVISTYSLAUTAKUNTA

Ulkoinen / sisäinen	01-2019	02-2019	03-2019	04-2019	05-2019	06-2019	07-2019	08-2019	09-2019	10-2019	11-2019	12-2019	YHTEENSÄ
Henkilöstökulut	-212 343	-222 123	-230 962	-233 166	-229 625	-319 702	-216 291	-217 859	-222 091	-230 868	-223 130	-245 681	-2 803 843
Palvelujen ostot	-54 252	-45 814	-54 833	-68 823	-87 241	-248 252	-16 356	-74 490	-43 069	-76 050	-54 730	-548 965	-1 372 876
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-17 744	-11 476	-10 878	-51 592	-5 178	-7 151	-15 375	-16 765	-11 585	-9 888	-11 649	-14 760	-184 041
Avustukset	-32 268	-16 200	-33 209	-22 792	-36 399	-27 707	-13 505	-16 150	-18 588	-20 319	-20 252	-23 192	-280 581
Muut toimintakulut	-15 187	-14 562	-13 807	-14 501	-14 152	-13 710	-14 245	-14 393	-13 921	-14 538	-13 898	-553 722	-710 637
Yhteensä	-331 795	-310 174	-343 690	-390 874	-372 596	-616 522	-275 772	-339 658	-309 255	-351 663	-323 659	-1 386 321	-5 351 978

Toimintatulot kuukausittain SIVISTYSLAUTAKUNTA

Ulkoinen / sisäinen	01-2019	02-2019	03-2019	04-2019	05-2019	06-2019	07-2019	08-2019	09-2019	10-2019	11-2019	12-2019	YHTEENSÄ
Myyntituotot	29 798	29 000	28 783	28 813	30 678	63 777	34 141	28 870	29 331	29 545	29 038	56 446	418 220
Maksutuotot	7 612	7 902	9 299	9 626	9 608	3 236	294	8 143	9 903	9 202	10 407	8 664	93 897
Tuet ja avustukset	34 754	0	10 200	7 473	8 400	12 000	0	0	0	772	645	-24 610	49 634
Muut toimintatuotot	-117	0	0	0	0	0	0	0	0	0	212	117	212
Yhteensä	72 048	36 902	48 282	45 912	48 686	79 013	34 435	37 013	39 235	39 518	40 301	40 618	561 963

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Sivistyslautakunta

Sivistystoimen tehtävänä on muodostaa varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetus-, kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajan sekä yleissivistävän koulutuksen palveluista kokonaisuus, joka tehokkaasti ja taloudellisesti edistää kuntalaisten koulutustarpeita, sekä henkisen ja fyysisen kehittämisen tarpeita.

Palvelujen järjestämisen toteutuminen vuonna 2019

Sivistystoimen hallinto

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot					486	100 %
Toimintakulut	47.531	44.373		44.373	45.666	102,9 %
Toimintakate	47.531	44.373		44.373	45.180	101,8 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot					486	100 %
Toimintakulut	76.811	64.818		64.818	57.548	88,8 %
Toimintakate	60.586	64.818		64.818	57.062	88,0 %

Sivistystoimenlautakunta päättää vastuualueellaan toiminnassa noudatettavista perusteista ja yleisistä ohjeista, toimialansa kehittämissuunnasta, painopistealueista ja toimintasuunnitelmasta sekä valmistelee ja tekee esityksiä sivistystoimen hoitamiseen tarvittavista määrärahoista. Lautakunta kokoontuu pääsääntöisesti kerran kuukaudessa, paitsi kesä- ja heinäkuussa tarvittaessa. Koulukeskuksen rehtori hoitaa oman toimensa ohella sivistystoimenjohtajan tehtävät (10 %) ja koulusihteerin työajasta kuluu noin 35 % sivistystoimen hallinnossa ja 40 % perusopetuksessa työskentelyyn sekä 25 % keskushallinnossa työskentelyyn.

Taloudellisesti ja toiminnallisesti talousarvio toteutui suunnitellusti.

Sivistyslautakunta kokoontui vuonna 2019 kahdeksan kertaa ja käsitteli kokouksissaan 75 pykälää.

Perusopetus

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	420.748	354.670		354.670	413.572	116,6 %
Toimintakulut	2.430.747	2.589.357		2.589.357	2.627.674	101,5 %
Toimintakate	2.009.999	2.234.687		2.234.687	2.214.102	99,1 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	420.748	354.670		354.670	413.572	116,6 %
Toimintakulut	3.395.454	3.562.018		3.562.018	3.349.959	94 %
Toimintakate	2.974.706	3.207.348		3.207.348	2.936.387	91,6 %

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Toivakan koulukeskus jatkoi vuosiluokilla 1-9 yhtä ikäluokkaa lukuun ottamatta kaksisarjaisena kouluna. Toivakan koulukeskuksen oppilasmäärä vuosiluokilla 1-9 oli kevätlukukaudella 284 ja syyslukukaudella 290. Yksilöllisen perusopetuksen ryhmässä oppilaita oli sekä kevät- että syyslukukaudella kolme. Kankaisten kyläkoulun oppilasmäärä vuosiluokilla 1-6 oli kevätlukukaudella 43 ja syyslukukaudella 40.

Uusien opetussuunnitelmien käyttöönotto on edennyt vuosiluokittain suunnitellusti. Opettajat ovat työstäneet uusiin opetussuunnitelmiin liittyviä asioita erilaisissa työryhmissä. Opetussuunnitelman työstämiseen on käytetty myös VESO-työpäiviä sekä YS-aikaa. TVT-taitojen kehittämistä on tuettu mm. sisäisellä koulutuksella sekä osallistumalla erilaisiin TVT-taitoja kehittäviin koulutushankkeisiin. Digiopetusta toteutetaan jokaisella vuosiluokalla siten, että jokaisella vuosiluokalla on mahdollisuus käyttää digilaitteita, -materiaalia ja -opetusohjelmia.

Valtion myöntämän erillisen hankerahoituksen turvin osallistuttiin seuraaviin hankkeisiin: 1. Keski-Suomen tutoropettajien toiminta ja kouluttaminen 2. Keski-Suomen tutoropettajien verkostohanke 3. Tutoropettajien toiminta ja osaamisen kehittäminen 4. Liikkuva kouluhanke 5. Koulun kerhotoiminta 6. Kaksi eri tasa-arvohanketta samanaikaisopetukseen ja koulunkäynninohjaajan palkkaamiseen.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Perusopetuksessa toimintatuottoja saatiin n. 60.000 euroa enemmän kuin oli budjetoitu, koska vieraskuntalaisista oppilaista saatiin kotikuntakorvauksia n. 30.000 enemmän kuin oli budjetoitu ja hankerahoitusta saatiin n.22.500 enemmän kuin oli budjetoitu. Toimintakuluissa säästettiin n. 210.000 euroa. Säästö muodostui lähes kokonaan sisäisistä vuokrista.

Perusopetuksen nettokustannukset olivat 1.244,94 € / asukas.

Perusopetuksen yleisopetuksen oppilaskohtaiset nettokustannukset olivat Koulukeskuksesta 8.918,79 € / oppilas ja Kankaisten kyläkoulussa 11.335,54 € / oppilas. Yksilöllisen perusopetuksen oppilaskohtaiset nettokustannukset olivat 38.478,83 euroa / oppilas.

Esiopetus

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	7.944	15.890		15.890	20.404	128,4 %
Toimintakulut	209.466	232.133		232.133	197.706	85,2 %
Toimintakate	201.522	216.243		216.243	177.302	82,0 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	7.944	15.890		15.890	20.404	128,4 %
Toimintakulut	274.221	317.016		317.016	250.362	79,0 %
Toimintakate	266.277	301.126		301.126	229.958	76,4 %

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Vuonna 2019 esiopetus toteutui kevätlukukaudella toiminnallisesti suunnitellulla tavalla. Esiopetusta järjestettiin Toivakan koulukeskuksessa ja Kankaisten kyläkoululla sekä ostettiin palveluna yksityisistä päiväkodeista mm. Touhula Kompassista. Kevätlukukaudella 2019 esioppilaita oli kirkonkylän alueella 30, joista 22 oppilasta oli Koulukeskuksen esiopetusryhmässä ja 8 esiopetuspaikkaa ostettiin Touhula Kompassista. Touhula Kompassi lopetti toimintansa kesällä 2019, joten syyslukukaudella esiopetusta järjestettiin talousarviosuunnitelmista poiketen Koulukeskuksessa ja Kankaisten kyläkoululla. Syyslukukaudella 2019 esioppilaita oli Koulukeskuksen esiopetusryhmässä 25 oppilasta. Kankaisten kyläkoululla esioppilaita oli 5 kevätlukukaudella 2019 ja 7 syyslukukaudella 2019.

Koulukeskuksen esiopetusryhmässä toteutettiin nivelvaiheen pedagogisia yhteistyömuotoja 1. luokan kanssa lähes viikottain järjestämällä sekaryhmissä pajatoimintaa. Tässä toiminnassa toteutui uuden opetussuunnitelman mukaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Esiopetusryhmä ja 1.-2. luokat suunnittelivat ja järjestivät vuoden 2019 aikana myös erilaisia teematapahtumia. Kompassin esioppilaat vierailivat Koulukeskuksessa säännöllisesti kevätlukukaudella 2019. Kankaisten kyläkoulun esioppilaat osallistuivat koulun monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhdessä muiden luokkien kanssa.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Esiopetuksen talousarvion ulkoinen toimintakate oli 82 % huomioiden ulkoiset toimintatuotot ja toimintakulut. Talousarvion alittuminen noin 39000 € johtui Koulukeskuksen osalta pääasiassa siitä, että Touhula Kompassi lopetti toimintansa kesällä 2019. Tästä kertyi säästöä asiakaspalveluiden ostoista noin 23000 €. Koulukeskuksen matkustus- ja kuljetuspalveluista säästyivät noin 11900 €. Lisäksi sisäisistä toimintakuluista säästyivät Koulukeskuksen osalta sisäisistä vuokrista noin 25000 €. Kankaisten kyläkoululla esiopetuksen talousarvio toteutui kokonaisuutena suunnitellusti.

Esiopetuksen nettokustannukset olivat 99,58 € / asukas.

Esiopetuksen oppilaskohtaiset nettokustannukset olivat Koulukeskuksessa 6.188,21 € / oppilas ja Kankaisten kyläkoulussa 14.479,33 € / oppilas.

Puulan seutuopisto

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot						
Toimintakulut	56.543	80.063		80.063	58.018	72,5 %
Toimintakate	56.543	80.063		80.063	58.018	72,5 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot						
Toimintakulut	85.722	116.612		116.612	71.894	61,7 %
Toimintakate	85.722	116.612		116.612	71.894	61,7 %

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Puulan seutuopisto toteutti vapaan sivistystyön opetusta Toivakassa 2050 opetustuntia, mihin sisältyi taiteen perusopetusta 461 opetustuntia. Netto-opiskelijoiden määrä oli 478 henkilöä, joista 97 oli opiskelijoita tai koululaisia ja 156 eläkeläisiä. Toiminta tavoitti kuntalaiset hyvin. Miehet olivat opiskelijoina edelleen aliedustettu ryhmä (23 % netto-opiskelijoista). Tavoitteet sivistävästä ja hyvinvointia tuottavasta toiminnasta toteutuivat monipuolisen opetustarjonnan ja osallistumisen myötä.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Opetuksen kokonaiskustannus kunnalle oli 57.330 euroa. Opetuksen määrä toteutui 50 opetustuntia suurempana kuin kunnan tuntitilaus (2000 opt). Kansalaisopiston opetustunti pystyttiin toteuttamaan noin 2,5 euroa aiempaa tilivuotta edullisemmin.

Yleissivistävän koulutuksen nettokustannukset olivat 30,14 € / asukas.

Kulttuuritoimi

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	1.435	1.350		1.350	2.891	214,2 %
Toimintakulut	147.340	137.700		137.700	132.273	96,1 %
Toimintakate	145.904	136.350		136.350	129.382	94,9 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	1.435	1.350		1.350	2.891	214,2 %
Toimintakulut	205.660	208.749		208.749	188.241	90,2 %
Toimintakate	204.224	207.399		207.399	185.350	89,4 %

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kulttuuritoimen toiminnallisena tavoitteena talousarviokaudelle oli Lukuliikahdus Toivakan kirjastoon - monilukutaitosuunnitelman jalkauttaminen varhaiskasvatukseen, koulujen ja kirjaston toimintaan. Kirjasto-opetukseen pyrittiin tavoittamaan vuositasolla seitsemän ikäluokkaa ja tähän tavoitteeseen päästiinkin: ikähaitari ulottui viskareista kahdeksaluokkalaisiin. Myös Kankaisten koululle pystyttiin tarjoamaan kaikki samat kirjasto-opetukset kuin Koulukeskuksen oppilaille.

Elokuussa 2019 lähti liikkeelle Lukuliikahdus Toivakan kirjastoon –hankkeen toteuttaminen. Hankkeen tavoitteena on saada Toivakan lapset ja nuoret viihtymään paremmin kirjastossa sekä myös lukemaan enemmän. Hanke kestää vuoden 2020 loppuun ja hankkeen aikana on tarkoitus uudistaa kirjaston tiloja paremmin lasten ja nuorten tarpeisiin sopivaksi sekä tarjota koululaisille kirjailija- ja kirjavinkkavierailuja. Syksyn 2019 aikana aloitettiin tilamuutoksen suunnittelutyö sisustusarkkitehdin kanssa ja tähän projektiin otettiin mukaan myös Koulukeskuksen nelosluokkalaiset.

Kulttuuritoimi osallistui vuoden aikana yhteensä noin 50 tapahtuman järjestämiseen ja näiden yhteenlaskettu osallistujamäärä oli noin 1000 henkeä. Erityisen maininnan ansaitsee kirjaston lukupiiri, joka on vakiinnuttanut paikkansa kirjaston toimintakalenterissa. Noin kymmenen hengen lukupiiri kokoontui vuoden aikana kahdeksan kertaa.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Kulttuuritoimen ulkoinen talousarvio toteutui suunnitellusti, mutta koska sisäisistä vuokrameinoista syntyi säästöä, oli lopullinen toteuma noin 22 000 euroa vähemmän kuin oli budjetoitu.

Kulttuuritoimen nettokustannukset olivat 80,11 € / asukas.

Vapaa-aikatoimi

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	42.623	27.500		27.500	30.869	112,2 %
Toimintakulut	243.836	283.068		283.068	197.664	69,8 %
Toimintakate	201.214	255.568		255.568	166.795	65,3 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	42.623	27.500		27.500	30.869	112,2 %
Toimintakulut	336.974	377.573		377.573	271.189	71,8 %
Toimintakate	294.351	350.073		350.073	240.320	68,6 %

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Vuoden aikana kunnan ja järjestöjen väliset, säännölliset kokoontumiset lisäsivät toimijoiden keskinäistä luottamusta, vuoropuhelua ja järjestötoiminnan merkityksen ymmärtämistä kunnassa.

Vuoden 2019 aikana vapaa-aikatoimi järjesti ikäihmisille suunnattuja liikuntaryhmiä viikoittain, yhteensä 42 kpl. Ryhmissä kävi noin 20 hlöä/kerta. Järjestöjen kanssa yhteistyössä toteutettiin ikäihmisille 9 kpl avointa tilaisuutta, joissa oli keskimäärin 15 osallistujaa/kerta. Kaikille avoimia liikunnallisia tilaisuuksia oli vuoden aikana 25 kpl mm. metsäjuoksuillat, hiihtokoulu, hiihtokilpailut, sauvakävely ja porrastreeni-illat. Isoja tapahtumia oli vuoden aikana 6kpl. Yhteensä tapahtumissa oli noin 2500 hlöä.

Vuoden aikana vapaa-aikatoimi palkkasi kesätöihin eri toimipisteisiin 15 työntekijää.

Nuorisotila oli avoinna yhtenä iltana viikossa sekä MLL:n järjestämien nuorteniltojen yhteydessä.

Toivakan nuorisovaltuusto kokoontui vuoden aikana 4 kertaa. Nuorisovaltuusto oli mukana järjestämässä nuorten tapahtumia.

Lasten aamu- ja iltapäiväkerhopaikan saivat kaikki toimintaan hakeneet. Toimintaa järjestettiin Toivakan keskustassa ja Kankaisten koululla. Toimitiloihin tuli alkusyksystä muutos, sillä Puukkis asetettiin käyttökieltoon syyskuussa ja keskustan iltapäiväkerhotoiminta siirrettiin koulukeskuksen C-rakennukseen, yhteisiin tiloihin esiluokan kanssa. Keskustan aamu- ja iltapäiväkerhon osalta jatkettiin vuonna 2018 alkanutta yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa. Keskustan aamuparkissa oli 9 lasta keväällä ja 5 lasta syksyllä. Iltapäiväkerhossa oli 17 lasta keväällä ja 18 lasta syksyllä. Kankaisten koulun iltapäiväkerhossa oli keväällä ja syksyllä 7 lasta.

Liikunta-alueiden hoito toteutui vuoden 2019 aikana suunnitellusti. Tekojää oli talvikaudella 2018-2019 avoinna marraskuusta maaliskuuhun. Syksyllä 2019 tekojää avattiin marraskuussa. Liikuntapaikkojenhoitoon otettiin talvikaudelle tuntityöntekijä, sivukylien liikuntapaikkojenhoito ostettiin yksityisiltä palveluntuottajilta.

Kuntosalikortteja ostettiin vuoden aikana 160 kpl. Toivakan kuntosalilla oli kuukausittain noin 400 kävijää.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Vapaa-aikatoimen talouden toteuma oli 65,4 %. Toimintatuottoja kertyi 6.591 euroa enemmän, kuin oli budjetoitu ja toimintakuluista säästettiin 106.384 euroa. Henkilöstökuluihin oli varattu rahaa liikuntapaikkojenhoitajan määräaikaisen toimen täyttööseen koko vuodelle, mutta elokuusta 2019 alkaen liikuntapaikkojen hoitaminen siirtyi pääosin tekniselle toimelle. Talouden tasapainottamistoimien vuoksi ei palkattu kesätyöntekijöitä niin paljon kuin aiempina kesinä. Suunnitellusta poiketen talouden tasapainottamistoimien vuoksi ei myöskään uusittu kuntosalin laitteita eikä rakennettu skeittialuetta. Lasten aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnassa toimintatuottoja kertyi arvioitua enemmän suuren lapsimäärän vuoksi 5.591 euroa. Sisäiset vuokramenot jäivät arvioitua pienemmäksi.

Järjestöavustuksia myönnettiin vuoden 2019 aikana 21.276,16 euroa. Järjestöjen yhteisten tapahtumien/toimintojen järjestämiseen myönnettiin 6.276,16 euroa ja Toivakan-Joutsan 4H-yhdistyksen yhteistoimintasopimuksen arvo oli 15.000 euroa.

Vapaa-aikatoimen nettokustannukset olivat 123,70 € / asukas.

Varhaiskasvatus

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	80.013	75.690		75.690	93.741	123,8 %
Toimintakulut	964.418	955.901		955.901	979.993	102,5 %
Toimintakate	884.404	880.211		880.211	886.253	100,7 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	80.013	75.690		75.690	93.741	123,8 %
Toimintakulut	1.112.857	1.113.083		1.113.083	1.162.783	104,5 %
Toimintakate	1.032.843	1.037.393		1.037.393	1.069.042	103,1 %

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Varhaiskasvatuksen avoin kerhotoiminta jatkui Päiväkoti Touhuvakassa koko vuoden. Ruuhiryhmän kerhotoiminta Kankaisilla ei aloittanut toimintaansa vielä syksyllä 2019, vaan vasta tammikuussa 2020, koska hakijoita ryhmään ei ollut riittävästi uuden toimintakauden alussa.

Elokuussa 2019 varhaiskasvatuksessa lähdettiin mukaan OKM:n 5-vuotiaiden maksuttomaan 20 viikkotunnin varhaiskasvatuksen kokeiluun kaudelle 2019 - 2020. Tätä varten saatiin OKM:n erityisavustusta kompensoimaan asiakasmaksutuottojen vähenemistä. Kokeilu toteutettiin varhaiskasvatuksessa uutena, ns. viskari-toimintana. Toimintaa varten jouduttiin

perustamaan kolmas ryhmä PK Touhuvakkaan. Ruuhiryhmässä viskari-toimintaa toteutettiin pienryhmätoimintana sisarusryhmän sisällä. Varhaiskasvatuspalveluiden piiriin tavoitettiin kaikki 2014 syntyneet toivakkalaiset lapset (27 lasta).

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Varhaiskasvatuksen talouden toteuma 2019 oli 103,8% eli budjetti ylitettiin n. 39 000 eurolla. Tämä johtui ensinnäkin siitä, että kunnallisen varhaiskasvatuksen osuus kasvoi loppuvuodesta kunnassa toimivan yksityisen päiväkotin lopettaessa toimintansa kesällä 2019. Tämän lisäksi myös muita toivakkalaisia lapsia siirtyi palvelusetelituottajilta oman kunnan palveluiden piiriin. Kompassista siirtyi 12 lasta kunnalliseen hoitoon. Keväällä 2019 lapsia oli palvelusetelin turvin yksityisillä palveluntuottajilla hoidossa vielä 38 lasta ja vuoden 2019 lopussa enää 12 lasta (2018 40 lasta). Palvelusetelin turvin tuotettu yksityinen hoito maksoi keskimäärin 450e/kk/lapsi kunnallisen hoidon ollessa puolet kalliimpaa eli n.950e/kk/lapsi. Toisena syynä budjetin ylittymiseen oli osallistuminen varhaiskasvatuksen maksuttomaan kokeiluun, johon haku oli vasta 2019 vuoden puolella. Kokeilua ja siitä seurannutta uutta toimintaa varten ei täten oltu budjetoitu lainkaan rahaa talousarvioon 2019. Edellä mainituista syistä henkilöstökulut ylittyivät 49.000 eurolla, joista yksistään sijaiskulut ylittyivät n. 15.000 eurolla. Palveluiden ostot ylittyivät 23.000 eurolla, mihin vaikutti eniten sisäisten palveluiden menojen ylitys n.15.000 euroa. Koska lapsia siirtyi palvelusetelituottajilta kunnalliseen varhaiskasvatukseen, saatiin toimintatuottojakin budjetoitua enemmän eli 18.000 euroa.

Vuoden 2019 lopussa kunnallisessa varhaiskasvatuksessa oli 85 lasta, (2018 55) lasta). Keväällä kunnallisessa varhaiskasvatuksessa oli 73 lasta. Kerholaisia oli loppuvuodesta kahdeksan (2018 15 lasta). Kaikkiaan varhaiskasvatuspalvelujen piirissä oli 105 lasta, (2018 110 lasta).

Varhaiskasvatuksen nettokustannukset olivat 454,77 € / asukas.

Varhaiskasvatuksen lapsikohtaiset nettokustannukset olivat 757,65€/kk

Tilikauden painopisteet ja keskeiset muutokset

Kankaisten kyläkoulun toiminta uudessa rakennuksessa käynnistyi marraskuussa 2018 ja päiväkotin Ruuhiryhmä pääsi aloittamaan tammikuussa 2019. Vanhempien ja lasten toiveiden perusteella monta tärkeää perinnettä ja hyväksi havaittua toimintatapaa otettiin muutossa mukaan. Nopeasti alkoi kertyä myös uutta yhteistoimintaa ja työtapaa koulun ja päiväkodin välille. Yhteistyöideat kerättiin vuosikelloon, jonka avulla toiminta saatiin luontevasti liitettyä sekä koulun että päiväkodin arkeen ja juhlaan.

Monipuolinen piha-alue valmistui kesällä 2019 ja myös se mahdollistaa hienosti eri ikäisten yhteistyön ja lisää lasten fyysistä aktiivisuutta. Isommat oppilaat ovat toimineet esimerkiksi pihäsählyn, hiihdon ja luistelun ohjaajina päiväkodin viskareille.

Vuonna 2019 esi- ja perusopetuksessa toteutui Liikkuva koulu – suunnitelman mukaisesti välituntiohjaajien koulutus, välituntiohjaajien pitämät ohjaukset pienemmille oppilaille sekä oppilaiden pitämät liikuntavälinevuokraamot välitunneilla. Liikkuva koulu- hankerahan turvin saatiin hankittua lisää liikuntavälineitä ulko- ja sisäliikuntaan sekä mahdollistettiin oppilaiden uimahallikuljetuksia. Koulujen oppilaskunnat ja tukioppilaat/kummioppilaat olivat aktiivisesti

mukana järjestämässä koulupäivän aikana yhteisöllisyyttä edistäviä tapahtumia ja toimintoja.

Kaikki peruskoulunsa päättäneet saivat päättötodistuksen ja jatko-opintopaikan.

Varhaiskasvatuksen kerhotoimintaa jatkettiin Touhuvakassa kerran viikossa, syksyllä ei vielä saatu kerhotoimintaa Ruuhiryhmään. Varhaiskasvatuksessa aloitettiin OKM:n kokeilun myötä uusi viskari-toiminta syksyllä 2019.

Keväällä 2019 kirjastolaiset järjestivät Kankaisten koululla kirjamaistiaiset 3-4 luokkien oppilaille. Syksyllä 2019 Kankaisten ekaluokkalaiset pääsivät tutustumaan kirjastoon ja Kankaisten koulun 4. luokan oppilaille järjestettiin kirjastosuunnistus sekä 5. - 6. luokan oppilaat osallistuivat kirjaston kirjailijavierailuun.

Vapaa-aikatoimi tiivisti yhteistyötä eri järjestöjen ja seurakuntien kanssa nuorille suunnattujen toimintojen järjestämisessä. Keväällä 2019 järjestettiin nuorille lanit-pelitapahtuma koulukeskuksessa ja kevättapahtuma nuokulla. Syksyllä järjestettiin koulukeskuksessa, nuokulla ja Myrskärissä yhteinen nuorten pikkujoulutapahtuma.

Toimialan tavoitteet ja yhteys kuntastrategiaan

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Tavoitetaso
Ylivertaista yhteisöllisyyttä Täyden palvelun Toivakka	Avoimen varhaiskasvatustalouden eli maksullisen kerhotoiminnan laajentaminen Kankaisille yhtenä päivänä viikossa syksyllä 2019.	Kävijämäärä / kerho	Halutaan tarjota monipuolisempia palveluja tasapuolisesti kunnan alueella. Saadaan uusia perheitä varhaiskasvatuksen piiriin, tavoitteena 5 lasta/kerho.
Toteutuminen: Varhaiskasvatuksen kerhoon Kankaisilla ei ollut syksyllä 2019 riittävästi hakijoita, joten toiminta pääsi käynnistymään vasta vuoden vaihteessa.			
Kaikki	Yhteistoimintasuunnitelman laatiminen yhteistyössä opettajien ja varhaiskasvatushenkilöstön kanssa.	Suunnitelma valmis	Yhteistoimintasuunnitelman valmistuminen vuoden 2019 aikana
Toteutuminen: Yhteistoimintasuunnitelman laadinta aloitettiin Kankaisilla, mutta se jäi vielä kesken-eräiseksi.			
Ylivertaista yhteisöllisyyttä	Esi- ja alkuopetuksen yhteistyön ja nivelvaiheen toimintatapojen kehittäminen	Yhteistyöpalaverien määrä / vuosi Teemapäivien määrä / vuosi	Yksilöllisten oppimisvalmiuksien huomioiminen
Toteutuminen: Esi- ja alkuopetuksessa yhteistyöpalaverit pidettiin vuoden aikana 6 kertaa, teemapäiviä järjestettiin myös 6. Toimiminen sekaryhmissä mahdollisti yksilöllisten oppimisvalmiuksien huomioimisen.			
Ylivertaista yhteisöllisyyttä	Jokainen peruskoulun päättävä oppilas saa päättötodistuksen ja jatko-opintopaikan	Kuinka monta prosenttia saa päättötodistuksen ja jatko-opintopaikan	Yksikään peruskoulunsa päättävä oppilas ei syrjäydy opintojen nivelvaiheessa
Toteutuminen: Kaikki peruskoulunsa päättäneet oppilaat saivat päättötodistuksen ja jatko-opintopaikan.			

Ylivertaista yhteisöllisyyttä	Lisätä oppilaiden liikuntaa koulupäivän aikana	Liikuntatapahtumien määrä / vuosi Välituntiliikunnan toimintamuotojen määrä / vuosi	Saada jokainen oppilas osallistumaan liikuntaan koulupäivän aikana
Toteutuminen: Koko koulun liikuntatapahtumia vuoden aikana oli 8 päivänä. Erilaisia välituntiliikunnan toimintamuotoja toteutui 4. Suurin osa oppilaista osallistui aktiivisesti liikuntaan koulupäivien aikana.			
Ylivertaista yhteisöllisyyttä Täyden palvelun Toivakka	Monilukutaitosuunnitelman jalkauttaminen koulujen, varhaiskasvatuksen ja kirjaston toimintaan.	Kirjasto-opetusryhmiä / vuosi	Tavoittaa kirjasto-opetukseen seitsemän ikäluokkaa / vuosi
Toteutuminen: Kirjasto-opetusryhmiä oli vuoden aikana 24. Kirjasto-opetukseen tavoitettiin seitsemän ikäluokkaa.			
Ylivertaista yhteisöllisyyttä	Järjestetään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa tapahtumia eri-ikäisille kuntalaisille. Markkinoidaan eri toimijoiden kunnan alueella järjestämiä tapahtumia.	Kävijämäärä / tapahtuma	1000 osallistujaa/vuosi
Toteutuminen: Vapaa-aikatoimen ja järjestötoimijoiden yhteistyön tiivistäminen toteutui suunnitellusti ja yhteistyössä tehtyjä tapahtumia oli kaiken ikäisille 40, joista 6 tapahtumaa oli isompia 50-500 hengen tapahtumia. Kaikkiaan tapahtumissa kävi yhteensä n. 2500 hlöä.			
Palveluiden Toivakka	Huolehditaan nuorten harrastepalveluiden tarjonnan jatkuvuudesta yhdessä eri järjestöjen kanssa	Kävijämäärä / ryhmä	10 osallistujaa / ryhmä
Toteutuminen: Järjestöjen kanssa yhteistyössä saatiin monipuolista harrastetoimintaa nuorille, sekä isompia tapahtumia mm. lanit, poikien leiripäivä Paloisilla, SpringParty -tapahtuma ja pikkujoulutapahtuma. Toivakan-Joutsan 4H-yhdistyksen yhteistyösopimus monipuolista Toivakan lapsille ja nuorille suunnattuja toimintoja, kerhoja, kursseja ja retkiä. Toivakan Rivakan ja Toivakan MLL:n kanssa järjestettiin vuoden aikana nuorille suunnattuja toimintoja mm. eSports-toimintaa ja nuorten tacotiistai-iltoja. Nuorten harrasteryhmissä kävijöitä oli 5-70 nuorta/tapahtuma.			

Tilikauden merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät ja sisäinen valvonta

Sivistystoimen keskeisimmät havaitut riskit vuonna 2019 aikana olivat seuraavat:

Ukonilman aiheuttamien vahinkojen vuoksi omatoimikirjastojärjestelmä oli poissa käytöstä touko-kesäkuun vaihteessa 1 kk:n ajan, lisäksi koulukeskuksen keskusradiojärjestelmä rikoontui. Laitteita jouduttiin uusimaan ja mm. koulukeskuksen keskusradiojärjestelmä uudistamaan kokonaan. Ylijännitesuojia on lisätty tapahtuneen jälkeen.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan toimitiloihin tuli alkusyksystä muutos, sillä Puukkis asetettiin käyttökieltoon syyskuussa, kesällä sattuneen vesivahingon vuoksi. Koulukeskuksen iltapäiväkerhotoiminta siirrettiin koulukeskuksen C-rakennukseen. Toimintaa toteutettiin yhteisissä tiloissa esi- ja alkuopetuksen kanssa.

Varhaiskasvatuksessa ja aamu- ja iltapäivätoiminnassa oli erittäin haasteellista saada sijaisia, varsinkaan päteviä. Tämä kuormitti henkilöstön jaksamista.

Sisäinen valvonta

Sisäisen valvonnan tarkoituksena sivistystoimessa on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säädöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

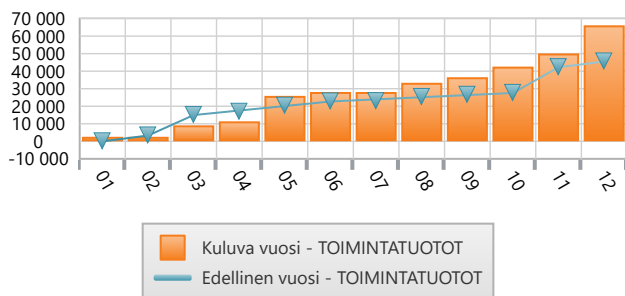
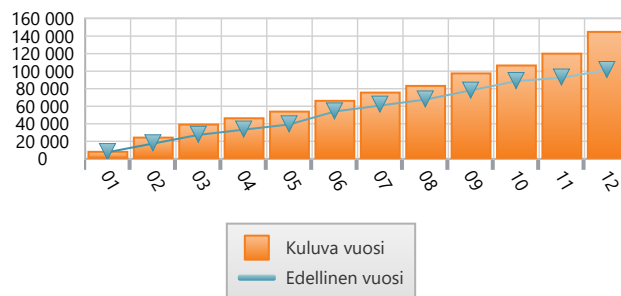
Toimialajohtaja ja vastuualueiden esimiehet sivistystoimessa huolehtivat siitä, että oman toimialan ja vastuualueen menot suoritetaan sekä tulot peritään oikeamääräisinä ajallaan ja että niiltä osin sisäinen valvonta on riittävää.

Sivistystoimessa pidetään säännöllisesti viranhaltijapalavereita. Palavereissa seurataan yhdessä vastuualueiden esimiesten kanssa toimialojen tavoitteiden ja toimintojen toteutumista.

Sivistyslautakunnalle viedään viranhaltijapäätökset säännöllisesti. Toimialajohtaja ja vastuualueiden esimiehet seuraavat ja ohjeistavat alaistensa toimia ja tehtäviä. Seurannalla varmistetaan, että päätöksenteon kaikilla tasoilla noudatetaan lainsäädäntöä, hallintosääntöä ja hankintaohjeita. Työtehtävien järjestelyissä pyritään varmistamaan, että oleellinen tieto on varahenkilöiden saatavilla. Sopimukset kirjataan sähköiseen asianhallintajärjestelmään.

Henkilöstöriskit liittyvät kunnan kapeaan organisaatioon. Sivistystoimessa keskeisissä tehtävissä työskenteleville on nimetty sijainen, mutta äkillisten poissaolojen sattuessa tehtävien hoidon haavoittuvuus voi olla merkittävä. Eläkkeelle lähtöihin varaudutaan ja uusi henkilö perehdytetään työhönsä kunnan perehdyttämissuunnitelman mukaan. Tahattomia henkilöriskejä hallitaan henkilöstön oikealla resursoinnilla, koulutuksella ja ohjeistuksella. Tahattomien ja tahallisten väärinkäytösten aiheuttamaa riskiä pienennetään antamalla käyttöoikeuksia mahdollisimman vähän, mutta kuitenkin riittävästi työtehtäviin nähden.

Toimintatuotot - Kumulatiivinen -
ulkoinen / sisäinenToimintakulut - Kumulatiivinen -
ulkoinen / sisäinen

Henkilöstökulut 2019 YMPARISTOLAUTAKUNTA

	2019 Tilinpäätös	2018 Tilinpäätös	Ero	Ero-%
Maksetut palkat ja palkkiot	-72 161	-55 625	-16 536	-30 %
Jaksotetut palkat ja palkkiot	-1 172	3 713	-4 885	-132 %
Aktivoidut palkat ja palkkiot	0	0	0	0 %
Henkilöstökorvaukset, henk.korjauserat	0	0	0	0 %
Palkat ja palkkiot	-73 332	-51 912	-21 421	-41 %
Eläkekulut	-17 506	-12 619	-4 888	-39 %
Muut henkilösivukulut	-1 954	-1 315	-639	-49 %
Henkilösivukulut	-19 460	-13 933	-5 527	-40 %
Henkilöstökulut yhteensä	-92 793	-65 845	-26 948	-41 %

Henkilöstökulut - 5 vuotta YMPARISTOLAUTAKUNTA

	12-2015	12-2016	12-2017	12-2018	12-2019 Kuluva vuosi
Maksetut palkat ja palkkiot	0	0	-19 791	-55 625	-72 161
Jaksotetut palkat ja palkkiot	0	0	-174	3 713	-1 172
Aktivoidut palkat ja palkkiot	0	0	0	0	0
Henkilöstökorvaukset, henk.korjauserat	0	0	0	0	0
Palkat ja palkkiot	0	0	-19 966	-51 912	-73 332
Eläkekulut	0	0	-4 601	-12 619	-17 506
Muut henkilösivukulut	0	0	-696	-1 315	-1 954
Henkilösivukulut	0	0	-5 297	-13 933	-19 460
Henkilöstökulut yhteensä	0	0	-25 263	-65 845	-92 793

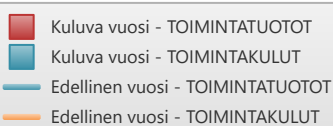
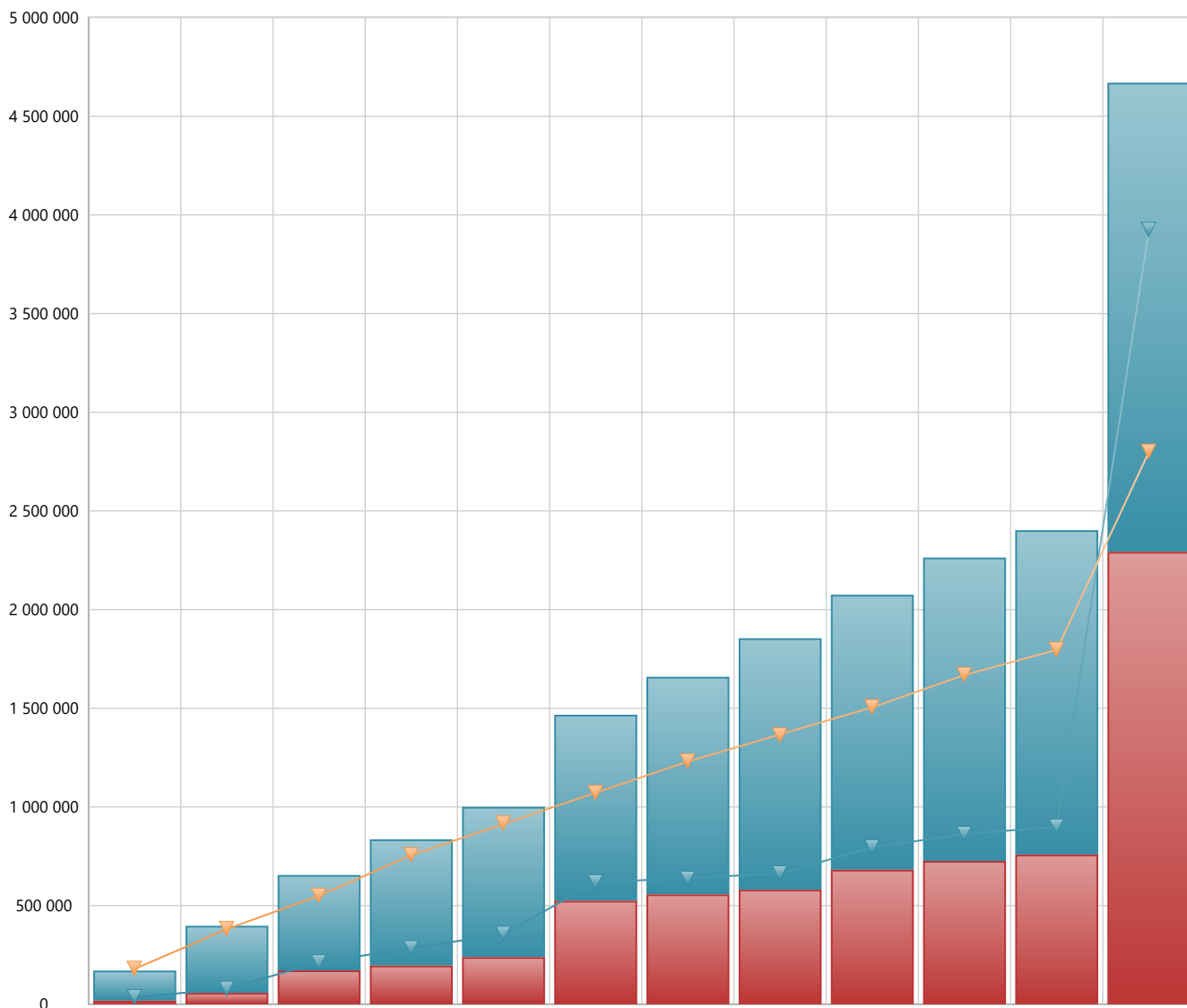
Toimintamenot kuukausittain YMPARISTOLAUTAKUNTA

	01-2019	02-2019	03-2019	04-2019	05-2019	06-2019	07-2019	08-2019	09-2019	10-2019	11-2019	12-2019	YHTEENSÄ
Ulkoinen / sisäinen													
Henkilöstökulut	-6 324	-7 285	-8 390	-6 874	-6 874	-5 375	-8 866	-7 353	-7 353	-7 432	-6 952	-13 714	-92 793
Palvelujen ostot	-2 641	-8 899	-6 426	-348	-735	-6 913	-512	-208	-6 768	-1 583	-6 462	-5 935	-47 432
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-186	0	0	0	0	0	0	-83	-129	-15	-88	0	-501
Avustukset	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	0	-33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-5 206	-5 239
Yhteensä	-9 150	-16 217	-14 816	-7 222	-7 609	-12 288	-9 378	-7 645	-14 250	-9 030	-13 503	-24 856	-145 965

Toimintatulot kuukausittain YMPARISTOLAUTAKUNTA

Ulkoinen / sisäinen	01-2019	02-2019	03-2019	04-2019	05-2019	06-2019	07-2019	08-2019	09-2019	10-2019	11-2019	12-2019	YHTEENSÄ
Myyntituotot	0	0	0	0	160	0	0	0	2 155	2 205	2 117	2 019	8 657
Maksutuotot	2 575	0	6 529	2 286	9 383	2 208	0	5 261	1 006	3 852	5 379	13 551	52 031
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	4 981	0	0	0	0	0	0	488	5 469
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	2 575	0	6 529	2 286	14 524	2 208	0	5 261	3 161	6 057	7 497	16 058	66 156

YMPARISTOLAUTAKUNTA

Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunta toimii maankäyttö- ja rakennuslain 21 § tarkoittamana rakennusvalvontaviranomaisena sekä kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/1986, 1013/1996) 5 § mukaisena kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena.

Ympäristölautakunnan palveluvastuualue ja toiminnan laajuus

1. rakentamisen luvat ja niiden ennako-ohjaus
2. rakentamisen ja ympäristön valvonta
3. kuntalaisten ohjaus ja neuvonta rakennusasioissa
4. rakentamisen laillisuuden valvonta

Palvelujen järjestämisen toteutuminen vuonna 2019

Ympäristölautakunta toimii maankäyttö- ja rakennuslain 21 § tarkoittamana rakennusvalvontaviranomaisena sekä kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/1986, 1013/1996) 5 § mukaisena kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena.

Ympäristölautakunta kokoontui vuonna 2019 fyysisesti kahdeksan (8) kertaa ja sähköisenä kokousmenettelynä kaksi (2) kertaa ja käsitteli yhteensä 87 pykälää.

Rakennustarkastajan viransijainen aloitti 7.1.2019 ja tehtävä voitiin laittaa hakuun toistaiseksi voimassa olevana virkasuhteena syyskuussa 2019. Viransijaisena toiminut henkilö valittiin tehtävään.

Ympäristönsuojelun viranomaistehtävät ostettiin Laukaan kunnalta vuonna 2019.

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	45.505	57.500		57.500	66.156	115,1 %
Toimintakulut	86.412	120.024		120.024	137.453	114,5 %
Toimintakate	40.907	62.524		62.524	71.297	114 %

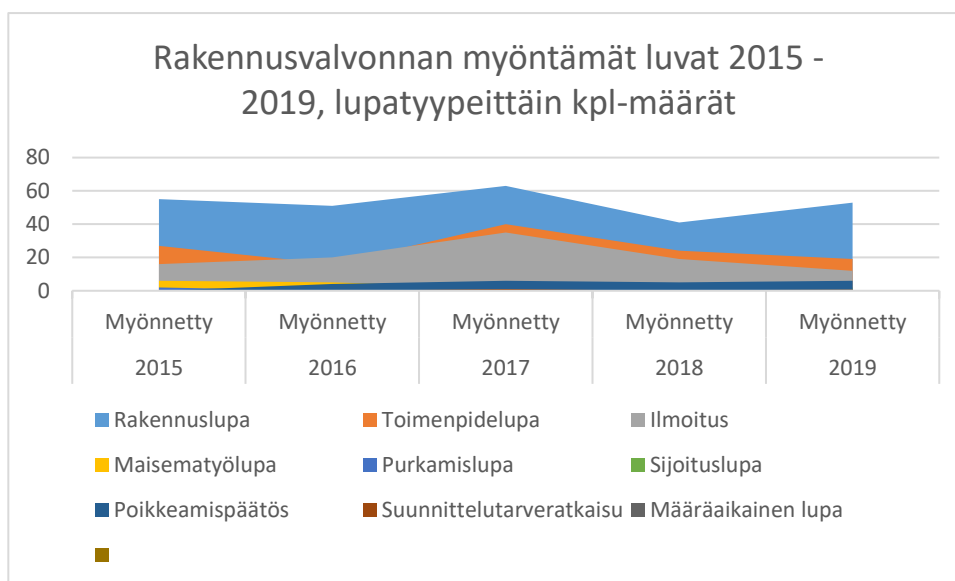
Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	45.505	57.500		57.500	66.156	115,1 %
Toimintakulut	101.278	134.714		134.714	145.965	107,6 %
Toimintakate	55.773	78.214		78.214	79.809	102,0 %

Ympäristölautakunnan tilikauden tulos ylittyi 14 %, ylitys (8773 €) johtuu ympäristönsuojelutehtävien toteuttamisesta ostopalveluna, jota ei riittävästi huomioitu

talousarvion valmisteluvaiheessa. Palvelujen ostot osioon kuuluu myös ICT –ohjelmistot (Trimble Locus) ym. siihen liittyvät järjestelmät.

Rakennusvalvonta

	2015	2016	2017	2018	2019
<u>Lupatyypeittäin</u>	<u>Myönnetty</u>	<u>Myönnetty</u>	<u>Myönnetty</u>	<u>Myönnetty</u>	<u>Myönnetty</u>
Rakennuslupa	55	51	63	41	53
Toimenpidelupa	27	16	40	24	19
Ilmoitus	16	20	35	19	12
Maisematyölupa	6	5	2	1	1
Purkamislupa	2		2	2	
Sijoituslupa			4	2	2
Poikkeamispäätös		4	6	5	6
Suunnittelutarveratkaisu			1		
Määräaikainen lupa					1
Yhteensä lupamäärät	106	96	153	94	94

Rakennusvalvonnan lupamäärät säilyivät vuoden 2018 tasolla, myyntituotot ylittivät arvioidun ja tähän vaikutti tarkistettu maksutaksa, mikä tuli voimaan 1.6.2019 alkaen. Katselmuksia vuoden loppuun mennessä suoritettiin kaikkiaan 133 kpl. Tarkastuspyyntöihin reagoitiin heti ja tarkastukset pyrittiin suorittamaan viikon kuluessa yhteydenotosta.

Syyskuun alusta lähtien rakennustarkastajan työpanosta myytiin Uuraisten kunnalle 40 % viikkotyöajasta. Käytännössä tämä tarkoitti yhtä fyysistä työpäivää Uuraisilla ja toisen laskennallisen työpäivän osuus puhelimitse/sähköpostitse saavutettavissa ololla. Sopimus Uuraisten kanssa on määräaikainen ja päättyy 30.4.2020.

Ympäristönsuojelu

Laukaan kunnan ostopalvelusopimuksen mukaisesti ympäristötarkastaja toimi Toivakan kunnan ympäristönsuojelun tehtävissä (Toivakka 40 %) vuoden 2019 aikana. Sopimus irtisanottiin niin, että se tulee päätymään 29.2.2020.

Jätevesiasetus muuttui 1.4.2017 ja määräaika jätevesijärjestelmien uudistamisiin kiinteistön omistajilla 31.10.2019 mennessä. Jatkotoimien osalta ei ole täysin selvää, miten kartoitetaan ne ranta- ja pohjavesialueiden kiinteistöt, joilla järjestelmät vaativat edelleen uudistamista.

Pohjavesialueiden suojelusuunnitelma hyväksyttiin ympäristölautakunnassa 9.10.2019 ja eri tahojen edustajista koostuva seurantaryhmä seuraa suojelusuunnitelman toteutumista, nykytilaa ja mahdollisia uusia alueeseen liittyviä hankkeita, ja päivittää suojelusuunnitelmaa lakimuutosten osalta vuosittain.

Vuoden 2019 aikana myönnettiin yksi (1) maa-aineslupa ja tarkastuksia tehtiin 16 kpl. Ympäristölupia ei ollut käsittelyssä, mutta ympäristönsuojelulain tarkoittamiin luvan- tai ilmoituksenvaraisiin toimintoihin liittyviä tarkastuksia oli neljä (4) kpl. Lisäksi vuoden aikana suoritettiin muita tarkastuksia (jäteasioihin liittyen) sekä toimialaan liittyvää neuvontaa, selvityspyyntöjä ja kehoituksia.

Tilikauden painopisteet ja keskeiset muutokset

Toimialan tavoitteet ja yhteys kuntastrategiaan

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Tavoitetaso
<i>Modernia maalaisidylliä</i>	<i>Jätevesijärjestelmien kunnostukset kiinteistöillä, joilla lain vaatimusten mukaista käsittelyjärjestelmää ei ole</i>	<i>Haetut toimenpideluvat järjestelmien uudistamiseksi Yhteydenottojen määrä Ennako-ohjaus Raportointi puolivuotisraportissa</i>	<i>Mahdollisimman moni kiinteistöistä täyttää lain vaatimukset 31.10.2019 mennessä Aktiivinen tiedottaminen toteutunut</i>
<i>Palveluiden Toivakka</i>	<i>Rakennusvalvonnan ja maa-aineslupien maksutaksat ajan tasalla</i>	<i>Maksut vastaavat alueen muiden kuntien maksutasoja ja keskimääräistä hintatasoa valtakunnallisesti</i>	<i>Maksutaksat päivitetty ja otettu käyttöön v. 2019 aikana</i>
<i>Modernia maalaisidylliä</i>	<i>Rakennusrekisterin päivittäminen kiinteistökartoituksen pohjalta</i>	<i>Kirjaamistyöhön palkattavalle henkilölle määrärahat talousarviossa koko vuodelle 2019 Raportointi puolivuotisraportissa</i>	<i>Kiinteistökartoituksen kirjaamistyö valmis v. 2019 aikana</i>
<i>Palveluiden Toivakka</i>	<i>Sähköiset palvelut</i>	<i>Sähköinen järjestelmä on otettu käyttöön Raportointi puolivuotisraportissa</i>	<i>Lupahakemukset toimitetaan rakennusvalvontaan sähköisesti v. 2019 aikana Trimble Locus -järjestelmän kautta Lupapisteen käyttö jää pois Palvelun markkinointi</i>
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Toteutuminen:			

- *Jätevesien käsittelyjärjestelmän uudistamiseen haettiin toimenpidelupia seitsemään (7) eri kohteeseen.*
  - ✓ *Poikkeamishakemuksia jätevesien käsittelystä saapui kuuden (6) eri kiinteistön osalta vuoden 2019 loppuun mennessä.*
  - ✓ *Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella ei ole tilastotietoa, monessako kiinteistössä jätevesijärjestelmän muutokset on tehty tai järjestelmä ei vastaa lainsäädännön vaatimuksia.*
  - ✓ *Käytännössä koko kunnan alueella tilanteen selvitys vaatii tarkistelemaan rantavyöhykkeellä, noin 100 metriä rantaviivasta sisämaahan päin sijaitsevien sekä pohjavesialueella sijaitsevien rakennusten jätevesijärjestelmien tilanteen.*
- *Rakennusvalvonnan uudet maksutaksat otettiin käyttöön 1.6.2019 alkaen ja ympäristönsuojeluviranomaisen maa-ainestaksa 1.9.2019 alkaen. Lisäksi ympäristönsuojeluviranomaisen taksa päivitettiin vastaamaan lainsäädännön muutoksia ja se astui voimaan 2.5.2019 alkaen.*
- *Rakennusrekisterin päivittäminen jatkui koko vuoden 2019, mutta onnistunut kirjaamistyö vaatii pitkäjänteisyyttä ja tarkkuutta, jotta rekisterit palvelevat myös esimerkiksi muuta viranomaiskäyttöä sekä verottajaa. Hankkeen alussa koko hankkeen arvioitiin kestävän neljä vuotta, josta kirjaamistyötä on tehty arviolta yhden vuoden verran.*
- *Lupapisteiden käyttöä jatketaan ja Trimble Locus Cloud –versio on tulossa käyttöön. Lupapiste – palvelu on kustannuksiltaan edullisempi Toivakan kokoiseen käyttöön, kuin Trimble Locus – järjestelmän sähköinen asiointipalvelu, mikä on Jyväskylässä ja Laukaassa käytössä. Lupapisteiden käyttöön on tehostettu ja asiakkaat ohjataan ensisijaisesti asioimaan sen kautta. Myös Trimble Locus Cloud tuo tehokkuutta toimintaan, koska pilvipalvelun avulla työn suorittaminen ei ole paikkaan sidottu. Tästä on etunsa esimerkiksi katselmuksilla, kun kirjaamistyö voidaan suorittaa paikan päällä.*

Tilikauden merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät ja sisäinen valvonta

Vuoden 2019 talousarviota valmisteltaessa ei tiedetty, että rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun tehtävää hoitava viranhaltija vaihtuu jälleen. Lisäksi ympäristönsuojelun tehtävien hoitaminen ostopalveluna tuli ajankohtaiseksi vasta lautakunnan talousarviovalmistelun jälkeen. Tulojen osalta ennakoitiin etukäteen on lähes mahdotonta, koska haettavien lupien määrää ei pysty etukäteen ennakoimaan tarkasti. Talouden osalta menopuolella palkkakustannusten ohella vaadittavat ohjelmisto-/järjestelmäkustannukset ovat suhteessa merkittävä kuluerä toimialalla.

Riskeinä ympäristölautakunnan alaisessa toiminnassa on lupapäätöksistä tehdyt valitukset ja niistä mahdollisesti syntyvät oikeudenkäyntikulut tai vastaavat sekä hankkeen viivästymiset valituskäsittelyjen ajan. Lisäksi päätösten lainmukaisuus tai sen puute voi joissain tapauksissa aiheuttaa riskejä lautakunnan toimintaan.

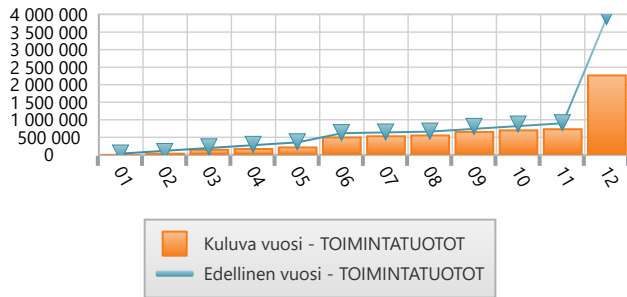
Pienessä kunnassa käytettävissä oleva resurssi ei vastaa lainsäädännön tuoman veloitteen ja vastuun määrää. Esimerkiksi isommissa kunnissa/kaupungeissa lakisääteisten tehtävien hoitoon on palkattu useampi henkilö. Mm. tämä tuo haasteita asioitten valmisteluun ja hoitoon. Toimialue on laaja ja en mukaisesti veloitteet tulevat useista eri lainsäädännöistä.

Riskeiltä välttymiseksi, niin rakennusvalvonnan kuin ympäristönsuojelun osalta asiakkaiden ennako-ohjaukseen panostetaan. Tämä vaatii riittävät resurssit ja tietotaidon. Ennako-ohjauksen onnistumiseen vaikuttaa merkittävästi henkilöstön pysyvyys. Jos henkilöstö vaihtuu, katoaa myös tietotaitoa, mitä uuden henkilön tulee aina opetella uudelleen. Kuntakohtaisten ohjeiden (mm. kaavat, rakennusjärjestys, ympäristönsuojelumääräykset) lisäksi, henkilöstön tulee perehtyä lainsäädäntöön ja muihin alakohtaisiin määräyksiin. Toimivat ja luotettavat tietotekniset järjestelmät auttavat työskentelyssä myös kuntarajojen yli tehtävässä viranomaisyhteistyössä.

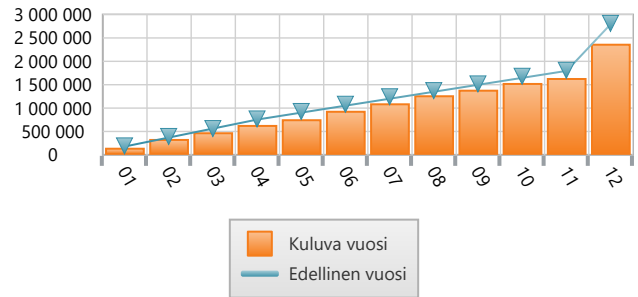
Sisäisen valvonnan osalta lupaviranomaisen toimintaa ohjaavat eri lait ja määräykset sekä aktiiviset kuntalaiset. Lisäksi viranhaltijapäätökset lähetetään tiedoksi ympäristölautakunnalle lupakäsittelyn jälkeen, jolloin lautakunnan jäsenillä on mahdollista vaikuttaa tehtyihin päätöksiin valitusajan puitteissa.

Vuodelle 2020 sisäinen valvonta lautakuntatasolla muuttuu, kun lautakunnan sisältä valitaan sisäiset tarkastajat.

Toimintatuotot - Kumulatiivinen - ulkoinen / sisäinen

Toimintakulut - Kumulatiivinen - ulkoinen / sisäinen

Henkilöstökulut 2019 TEKNINEN LAUTAKUNTA

	2019 Tilinpäätös	2018 Tilinpäätös	Ero	Ero-%
Maksetut palkat ja palkkiot	-717 618	-756 874	39 256	5 %
Jaksotetut palkat ja palkkiot	-18 765	-2 245	-16 521	-736 %
Aktivoidut palkat ja palkkiot	0	0	0	0 %
Henkilöstökorvaukset, henk.korjauserat	16 245	11 870	4 376	37 %
Palkat ja palkkiot	-720 138	-747 249	27 111	4 %
Eläkekulut	-173 421	-171 559	-1 863	-1 %
Muut henkilösivukulut	-17 925	-25 206	7 281	29 %
Henkilösivukulut	-191 347	-196 765	5 419	3 %
Henkilöstökulut yhteensä	-911 485	-944 014	32 529	3 %

Henkilöstökulut - 5 vuotta TEKNINEN LAUTAKUNTA

	12-2015	12-2016	12-2017	12-2018	12-2019 Kuluva vuosi
Maksetut palkat ja palkkiot	0	-898 268	-802 588	-756 874	-717 618
Jaksotetut palkat ja palkkiot	0	-2 301	-8 547	-2 245	-18 765
Aktivoidut palkat ja palkkiot	0	0	0	0	0
Henkilöstökorvaukset, henk.korjauserat	0	15 869	14 522	11 870	16 245
Palkat ja palkkiot	0	-884 700	-796 612	-747 249	-720 138
Eläkekulut	0	-194 285	-169 594	-171 559	-173 421
Muut henkilösivukulut	0	-48 953	-33 132	-25 206	-17 925
Henkilösivukulut	0	-243 238	-202 726	-196 765	-191 347
Henkilöstökulut yhteensä	0	-1 127 938	-999 338	-944 014	-911 485

Toimintamenot kuukausittain TEKNINEN LAUTAKUNTA

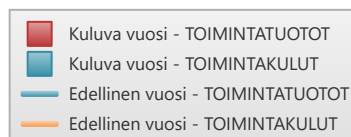
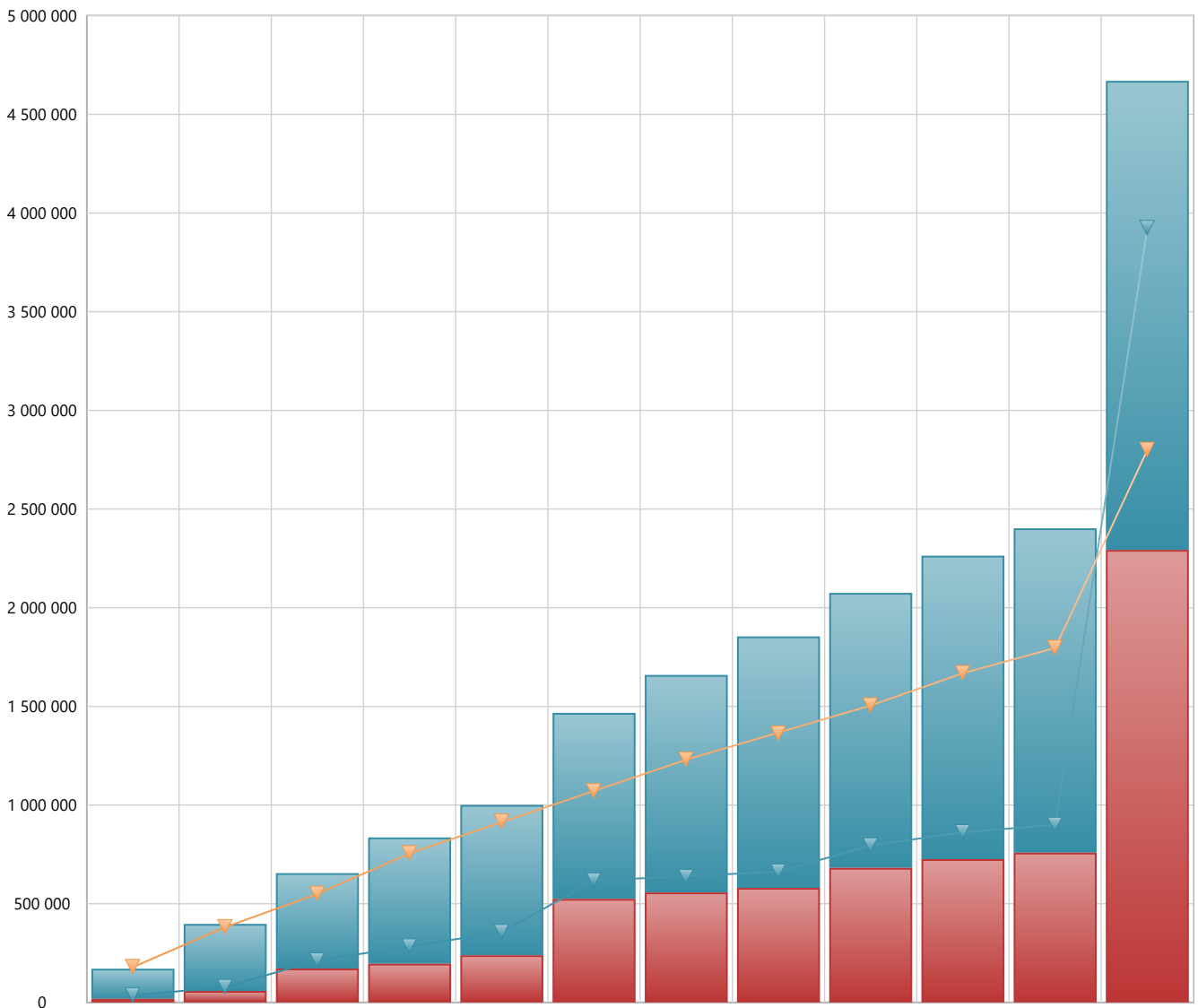
	01-2019	02-2019	03-2019	04-2019	05-2019	06-2019	07-2019	08-2019	09-2019	10-2019	11-2019	12-2019	YHTEENSÄ
Ulkoinen / sisäinen													
Henkilöstökulut	-62 283	-77 958	-69 470	-79 646	-67 222	-114 644	-76 113	-71 869	-70 095	-65 565	-60 495	-96 124	-911 485
Palvelujen ostot	-54 017	-35 770	-40 638	-20 839	-24 370	-28 741	-51 308	-27 632	-6 002	-19 889	-8 247	-485 311	-802 764
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-33 275	-70 399	-31 548	-54 998	-26 121	-34 720	-31 079	-32 550	-42 440	-57 340	-36 853	-65 605	-516 927
Avustukset	0	0	0	0	0	0	0	-38 487	0	0	0	0	-38 487
Muut toimintakulut	-2 694	-3 436	-1 679	-1 064	-4 228	-2 616	-1 394	-1 467	-537	-1 345	-471	-86 114	-107 045
Yhteensä	-152 268	-187 563	-143 334	-156 548	-121 941	-180 720	-159 895	-172 005	-119 075	-144 138	-106 066	-733 154	-2 376 708

Toimintatulot kuukausittain TEKNINEN LAUTAKUNTA

Ulkoinen / sisäinen	01-2019	02-2019	03-2019	04-2019	05-2019	06-2019	07-2019	08-2019	09-2019	10-2019	11-2019	12-2019	YHTEENSÄ
Myyntituotot	8 660	25 669	103 228	10 924	27 933	267 666	21 220	8 637	92 300	27 957	14 713	783 566	1 392 473
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0	0	1 171	0	0	0	0	1 171
Tuet ja avustukset	-101	-1	518	2 127	2 127	6 422	0	3 136	691	6 101	1 055	7 724	29 799
Muut toimintatuotot	10 070	13 777	10 184	11 273	12 786	11 549	11 253	10 212	8 526	10 326	16 818	742 941	869 714
Yhteensä	18 628	39 446	113 930	24 323	42 845	285 638	32 472	23 157	101 517	44 384	32 586	1 534 230	2 293 157

TEKNINEN LAUTAKUNTA

Tekninen lautakunta

Toiminnan kuvaus

Teknisen lautakunnan pääasiallisena tarkoituksena on kehittää ja ylläpitää kuntalaisia varten toimiva, viihtyisä, virikkeellinen, taloudellinen ja turvallinen asuin-, työ-, virkistys- ja liikenneympäristö tulevaisuuteen tähtäävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Toiminnassaan teknisen lautakunnan tulee huomioida strategian 2018 - 2021 mukaiset arvot, päämäärät ja valinnat. Strategian neljä keskeistä ydinkohtaa ovat: ylivertaista yhteisöllisyyttä, Toivakka tuntuu ja tunnetaan, modernia maalaisydyllä ja palvelujen Toivakka. Nämä neljä ydinkohtaa rakentuvat sen ajatuksen ympärille, että Toivakka on avoin ja rohkea, oppiva ja kehittyvä kunta.

Tekninen lautakunta kokoontui vuonna 2019 11 kertaa ja käsitteli 126 pykälää.

Tielautakuntana tekninen lautakunta kokoontui kahdesti ja käsitteli 14 pykälää.

Palvelujen järjestämisen toteutuminen vuonna 2019

Hallinto ja suunnittelu

Ulkoisen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	2				626	100,0 %
Toimintakulut	157.159	125.697		125.697	128.529	102,3 %
Toimintakate	157.157	125.697		125.697	127.903	101,8 %

Ulkoisen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	2				626	100,0 %
Toimintakulut	173.603	145.933		145.933	140.458	96,2 %
Toimintakate	173.601	145.933		145.933	139.832	95,8 %

Teknisen toimen hallinto vastaa sujuvasta päätöksenteosta lautakunta- ja virkamiestasolla kunnan strategioiden, hallintosäännön ja valtakunnallisten määräysten mukaan. Hallinto vastaa teknisen toimen toiminnan, talouden ja organisaation kehittämistä sekä seuraa toiminnan toteutusta ja tuloksia päivittäisellä ja vuositasolla. Hallinnon tehtävänä on myös huolehtia yhteyksistä ja yhteistyöstä muiden hallinnonalojen ja yhteistyötahojen kanssa. Tekniseen hallintoon sisältyy keskeisten toimialojen toimisto- ja hallintotehtävät sekä kunnan maankäytön kehittäminen, kaavoitus, rakennushankkeiden yleissuunnittelu, rakennuttaminen ja valvonta.

Tekninen johtaja vastaa teknisestä toimesta ja toimii esittelijänä teknisessä lautakunnassa. Teknisen johtajan vastuista ja tehtävistä on kerrottu enemmän 1.6.2017 voimaantullessa Toivakan kunnan hallintosäännössä.

Kokonaisuudessaan teknisen toimen tilikauden tulos alittui budjetoidusta neljä (4) %:a. Myyntituottojen osalta tavoitetta ei saavutettu, mikä johtui pääasiassa kerrostalotontin myymisen viivästymisestä (ei toteutunut vuonna 2019). Vastaavasti säästöjä pystyttiin saavuttamaan henkilöstökuluissa ja palvelujen ostoissa.

Kunnan investointien osalta suunnitelma toteutui tavoitteiden mukaisesti ja kaikki valtuuston hyväksymät investoinnit muutoksineen pystyttiin toteuttamaan.

Henkilöstön osalta vuosi 2019 noudatteli aiempia vuosia, koska vuoden alusta kunnassa aloitti uusi rakennustarkastaja ja ympäristönsuojelun osalta tehtävien hoito toteutettiin ostopalveluna.

Yhdyskuntasuunnittelu

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	5.243	5.500		5.500	9.481	172,4 %
Toimintakulut	28.740	57.515		57.515	32.220	56,0 %
Toimintakate	23.496	52.015		52.015	22.739	43,7 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos0	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	5.243	5.500		5.500	9.481	172,4 %
Toimintakulut	50.072	81.471		81.471	40.194	49,3 %
Toimintakate	44.828	75.971		75.971	30.713	40,4 %

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että taajama-asutusta ja muuta sellaista aluetta varten, jonka rakentamisen ja muun maankäytön yksityiskohtainen järjestäminen on tarpeellista, on kunnan toimesta, sitä mukaan kuin kehitys vaatii, laadittava asemakaava. Kunnan tulee myös ylläpitää ajantasakaavoja sekä ryhtyä toimenpiteisiin vanhentuneiden asemakaavojen uudistamiseksi. Kunnan tulee huolehtia lain mukaisesti myös tarpeellisesta yleiskaavan laatimisesta ja sen pitämisestä ajan tasalla. Ulkopuolista konsulttia tarvitaan mm. suunnittelutehtävissä ja erilaisten selvitysten laadinnassa (esim. luontoselvitykset, tiesuunnitelmat).

Kaavoitukseen liittyvät toimet edellyttävät entistä parempaa luonnon, ympäristön, maiseman, kuntalaisten, eri viranomaisen ja ympäristövaikutusten huomioonottamista.

Vuonna 2019 kaavoitus eteni tavoitteiden mukaisesti ja Toivakan kunnanvaltuusto hyväksyi kaavoja seuraavasti:

- Toivakan itäisen alueen rantaosayleiskaava, osa-alue 2
- Piirilän ranta-asemakaava (yksityisen tahon vetämä projekti)

- Viisarimäki -Toivakan kirkonkylä osayleiskaava ja Leppäveden rantaosayleiskaava sekä Itäisen rantaosayleiskaavan osittainen kumoaminen
- Kankainen-Ruuhimäki kyläosayleiskaava

Kiinteistökartoituksen osalta kiinteistöjä on vuoden 2019 vuoden loppuun mennessä kirjattu verottajan järjestelmään kaiken kaikkiaan arviolta noin 1500 kpl, joissa rakennuksia noin 6100 kpl (2017 - 2018 osalta ei ole tarkkaa tietoa kiinteistöjen määrästä). Vuoden 2019 osalta kirjaukset saatiin tehtyä hieman yli 600 kiinteistön osalta, joissa rakennuksia oli yhteensä hieman yli 2300 kpl. Työn on arvoitu kestävän kirjausten osalta vielä noin kaksi vuotta.

Talouden osalta budjetti alittui, koska mm. ennakoituja alihankintakuluja ei syntynyt oletetusti vaan maanmittaukseen liittyvät tehtävät pystyttiin hoitamaan nykyisillä työntekijöillä.

Jätehuolto

Ulkoisen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	3.512					
Toimintakulut	4.222	5.700		5.700	1.088	19,1 %
Toimintakate	709	5.700		5.700	1.088	19,1 %

Toivakan kunnan jätehuollosta on vastannut vuoden 2018 alusta Jyväskylän seudun jätelautakunta. Toivakan kunta on yhtenä osakkaana Mustankorkea Oy:ssä. Kunnan vastuulle jää ainoastaan viranomaisvalvonta jätehuoltomääräysten noudattamisesta.

Mustankorkean omistaman kierrätyspisteet kunnostettiin kesän 2019 aikana kunnassa työskennelleen tukityöllistetyin työpanoksella. Kustannuksista vastasi Mustankorkea.

Yhdyskuntatekniset palvelut (liikenneväylät, puistot ja yleiset alueet)

Yhdyskuntatekniikan tehtävänä on liikenneväylien liikennöitävyyden varmistaminen, yleisten alueiden hoidon järjestäminen sekä kaatopaikan jälkihoidosta huolehtiminen. Tehtävä toteutetaan oman organisaation sekä julkisten ja yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä.

Kaavateitä, kunnan omistamia liikenneväyliä, puistoja ja ulkoilualueita rakennetaan ja ylläpidetään hyväksytyjen tasovaatimusten pohjalta. Kaavateiden perusparannuksia ja päällystämisiä toteutetaan aluekokonaisuuksina. Tievalaistuslinjoja rakennetaan ja ylläpidetään kirkonkylän alueella ja sivukylillä. Valoja valmistaudutaan uusimaan uudella valaisintekniikalla toimiviksi. Ulkoliikuntapaikat rakennetaan ja ylläpidetään hyväksytyjen tasovaatimusten pohjalta.

Liikenneväylät

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot						
Toimintakulut	77.805	76.274		76.274	76.180	99,9 %
Toimintakate	77.805	76.274		76.274	76.180	99,9 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot						
Toimintakulut	94.483	79.631		79.631	87.526	109,9 %
Toimintakate	94.483	79.631		79.631	87.526	109,69 %

Kunnossapidon osalta vuonna 2019 korjaukset keskittyivät suurimmilta osin katuvalojen korjauksiin ja niiden ohjelmoinnin uusimiseen. Lisäksi oksistoa raivattiin jonkin verran katuvalolinjojen päältä. Oksat olivat aiheuttaneet sähköjohtojen suojakuorten vaurioita ja sitä kautta valoverkostoon aiheutui oikosulkuja, joita korjattiin aina huomattaessa.

Tiestön osalta asfaltointit toteutettiin Kylmäkorventie, Käpylätien ja Kirvespellon osalta. Lisäksi muualla tehtiin muutamia pieniä asfaltin paikkaustöitä.

Katuvalaistuksen käyttötuntien lisäys aiheutti hieman lisäkuluja sähköjen osalta verrattuna edelliseen vuoteen. Mutta se näkyi varmasti myös lisääntyneenä turvallisuutena valaistuilla osuuksilla.

Tekninen lautakunta teki kadunpito päätökset Ajakantien ja Uudispellointien osalta, niiltä osin, kun ne ovat tulleet osaksi asemakaava-alueita.

Puistot ja yleiset alueet

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	500				4.620	100,0 %
Toimintakulut	20.331	21.032		21.032	16.376	77,9 %
Toimintakate	19.832	21.032		21.032	11.516	54,8 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	500				4.860	100,0 %
Toimintakulut	22.776	23.956		23.956	18.828	78,6 %
Toimintakate	22.276	23.956		23.956	13.968	58,3 %

Vuonna 2019 puistoalueiden hoitoon ei säästöyistä palkattu kesäksi puutarhuria hoitamaan asemakaava-alueen puistoja ja istutuksia. Ko. Työt pyrittiin hoitamaan kiinteistönhoidon henkilökunnan voimin. Kesällä asemakaava-alueen tienvarret raivattiin normaalista poikkeavasti nyt miesvoimin. Tämä ns. vaativampi perkaus helpottaa huomattavasti tulevien vuosien työtä, koska nyt ojissa ei kasva mm. puustoa ja irtokivet on siirretty sivuun.

Talouden osalta budjetti toteutui hyvin, mutta ennakoitua säästöä ei ihan kokonaisuudessaan pystytty saavuttamaan, koska puistoalueilla oli puunkaatoa yms. ennakoitua enemmän.

Toimitilapalvelut (kiinteistöt, siivous-, talonmies- ja ruokahuoltopalvelut)

Toiminta käsittää kunnan omistamien asuinrakennusten, osakehuoneistojen, liike- ja teollisuusrakennusten, sivistystoimen, sosiaalitoimen ja muun hallintotoimen rakennusten ja alueiden hoidon ja kunnossapidon. Lisäksi toimitilapalvelut tuottavat palveluja eri hallintokunnille ruokahuollon ja siivouspalveluiden osalta.

Toimitilapalvelut on suurin teknisen toimen työllistäjä ja siellä työllistyy tällä hetkellä yhteensä 18 henkilöä (ruokahuollossa seitsemän (7) henkilöä, siivouspalveluissa kuusi (6) hlöä ja kiinteistönhoidossa neljä (4) hlöä). Lisäksi kunta yleensä työllistää näissä yksiköissä 1-3 tukityöllistettyä/oppisopimusopiskelijaa

Kiinteistöt

Ulkoisen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	166.429	109.320		109.320	154.590	141,4 %
Toimintakulut	533.920	334.823		334.823	352.020	105,1 %
Toimintakate	367.491	225.503		225.503	197.430	87,6 %

Ulkoisen / sisäisen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	2.236.709	1.193.453		1.193.453	823.667	69,0 %
Toimintakulut	1.045.059	833.394		833.394	775.682	93,1 %
Toimintakate	1.191.650	360.059		360.059	47.984	13,3 %

Kunnan omistamien kiinteistöjen osalta vuonna 2019 tehtiin mm. seuraavia ratkaisuja:

Kankaisten vanha koulu purettiin ja sen tilalle rakennettiin uusi leikkipiha koulun ja päiväkodin oppilaille ja lapsille.

Hoivakka (Silanterintie 1) jatkoi vuokrakiinteistönä. Ulkoisia palveluntuottajia jatkoi kiinteistössä edelleen kolme (3) kappaletta ja uutena palveluna kiinteistössä aloitti Myymälä by Toivakka. Järjestöistä tiloissa jatkoi toimintaansa Toivakan 4H ja AUK.

Ruuhimäen vanha koulu myytiin kyläyhdistykselle.

Kunnan omistamista muista kiinteistöistä Hännilä ja Kerttula myytiin julkisella huutokaupalla.

Vanha puukoulu (Puukkis) jouduttiin asettamaan käyttökieltoon sieltä tulleiden sisäilmaan liittyvien ilmoitusten vuoksi. Ko. tilan selvitys jatkon osalta kesken.

Siivouspalvelut ja kiinteistöhoito

Ulkoisen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	46.777	44.354		44.354	45.424	102,4 %
Toimintakulut	436.380	495.003		495,003	450.233	91,0 %
Toimintakate	392.603	450.649		450.649	404.809	89,8 %

Ulkoisen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	499.860	581.468		581.468	500.176	86,0 %
Toimintakulut	517.126	597.383		597.383	502.619	84,1 %
Toimintakate	17.266	16.370		16.370	2.442	14,9 %

Siivouspalvelut:

Siivouspalveluiden tehtävänä on huolehtia tilojen siisteydestä ja turvallisuudesta sekä pintojen kestävydestä. Tehtävä on huolehtia myös tilojen hygieniasta ja sitä kautta turvata terveelliset tilat niiden käyttäjille. Siivousta tehdään tilojen käyttäjien tarpeet ja toiveet huomioiden sekä kustannustehokkaasti. Siistittäviä kohteita ovat mm. koulukeskus, Toivakkatalo, kirjasto, palvelukeskus, Puukkis (vanha puukoulu, nyt käyttökiellossa toistaiseksi), nuorisotilat, palotalli, kotisilta, kutomo, kotipalvelun tilat ja varikko.

Kunnassa työskentelee kuusi siivoajaa, joista yksi toimii myös lähiesimiehenä.

Olemassa olevien resurssien puitteissa siivoajat pyrkivät toimimaan kustannustehokkaasti ja laadukkaasti asiakkaiden tarpeet huomioiden. Kunnan tiukka talous huomioidaan käytännössä mm. tarvike- ja ainehankintojen huolellisena suunnitteluna ja toteutuksena

Toiminta on jatkunut samana, paitsi syksyllä 2019 Puukkis poistui käytöstä. Sen sijaan taas päiväkodin koneellinen siivous on siirtynyt siivoajien tehtäväksi, päiväkodilla olevan kiireen vuoksi. Samoin Kankaisten yhdistelmätyöntekijä tulee keittiölle kiireavuksi keskiviikkoisin.

Kiinteistöhoito:

Kiinteistöhoiton tehtävänä on ylläpitää, korjata ja huoltaa kunnan omistamia kiinteistöjä. Ko. tehtäväkenttään kuuluu mm. piha- ja ulkoalueiden hoito, sisätilojen kunnosta huolehtiminen, taloteknisten järjestelmien seuranta ja ylläpito soveltuvilta osin.

Kiinteistönhoidossa on kolme (3) varsinaista työntekijää, joista yksi (1) toimii myös lähiesimiestehtävissä vastaten päivittäisen töiden organisoinnista ja talouden seurannasta. Lisäksi kiinteistönhoidossa työskentelee yksi (1) kirvesmies/liikuntapaikkojen hoitaja, jonka pääasiallisena tehtävänä on tehdä pienkorjauksia kunnan kiinteistöissä ja lisäksi elokuun 2019 alkaen tehtäviin kuuluu myös liikuntapaikkojen hoitaminen.

Kaikki neljä (4) työntekijää tekevät myös vesihuollon päivystämistä kukin vuorollaan.

Ruokahuolto ja konekeskus

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	74.929	16.100		16.100	19.734	122,6 %
Toimintakulut	415.087	197.479		197.479	195.134	98,8 %
Toimintakate	340.158	344.079		344.079	338.310	98,3 %

Ulkoinen / sisäinen

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	519.089	438.335		438.335	442.080	100,9 %
Toimintakulut	472.120	381.182		381.182	375.029	98,4 %
Toimintakate	46.968	57.153		57.153	67.050	117,3 %

Ruokahuolto

Ruokapalvelujen suurin sisäinen asiakas on perusopetus. Ruokapalvelut toteutetaan yhden valmistuskeittiön ja kahden jakelukeittiön mallilla, mikä takaa jatkuvan toimintavalmiuden. Koulukeskuksen valmistuskeittiö huolehtii kirkonkylän koulukeskuksen, Kankaisten-Ruuhimäen koulu/päiväkodin ja päiväkotin Touhuvakan aterioiden valmistuksesta.

Toiminnot on suunniteltu siten, että kaikki ateriat/aterianosat tuotetaan oman kunnan palveluille koulukeskuksella. Lukuun ottamatta heinäkuuta, jolloin ainoastaan Touhuvakan päivähoito on avoinna ja lapsimäärät ovat suhteellisen pieniä. Tällöin ateriat tehdään Touhuvakassa.

Vuonna 2019 tuotetut ateriat/aterianosat:

- Aamupala 3589 kpl
- Lounas 83696 kpl
- Välipala 12310 kpl
- Kahvi lisukkeineen 305 kpl

Välipalapasseja myytiin seuraavasti:

- 10 kerran leipäpassit 597 kpl, joista annoksia kertyi 5970 kpl,
- 10 kerran juoma/jogurtti/hedelmäpassit 676 kpl, joista annoksia kertyi 6760 kpl.

Lounasta ja välipalaa on tehtiin vuonna 2019 suhteessa oletettua enemmän, koska päiväkotien lapsimäärät nousivat merkittävästi vuoteen 2018 verrattuna. (yksityinen päiväkotilopetti toimintansa keväällä 2019). Kokonaisannosmäärien lasku edellisvuoteen verrattuna selittyy kunnan palvelukeskuksen lakkautuksella.

Keittiön työntekijöiden työmäärä pysyi kuitenkin ennallaan, koska uutena palveluna käyttöön otettu välipalapassi työllistää henkilöstöä iltapäivisin. Välipalapassiasiakkaita on noin 100 - 120 ja päivittäin koululaisia käy välipalalla 55 - 80.

Ruokahuollossa on kaiken kaikkiaan viisi (5) työntekijää. Touhuvakan osalta lisäsiivousapua on jouduttu pyytämään kunnan siivouspalvelulta, koska päiväkodissa olevien lasten määrä on kasvanut. Lisäksi Kankaisten koulun yhdistelmätyöntekijän apua on käytetty keskuskeittiöllä n. kerran viikossa, kiireisimpinä päivinä.

Konekeskus

Konekeskuksen pääasiallisena tehtävänä on tuottaa kunnassa tarvittavat koneelliset palvelut, mm. kaavateiden ja kunnan kiinteistöjen piha-alueiden auraus ja liikuntapaikkojen koneellinen hoito.

Kaudella 2018 - 2019 aurauslähtöjä oli yhteensä 35 kertaa, teitä hiekoitettiin 10 kertaa, lumen kuormausta ja siirtoa 7 kertaa. Lisäksi polannetta poistettiin yhteensä kauden aikana 6 kertaa. Tiestön hoito toteutettiin yhdellä omalla työntekijällä ja yhdellä tuntipalkkaisella työntekijällä. Kaavateiden aurauksesta kertyi kauden aikana kilometrejä yli 3200.

Runsaasta kaluston käytöstä huolimatta, kunnossapito- ja polttoainekustannukset pysyivät budjetoidussa.

Maa- ja metsätilat:

Ulkoinen valtuuston sitova erä

	TP 2018	TA 2019	TA-muutokset	TA + muutos	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	157.052	132.750		132.750	55.203	41,6 %
Toimintakulut	25.310	36.500		36.500	36.177	99,1 %
Toimintakate	131.743	96.250		96.250	19.026	19,8 %

Toivakan kunnalla on omistuksessaan noin 700 ha metsätiloja ja niiden hoidosta ja metsäsuunnittelusta vastaa tällä hetkellä Stora Enso.

Kaavoitettuja vapaita pientalotontteja kunnan alueella on noin 25 - 30 kappaletta ja lisäksi haja-asutusalueella on valmiita ja kaavoitusta odottavia rakennuspaikkoja arvion mukaan noin 40 - 50. Lisäksi Viisarimäessä on viisi (5) kappaletta teollisuustontteja, joissa on kunnallistekniikka valmiina.

Metsänhoitotöiden osalta vuonna 2019 muokkauksia tehtiin yhteensä 3,4 ha:n alueella, taimien istutuksia 4590 kpl ja sahatöitä tehtiin yhteensä 45,7 ha:n alueella.

Toimintatuottojen osalta jäätin asetetusta tavoitteesta. Tämä johtui mm. Keskustan alueelle kaavaillun kerrostalohankkeen viivästymisestä. Omakotitalotontteja myytiin kaksi ja kunnan omistamia kiinteistöjä kolme. Teollisuustontteja ei myyty yhtään.

Vesi- ja viemärihuoltolaitos:

Tästä tehdään erillinen toimintakertomus ja tulos + tase

Tilikauden painopisteet ja keskeiset muutokset

Toimialan tavoitteet ja yhteys kuntastrategiaan

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Tavoitetaso
Modernia maalaisidylliä	Kaavoituksen eteneminen aikataulussa	Valmistuneet kaavat, myydyt omakotitalo- ja teollisuustontit	2019 rantaosayleiskaavoista itäinen osa 2, läntinen osa 1 ja kirkonkylän yleiskaava valmiiksi
Palveluiden Toivakka	Tieluokittelun jalostaminen suunnitelmaksi	Korjaussuunnitelma seuraavalle viidelle vuodelle	Valmis dokumentti
Palveluiden Toivakka	Toimitilapalveluiden palvelutaso	Palaute asiakkaalta	Taso pidetään hyvällä tasolla
Palveluiden Toivakka	Kiinteistöjen käyttöaste ja talotekninen kunto	Kiinteistöjen käyttöasteet korkealla tasolla. Tilojen käyttöä ennakoidaan ja siihen reagoidaan nopeasti.	Tilat käytössä tai niille on osoitettu suunnitelmallinen käyttötarkoitus.
Palveluiden Toivakka	Vesihuoltoverkoston kuntokartoitus ja kunnossapitokorjausten aloittaminen	Erilaiset tutkimukset ja suunnitelmat. Kuinka saadaan korjattua vesihuoltoverkkoa suunnitelmien mukaan.	Pystytään takaamaan toivakkalaisille turvallinen ja terveellinen vesihuolto.
Palveluiden Toivakka	Vesihuollon seurantajärjestelmän kehittäminen ja toimivuuden suunnittelu	Vesihuoltoverkon huoltokirja/digitaalinen kartta käytössä ja sitä käytetään jokapäiväisessä työssä.	Reaaliaikainen seuranta verkostoihin kohdistuvista korjauksista ja huoltotoista.
Toteutuminen:			
<ul style="list-style-type: none"> • Kaavoituksen osalta vuonna 2019 valmiit kaavat : <ul style="list-style-type: none"> ✓ Toivakan itäisen alueen rantaosayleiskaava, osa-alue 2. Voimaantulon ulkopuolelle jäi valituksenalaiset kiinteistöt. ✓ Viisarimäki -Toivakan kirkonkylä osayleiskaava ja Leppäveden rantaosayleiskaava sekä Itäisen rantaosayleiskaavan osittainen kumoaminen 			

- ✓ Kankainen-Ruuhimäki kyläosayleiskaava
- ✓ Piililän ranta-asemakaava

Ei toteutunut: Toivakan läntisen alueen rantaosayleiskaava, osa-alue 1. Kaavakonsultti ei ehtinyt tehdä kaavaa suunnitellusti (luonnos 2020 keväällä)

- *Tieluokittelun korjaussuunnitelma: vuosittain tarkistetaan ja korjataan kriittisimmät kohteet. Systemaattinen pidemmän aikavälin suunnitelma vaatii lisäresursseja. Mietitään jatkossa, onko järkevää tilata konsulttityönä.*
- *Toimitilapalveluiden palvelutaso: päivisin tilojen käyttöaste on hyvällä tasolla. Mm. Koulukeskuksen iltakäyttöä pyritään lisäämään tarpeen vaatiessa.*
- *Vesihuollon osalta etävalvonta on lisääntynyt, tiedossa olevat putkivuodot on korjattu, vuotavia venttiilejä on uusittu ja uusia vesihuoltoverkostoja on suunnitteilla.*
- *Vesihuollon reaaliaikainen seuranta on päivittäisessä käytössä ja todettu hyödylliseksi.*

Tilikauden merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät ja sisäinen valvonta

Vuosi 2019 oli teknisen toimen osalta hyvä. Henkilöstössä ei tapahtunut oleellisia muutoksia ja jonka seurauksena työtehtävien selkeys tekijöittäin pystyttiin saattamaan hyvälle tasolle. Henkilöstön vaihtuvuuteen liittyviä epävarmuustekijöitä (ns. Perimätiedon häviäminen) saatiin myös korjattua, lisäämällä mm. vesihuoltoon teknisiä järjestelmiä (etävalvonta) ja tehtyjen korjaustöiden ja suunnitelmien sähköistä tallentamista, jolloin tieto on kaikkia sitä tarvitsevien saatavilla, henkilöstön vaihdoksista riippumatta.

Teknisen toimen kustannuspaikkoihin kuuluu mm. metsä- ja maa-alueet, kiinteistöt, joiden sisällä tehtävät muutokset kuuluvat suoraan kunnanhallituksen päätösvallan alle. Toimialajohtajan mielestä tämä on yksi tunnistettava riski ja epävarmuustekijä. Esimerkiksi omaisuuden myynnissä asiat eivät kulje teknisen lautakunnan valmistelun kautta edelleen kunnanhallitukseen, vaikka tekninen toimi vastaa valtuustolle näiden kustannuspaikkojen talousarviosta.

Myös asunto- / teollisuustonttien markkinointi ja myynti hoidetaan keskitetysti keskushallinnon kautta, vaikka kustannuspaikat sijaitsevat teknisen toimen vastuualueella. Suurin syy poikkihallinnolliseen toimintaan on resurssipula teknisen toimen osalta. Vaikka eri toimialat tekevät työtä yhteisen päämäärän eteen, aiheuttaa edellä mainitut asiat hankaluuksia kokonaisuuden hallintaan, mm. tiedonkulun osalta.

Lisäksi ennalta-arvaamattomasti ja yllättäen muodostuvat laki- ja konsulttikustannukset ovat teknisen toimen hallinnon osalta vaikeasti ennakoitavissa (esim. kaavoista tehtävät valitukset).

Sisäisen valvonnan osalta vuosi 2019 noudatteli aikaisempien vuosien tapoja ja hyväksi koettuja käytäntöjä. Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin toimialalla hyvin. Päivittäisen palvelutoiminnan osalta työt ja niiden asettamat vaatimukset toteutettiin hyväksi todettua palvelutasoa ja tehokkuutta noudattaen.

Talouden seurannan osalta tavoitteet toteutuivat odotetusti ja reaaliaikainen talouden seuranta helpotti päivittäistä budjetin seuraamista.

Hankintapäätökset tehtiin Toivakan kunnan voimassa olevan hankintaohjeen mukaisesti. Laskujen tarkastukset ja hyväksymiset noudattivat aiempien vuosien tapaan hyväksi todettua toimintatapaa.

Vuodelle 2020 sisäinen valvonta lautakuntatasolla muuttuu, kun lautakunnan sisältä valitaan sisäiset tarkastajat.

Toivakan kunnan vesi- ja viemärlaitos

Toimintakertomus vuodelta 2019

Yleistä

Toivakan kunnan vesihuoltolaitos on perustettu vuonna 1984. Vesihuoltolaitos on osa teknisen lautakunnan alaista toimintaa. Vesi- ja viemärlaitos pitää sisällään Maunosen, Mannisen, Heiskan vedenottamot, vesi- ja viemäriverkoston (putkistoa yhteensä tällä hetkellä n. 221 km:ä) ja jätevedenpuhdistamon. Lisäksi VH verkostoon kuuluu 25 kpl linjapumppaamoita ja yksi paineenkorotusasema Ruuhimäessä.

Kehitysnäkymät

Seuraavan viiden vuoden aikana vesihuoltolaitos kehittää edelleen mm. verkoston valvontalaitteistoa lisäämällä tarvittavaa automatiikkaa ja etävalvontaa. Merkittävin panostus on kuitenkin vesihuoltoverkon toimintavarmuuden takaamisella, joka pitää sisällään toimitusvarmuuden ja verkoston kuntoon liittyviä rakennus- ja korjaustoimenpiteitä. Lisäksi mm. vanhojen betonikaivojen uusimisia ja tonttisulkujen vaihtoja tehdään tarvittaessa. Tällä ajanjaksolla myös jätevedenpuhdistamon laitteistoa on todennäköisesti saneerattava joltain osin (2020 jätevedenpuhdistamon esikäsitteilylaitoksen lietteenkuivauksen uusiminen). Lisäksi vikatilanteessa toimintojen turvaamiseksi hankitaan varavoimaa, jotta mm. pitempiaikaiset sähkökatkot eivät aiheuta tarpeettomia toimituskatkoksia tai ympäristöön kohdistuvia vahinkoja.

Hallinto ja henkilökunta

Tilintarkastaja

Kunnan tilintarkastajana on toiminut Talvea Tarkastuspalvelut Oy, tilintarkastajana Timo Nuutinen JHT.

Henkilöstö

Vesi- ja viemärlaitoksen vastuullinen viranhaltija oli tekninen johtaja. Laitoksen alaisuudessa työskenteli täysipäiväisesti kaksi henkilöä.

Vesihuolto/kiinteistöpäivystys toimi 7 vrk/24 h. Vesihuolto/kiinteistöpäivystystä hoitaa kuuden henkilön päivystyskokonaisuus.

Kirjanpitoa ja vesilaskutusta on hoidettu kunnan taloushallinnon toimesta.

Vedenkuluttajat

Vesihuoltolaitoksen vesi- ja viemäriverkoston liitettiin vuonna 2019 seitsemän (7) kiinteistöä.

Vuonna 2019 vesihuoltoverkoston palveluiden piirissä oli 688 käyttöpaikkaa, joista kolmessa (3) oli vain jätevesiliittymä ilman puhdasvesiliittymää ja 54 käyttöpaikkaa puhdasvesiliittymä oli ilman jätevettä.

Käyttö-/perus ja liittymismaksut

Käyttömaksut vuonna 2019 Toivakan vesihuoltolaitoksen alueella

	Veroton, alv 0 %	Verollinen, alv 24 %
Vesimaksu, €/m ³	1,61	2,00
Jätevesimaksu, €/m ³	2,79	3,46
Yhteensä, €/m ³	4,40	5,46

Maksuluokkien mukaiset perusmaksut

- 1 – 2 asunnon pientalot sekä ne liike-, toimisto-, koulu- ja muut vastaavat rakennukset, joiden vedenkulutus on alle 250 m³/vuosi. Paritaloissa perusmaksu puolitetaan kummallekin asunnolle.
- 3 – 7 asunnon rakennukset sekä ne liike-, toimisto-, koulu- ja muut vastaavat rakennukset, joiden vedenkulutus on vähintään 250 m³/vuosi ja enintään 1000 m³/vuosi.
- Yli 7 asunnon rakennukset sekä ne liike-, toimisto-, koulu- ja muut vastaavat rakennukset, joiden vedenkulutus on yli 1000 m³/vuosi.

	Vesi		Jätevesi		Yht €	
	alv 0%	alv 24 %	alv 0%	alv 24 %	alv 0%	alv 24 %
luokka 1	47,86	59,55	102,14	126,65	150	186,00
luokka 2	105,22	130,47	216,10	267,96	321,32	398,43
luokka 3	231,33	286,85	457,21	566,94	688,51	853,79

Käyttömaksut Joutsan Vesihuolto Oy:lle

	Veroton, alv 0 %	Verollinen, alv 24 %
Vesimaksu, €/m ³	1,69	2,10
Jätevesimaksu, €/m ³	2,97	3,68
Yhteensä, €/m ³	4,66	5,78

Liittymismaksut Toivakan kunnan vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella vuonna 2019

Enintään kahden asunnon pientalojen liittymismaksu on:

Kerrosala	Veroton, alv 0 %	Verollinen, alv 24 %
1 - 150 m ²	3724,00	4617,76
151 – 250 m ²	4984,00	6180,16
251 – 350 m ²	7504,00	9304,96

Mikäli liittyjä ottaa vain toisen liittymän, vesi- tai viemäri liittymän liittymismaksu on 60 % yllämainituista hinnoista.

Teollisuus- /yms. kiinteistöjen liittymismaksu määritellään tapauskohtaisesti.

Vesilaitokset ja verkosto

Talousvesi

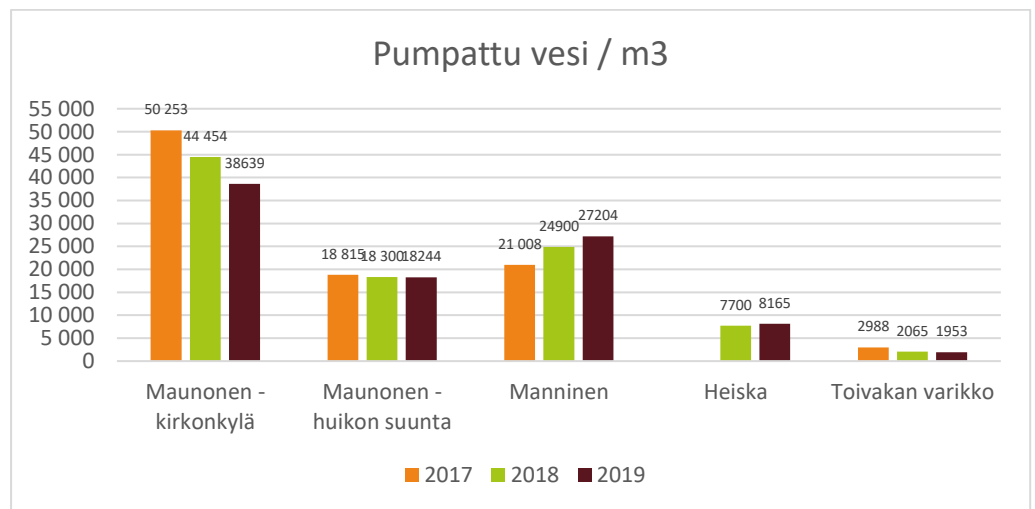
Maunosen vedenottamo on kunnan päävedenottamo. Maunoselta pumpataan vettä kirkonkylän alueelle, Huikon-/ Ruuhimäen vesihuoltoalueelle ja Toivakan Kankaisten vesiosuuskunnalle sekä Itä-Suomen huoltorykmentin varasto-osastolle. Vettä pumpataan vuorokaudessa keskimäärin 160 m³. Vettä otetaan kahdesta siiviläkaivosta.

Mannisen vedenottamolta pumpataan vettä Kakaravaaran kaava-alueelle ja Satulakiven vesiosuuskunnalle sekä Joutsan Vesihuolto Oy:lle (Rutalahti). Mannisen vedenottamolta vettä pumpataan keskimäärin 72 m³ vuorokaudessa.

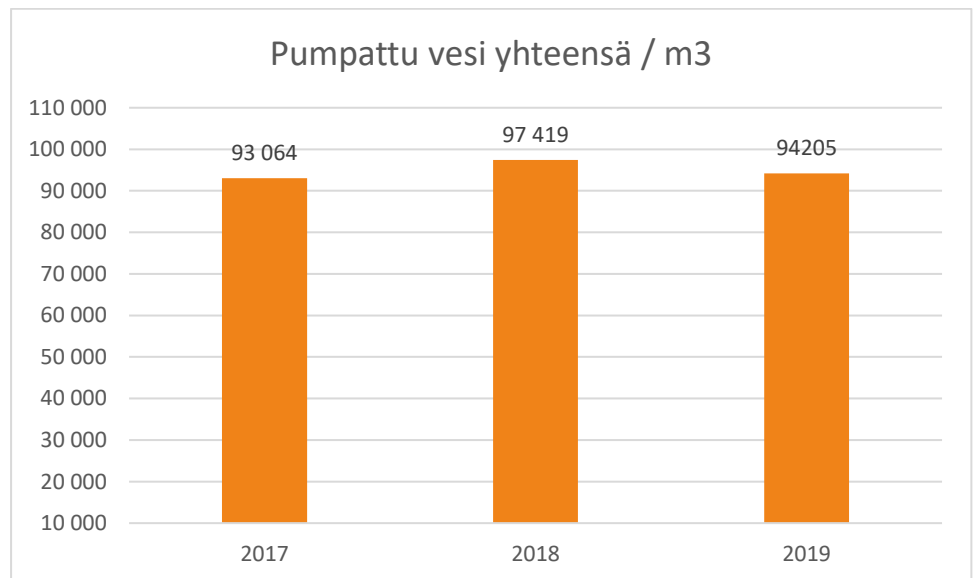
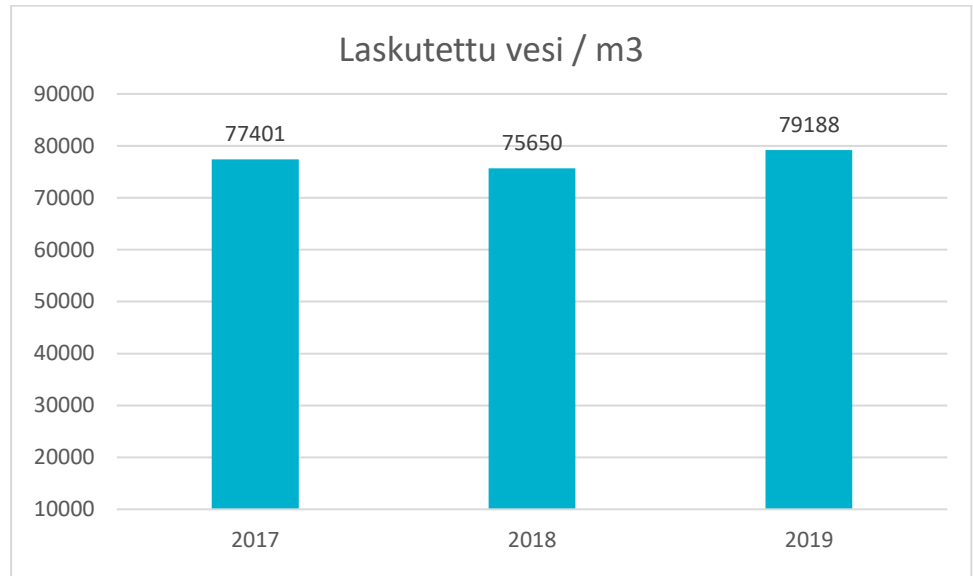
Lisäksi Heiskan vesihuoltoalueella on oma vedenottamo, josta tällä hetkellä pumpattiin vettä Heiskan vesihuoltoalueelle ja Sahinjoentielle. Suljettuna ollut verkosto Humalajärven kohdalta Sahinjoentien risteykseen desinfiointiin ja otettiin käyttöön

kesällä. Linjaston käyttöönotto paransi vesihuollon varmuutta oleellisesti, koska nyt laitoksella on mahdollisuus ohjata Heiskan VO:n vettä myös toiseen verkostoon. Kahdesta kaivosta pumpataan vettä keskimäärin vuorokaudessa n. 23 m³.

Kaiken kaikkiaan vettä pumpattiin vuonna 2019 yhteensä n. 94 000 m³, mikä on noin 3000 m³ vähemmän kuin edellisvuonna. Tämä selittyy osittain sillä, että yksi isompi vuoto ja muutamia vuotavia liitoksia saatiin korjattua. Mutta varmasti myös vedenkäytön vastuullisuus on lisääntynyt ympäristöasioiden tullessa yhä tärkeämmäksi osaksi yhteiskuntaa.

Pumpatun ja laskutetun veden ero vuonna 2019 oli 15017 m³. Se on hieman yli 6000 m³ vähemmän kuin edellisvuonna. Vuodoilla koko erotusta ei voida selittää, koska päävesimittarit pysähtyvät eivätkä pyöri koko ajan. Todennäköisesti kyseessä on mm. mekaanisista mittareista johtuvat mittarivirheet tai vedenkäytön ilmoituksiin liittyvät epäselvyydet. Tulevaisuudessa, kun liittymäasiakkaille asennetaan etäluettavat elektroniset mittarit, niin on todennäköistä, että ko. lukema tasoittuu hieman. Kaikesta huolimatta vuotoja ja muita epäkohtia verkostossa selvitetään koko ajan.

Jyväskylän ympäristöterveystarkastus ja Toivakan kunta ovat yhdessä tehneet valvontatutkimusohjelman (2018), jonka perusteella veden laatua tutkitaan säännöllisesti. Vedenotamoiden raakavesitutkimuksissa vuonna 2019 vedenlaatu todettiin hyväksi. Lisäksi vesinäytteitä otettiin suoraan talousvedestä kiinteistöiltä. Em. näytteiden perusteella vesi oli laadultaan hyvä jokaisessa näytteessä. Vesinäytteiden tulokset ovat olleet nähtävillä kunnan virallisella ilmoitustaululla. Valvontaohjelman lisäksi Keski-Suomen ELY-keskus otti Maunosen vedenotamolta

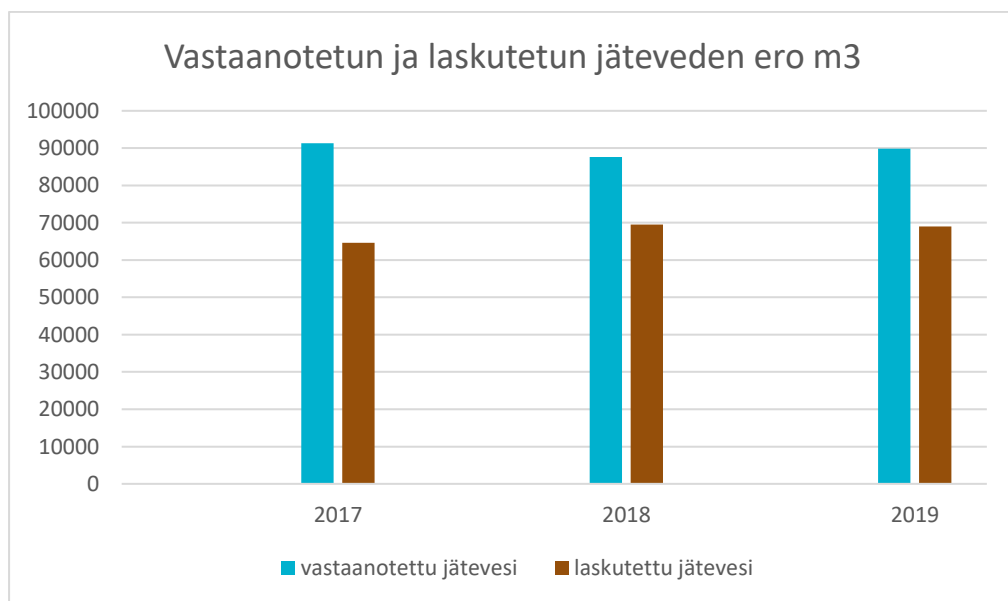
vesinäytteet raakavedestä (kaivo 2) keväällä ja syksyllä. Näissäkin tutkimuksissa vesi oli laadultaan hyvää.

Jätevesi

Toivakan jätevedenpuhdistamolla käsiteltiin Toivakan kunnan vesihuoltoalueen, vesiosuuskuntien (Satulakivi, Toivakan Kankainen) ja Joutsan Vesihuolto Oy:n (Rutalahti) alueiden jätevedet.

Jätevedenpuhdistamo on rinnakkaissaostuslaitos käyttäen kemikaalina PIX 105, PAX-XL100 ja lipeää. Laitos on saneerattu v.2013 – 2014. Saneerauksen yhteydessä puhdistusprosessia parannettiin ja sinne asennettiin mm. hiekkasuodatus jälkiselkeyttämöksi parantamaan puhdistustuloksia.

Laitoksella käsiteltiin jätevesiä vuodessa yhteensä n. 90 000 m³. Tämä tarkoittaa, että vettä puhdistettiin vuorokaudessa keskimäärin 243 m³. Puhdistamolla ei ollut vuonna 2019 prosessin ohijuoksutusta, eli laitoksen toiminta pystyttiin turvaamaan normaalisti.

Laskutetun ja laskuttamattoman jäteveden ero johtuu suurimmalta osin verkostoon pääsevistä hulevedestä.

Ongelmana ollut lietteenkuivaus ja sen puuttuminen aiheutti todennäköisesti kesäaikana notkahduksen puhdistamon puhdistustuloksissa. Lietettä jouduttiin aja-

maan säiliöautoilla viikoittain useita kuormia Jyväskylään Nenäinniemen puhdistamoon. Lietettä kuljetettiin yhteensä 1650 m³ ja siitä koitui ylimääräisiä kustannuksia vajaa 40000€, edellisvuonna vastaava summa oli noin 30000€.

Kuukausittain vesinäytteet otettiin tulevasta ja lähtevästä jätevedestä. Vesinäytteitä otettiin valvontaohjelman mukaisesti myös puhdistamon yläpuolisesta ja alapuolisesta vesistöstä. Lisäksi tehtiin kalatarkkailu puhdistamon alapuolisesta vesistöstä. Näytteet otti sopimuksen mukaisesti Eurofins Nab Labs Oy.

Rakentaminen ja korjaustoiminta

Vesihuoltolaitos investoi vuonna 2019 uuden vesihuoltoverkoston korjaamiseen, automatiikan rakentamiseen ja uuden vesihuoltolinjan rakentamiseen yhteensä n. 88000€, (alv 0%).

Verkostoautomatiikkaa hankittiin lisää Lining Oy:ltä. Automatiikkainvestoinnin ansiosta VH verkoston valvominen on helpompaa, koska pumppaamoilta saadaan reaaliaikaista tietoa suoraan valvomoon ja päivystyksen käyttöön. Lisäksi verkoston virtauksien seuranta on nyt mahdollista. Kaukovalvontalaitteisto hankittiin kuudelle (6) runkojätevesipumppaamolle. Lisäksi loppuvuodesta Malviharjun JV- kaivoon rakennettu hajunpoistojärjestelmä poisti alueella olleen hajuhaitan. (tehostamistoinnista tehtiin vielä 2020 tammikuussa).

Puhtaan veden osalta merkittävin uudistus oli Heiskan toiminta-alueen yhdistäminen muuhun kunnan verkkoon. Tämän toimenpiteen jälkeen mm. tehty Maunosen alavesisäiliön pesu ei aiheuttanut vesikatkoa asiakkaille.

Peruskorjaustoiminta käsitti mm. yhden (1) ison vuodon korjaamisen Poikkitiellä (vuoto n. 30 m³/vrk), kuusi (6) runko- tai tonttiliittymää, yhden (1) ison viemärivuodon, ja kaksi (2) betonikaivojen uusimista muovikaivoiksi.

Edelleen huolto- ja varautumistoinnista tehtiin runsaasti. Pumppuhuoltoja ja vaihtoja pystyttiin nyt toteuttamaan enemmän omana työnä kuin edellisvuonna ja ulkopuolisen huollon tarve pienentyi, mikä taas pienensi alihankintakuluja.

Hälytyslähettäjä oli vuoden aikana hieman yli 60 kappaletta ja ainakin saman verran laitteistovikoja voitiin hoitaa etänä valvonnan kehittymisen myötä.

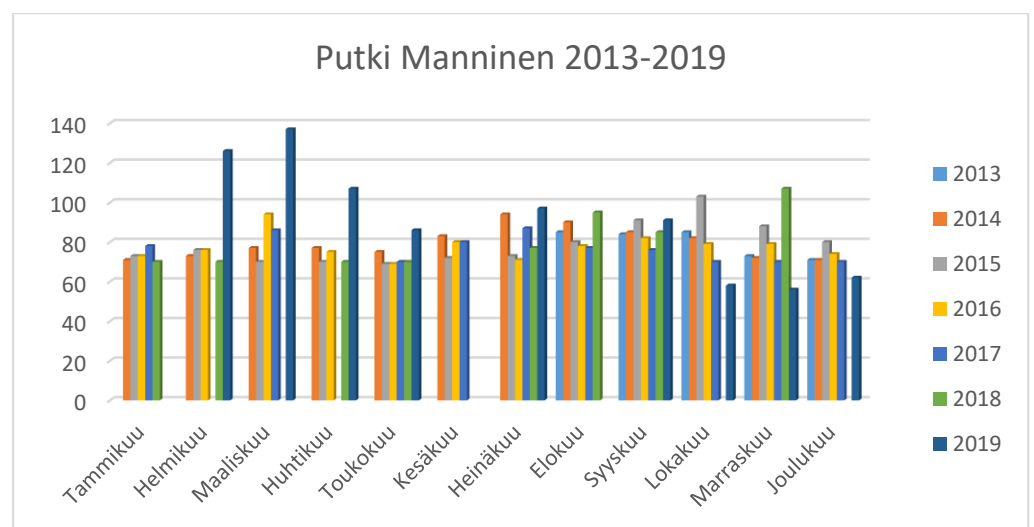
Olennaiset muutokset vesihuoltolaitoksen toiminnassa

Vuosi 2019 oli toiminnan osalta verrattain hyvä. Isoin huoli oli lietteenkuivauksen puuttuminen ja puhdistamon tuloksien notkahdus kesäaikana. Olennaisia muutoksia ei onneksi ollut ja henkilökunta pysyi samana koko vuoden. Toiminnan voidaan todeta kehittyneen ja työntekijöiden sitoutuminen tehtäviinsä oli todella korkealla tasolla. Tästä on hyvä jatkaa.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toimintaan vaikuttavista tekijöistä

Vesihuoltoon voivat vaikuttaa sääolosuhteet: rankka sade, kuiva kesä/syksy, tulva-vesi, myrskytuuli. Lisäksi esim. oletettu ilmastomuutos voi tuoda tullessaan omia haasteita. Myrskytuuli katkoo sähköjä laitoksilta. Tähän on varauduttu varavoimakoneilla (3 kpl). Nyt myös Jätevedenpuhdistamo on mahdollista pitää toiminnassa sähkökatkoksesta huolimatta. Sähköyhtiö on varautunut rakentamalla sähkökaapelit maihin kirkonkylän alueella, ns. säävarmasähkö. Rankkasateet voivat aiheuttaa raakavesiin muutoksia ja vastaavasti myöskin kuiva kesä/syksy aiheuttaa pohjavesipintojen laskua ja samalla voi pohjaveteen ilmestyä mangaania ja jopa rautaa. Näitä on vaikea saada puhdistettua vedestä.

Vuonna 2019 oli osittain kuiva, mutta onneksi se ei vaikuttanut Toivakan kunnan pohjavedenottamoiden vedenpintoihin oleellisesti heikentäen tasoja. Alla olevassa graafissa mm. Mannisen vedenottamon pohjavesipinnat kuukausittain vuodesta 2013 lähtien.

Kuten edellisestä graafista huomataan, loppuvuodesta pohjavesi oli alempana kuin aiemmin, mutta taas keväällä ja kesällä pinnat ovat olleet keskimääräisesti korkeammalla.

Muita oleellisia riskejä on mm. vuotavien venttiileiden peruskorjauksen tarve. Nyt on jo selvää, että vuotavia kiinteistösulkuja on ja niitä on alettava systemaattisesti etsimään ja uusimaan. Samassa yhteydessä vanhoja betonisia viemärikaivoja tulee uusia mm. hulevesien pääsyn verkostoon ehkäisemiseksi. Riskejä on myös saatu pienennettyä verkostotiedon osalta digitaalisen kartan avulla. Jatkossa tieto verkostosta ja venttiileistä ei häviä perimätietona henkilöstövaihdosten yhteydessä vaan se on helposti saatavilla. Varmuus ja tieto ovat avainsanoja riskienhallinnassa ja näitä asioita pystyttiin parantamaan huomattavasti myös vuoden 2020 aikana. Kun jätevedenpuhdistamon lietteen kuivaus saadaan uusittua, saadaan myös puhdistusprosessia parannettua ja laitoksen toimintavarmuutta voidaan ylläpitää ja kehittää.

Talous

Tilikauden alijäämä vesihuoltolaitoksen osalta oli 125 816,66€. Muutos edellisvuoteen on noin alijäämän osalta noin 50 000€. Alijäämän kasvu selittyy päällekkäisellä palkanmaksulla (n. 23 000€), lietteenajon lisääntymisellä (ero n. 10 000€ vuoteen 2018) ja myyntitulojen pienentymisellä edelliseen vuoteen verrattuna (n. 44 000€). Myyntitulojen pienentymiseen vaikutti mm. vähentynyt vesihuoltoliittymien myynti (n. -13 000€), ja sisäisen vesi- ja jätevesilaskutuksen oleellinen muutos vuoteen 2018 (n. -55 000€, isoimpana tässä palvelukeskuksen toimintojen lakkautus). Lisäksi tulokseen vaikutti myös se, että aikaisemmin kunnan vesilaitos on saanut tuloja kunnan vesilaitoksen asiakkaina olleilta vesiosuuskunnilta noin 176 000€ ilman, että ns. heidän alueillaan olleet verkostot ovat aiheuttaneet kuluja kunnan vesilaitokselle. Nyt kun suurin osa entisistä vesiosuuskuntien verkostoista on liitetty kunnan vesilaitokseen, niin vuonna 2019 (ensimmäinen koko tilikausi) näihin alueisiin kohdistui korjaus yms. kuluja noin 57 000€. Suurin taloutta rasittava tekijä tällä hetkellä on kuitenkin 2010 luvun alussa tehdyn ison jätevedenpuhdistamon peruskorjauksen poistoista johtuva kuorma.

Vuonna 2020 tehtävä puhdistamon esikäsittelyn saneeraus pienentää lietteenajokustannuksia merkittävästi ja se alkaa näkymään tuloksessa todellisena säästönä vasta 2021. (remontti ajoittuu syksyyn 2020). Aurinkosähköpaneelien asennus vuonna 2020 vähentää laitoksen ostetun sähkönkulutuksen määrää n. 12 Mwh/a. Henkilöstökulujen osalta tilanne on normalisoitunut. Veden myynnistä ja puhdistamisesta tulevat tulot ovat riippuvaisia kulutuksesta ja siinä on nähtävissä pientä muutosta aiempaan. Taksaan tehdyt hinnankorotukset vuodelle 2020 parantavat myynnin tulosta arviolta 40 000€ vuodelle 2020.

Hinnankorotuksilta ei todennäköisesti pystytä välttymään myöskään jatkossa. Arvion mukaan vuonna 2021 vesilaitoksen tulos on hyvin lähellä tavoiteltavaa vesihuollon 18§ mainittua tilannetta, jolloin toiminta kattaa omat kulunsa eikä sitä kateta verovaroin. (vesihuoltolain 18§ mukaan vesihuollon ja huleveden viemäroinnin maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset.)

Investointien toteutuminen

	Talousarvio	Toteuma	Poikkeama
Maa- ja vesialueet	100.000,00		
Omaisuu den osto		6.405,00	6,4 %
Omaisuu den myynti		9.696,90	100,0 %
Hiihtoladun pohja / Kankainen	60.000,00	22.194,52	37,0 %
Rahoitusosuudet	18.000,00	8.000,00	44,4 %
Kankaisten koulu-päiväkoti: piha-alue	10.000,00	60.833,98	608,3 %
Liikenneväylät	40.000,00	15.267,48	38,2 %
Vesihuollon rakentaminen	100.000,00	88.291,03	88,3 %
Kaavoitus	30.000,00	42.306,00	141,0 %
Urheilukuja	40.000,00	42.657,02	106,6 %
Varavoimakone	35.000,00	22.905,45	65,4 %
Paloasema (jäi kesken vuonna 2019)	120.000,00	165.319,0	137,8 %
Jätevedenpuhdistamo (jäi kesken vuonna 2019)	20.000,00	8.814,25	44,1 %
Kirjasto / jäähdytyslaitteisto	16.000,00	15.264,00	95,4 %
Investointimenot yhteensä	571.000,00	490.257,73	85,9 %
Investointitulot yhteensä	78.000,00	17.696,90	22,7 %
Investoinnit netto	493.000,00	472.560,83	95,9 %

Maa- ja vesialueet

Vuonna 2019 ko. investoinnit kohdistuivat ainoastaan asemakaava-alueella olevien katualueiden lunastuksiin.

Hiihtoladun pohja / Kankainen

Kankainen-Ruuhimäki uuden koulun ja päiväkodin yhteyteen rakennettiin noin kilometrin mittainen hiihtolatu keskelle uutta asuntoaluetta. Hankkeeseen saatiin OKM:n tukea ja hanke toteutui suunnitellusti.

Kankainen koulu-päiväkoti: piha-alue

Alun perin vuodelle 2020 suunniteltu pihan rakentaminen toteutettiin vuotta aikaisemmin suunnitelmien muuttuessa liikuntasalin osalta. Investointirahoitus saatiin järjestelyä siten, että kokonaisinvestointien kustannus ei kasvanut. Rahaa siirrettiin pihan rakentamiseen mm. liikuntasalin pohjarakenteille varatusta summasta. Hanke toteutui suunnitelman mukaan.

Liikenneväylät

Asemakaava-alueella pinnoitettiin kolme katua; Kylmäkorventie, Käpyläntie ja Kirvespelto. Yhteensä paikkakorjauksien kanssa asfalttipinnoitetta asennettiin reilu 2000 m².

Vesihuollon rakentaminen

Vesihuollon osalta investoinnit kohdistuivat suurimmilta osin vuonna 2019 yhden uuden vesihuoltolinjan rakentamiseen, hajunpoistolaitteiston hankkimiseen, uuden vesihuoltolinjan suunnitteluun, etävalvontalaitteiston liittämiseen verkoston alueella ja muihin verkoston pieniin peruskorjauksiin.

Kaavoitus

Kaavoitus eteni vuonna 2019 suunnitelman mukaisesti ja aikataulun mukaiset kaavat saatiin tehtyä ja hyväksytyä ajallaan.

Urheilukuja

Asemakaavan mukainen katu, jonka rakentamisella järjestettiin jokaiselle ko. alueella olevalle kiinteistölle kaavan mukainen kulkuyhteys. Lisäksi selkeä risteysalue parantaa liikenneturvallisuutta Toivakan tiellä. Hanke toteutui suunnitellusti.

Varavoimakone

Jäteveden puhdistamon varautumista varten kuntaan hankittiin varavoimakone. Koneen ansiosta jäteveden puhdistamo pystytään pitämään käynnissä sähkökatkoista huolimatta. Hanke toteutui suunnitellusti.

Paloasema

Paloasemalla tehtiin ns. puhdasaloasema peruskorjaus, johon palosuojelurahasto myönsi korjausavustusta 57 590€ (Avustusta ei ole otettu huomioon taulukossa). Hankkeessa tuli verrattain paljon lisä- ja muutostöitä, joita ei pystytty ottamaan huomioon hankkeen valmisteluvaiheessa. Hanke ei valmistunut aikatauluun mennessä vuoden 2020 alkupuolella kesken ovat vielä pakokaasun poistojärjestelmä ja henkilökunnan varustekaappien hankinta. (valmis 02/2020).

Jätevedenpuhdistamo

Jäteveden puhdistamolle asennettiin varavoimaan ja sähköturvallisuuteen liittyviä järjestelmiä.

Kirjaston jäähdytyslaitteisto

Kirjaston kiinteistöön asennettiin jäähdytyslaitteistot, joilla rakennuksen sisäilmaa pystytään parantamaan kesäkuukausien aikana. Hanke toteutui suunnitellusti.

Toivakan kunnan vesihuoltolaitos

Tuloslaskelma 1.1.-31.12.2019

	2019	2018	
Liikevaihto			
Myyntituotot	431 330,29	463 495,74	
Liittymismaksut	25 734,00	38 129,67	501 625,41
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-103 162,49	-91 285,33	
Palvelujen ostot	-156 131,71	-179 977,86	-271 263,19
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-107 623,24	-83930,02	
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-19 845,44	-15890,17	
Muut henkilösivukulut	-2 795,36	-2762,74	-102 582,93
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelma mukaiset poistot	-183 788,92	-182 847,96	
Arvonalentumiset		-183 788,92	-182 847,96
Liiketoiminnan muut kulut	-9 533,79	-20 987,05	
Liikelylijäämä (-alijäämä)		-125 816,66	-76 055,72
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot			
Muut rahoitustuotot			
Kunnalle maksetut korkokulut			
Korvaus peruspääomasta			
Muut rahoituskulut			
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		-125 816,66	-76 055,72
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)			
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)			
Tuloverot			
Tilikauden ylijäämä		-125 816,66	-76 055,72

Toivakan kunnan vesilaitos
TASE 31.12.2019

Vastaavaa	31.12.2019	31.12.2018
Pysyvät vastaavat		
Aineelliset hyödykkeet		
Maa-alueet	2 856,79	2 856,79
Rakennukset	1 052 134,22	1 096 845,79
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 068 538,56	867 949,13
Koneet ja kalusto	146 260,05	98 254,88
Vaihtuvat vastaavat		
Myyntisaamiset	168 137,62	167 349,31
Vastaavaa yhteensä	<u>2 437 927,24</u>	<u>2 233 255,90</u>
Vastattavaa		
Oma pääoma		
Peruspääoma	2 299 058,96	2 299 058,96
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	-248 048,13	-171 992,41
Tilikauden yli-/alijäämä	-125 816,66	-76 055,72
Oma pääoma yhteensä	<u>1 925 194,17</u>	<u>2 051 010,83</u>
Vieras pääoma		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	21 628,56	182 245,07
Muut velat	491 104,51	
Vastattavaa yhteensä	<u>2 437 927,24</u>	<u>2 233 255,90</u>

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	7 205 000,00		7 205 000,00	6 960 665,49	-244 334,51
Osuus yhteisövero tuotosta	631 000,00		631 000,00	624 262,37	-6 737,63
Kiinteistövero	636 000,00		636 000,00	691 649,55	55 649,55
Verotulot	8 472 000,00		8 472 000,00	8 276 577,41	-195 422,59

		Tulovero%	Verotettava tulo kunnallisverotuksessa	Muutos %
Verovuosi	2015	20,50	45 326 246	
Verovuosi	2016	20,50	45 169 561	
Verovuosi	2017	21,00	46 445 046	
Verovuosi	2018	21,00	46 869 083	
Verovuosi	2019	21,00		

Kiinteistöveroprosentit

Verovuodet	2019	2018
Yleinen	1,10 %	1,10 %
Vakituiset asuin- rakennukset	0,45 %	0,45 %
Muut asuinrakennukset	1,55 %	1,55 %
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00 %	0,00 %
Rakentamaton asuinpaikka	3,00 %	3,00 %

Valtionosuudet

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. Tasaukset	6 378 229		6 378 229	6 477 296	99 067
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-538 270		-538 270	-524 237	-14 033
Valtionosuudet	5 839 959		5 839 959	5 953 059	85 034

Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta						1 000 euroa					Ulkoinen				
	Sitovuus	Sitova määräraha: toimintakate					Tuloarviot								
		Alkup. Ta	TA mu	Alkup. + muutos	Toteuma	Poikkeama	Alkup. Ta	TA muutos	Alkup. + muutos	Toteuma	Poikkeama				
Käyttötalousosa															
Keskusvaaliitk															
Vaalit	N	2		2	4	2	7		7		8		1		
Kunnanvaltuusto															
Kunnanvaltuusto	N	26		26	29	3									
Tarkastusltk															
Tarkastusltk	N	18		18	22	4									
Kunnanhallitus															
Yleishallinto	N	226	80	306	3 682	3 376									
Hallinto- ja talous	N	410		410	364	-46					1		1		
Henkilöstöhall.	N	110		110	82	-28	17		17		1		-16		
Pelastustoimi	N	197		197	193	-4									
Elinkeinotoimi	N	105		105	110	5	10		10		11		1		
Perusturvaltk															
Hallinto	N	121		121	90	-31	57		57		111		54		
Lastensuojelu	N	174	30	204	229	25									
Lasten ja perh.	N	260	36	296	325	29	28	10	38		40		2		
Vanhushuolto	N	1 811	26	1 837	1 744	-93	135		135		151		16		
Kehitysvammah.	N	344	80	424	471	47	9		9		12		3		
Vanhusten ja vam	N	352	58	410	434	24	30		30		44		14		
Päihdehuolto	N	7		7	8	1									
Terveydenhuolto	N	4 560	77	4 637	4 548	-89									
Sos. Ja terv.toimi	N	172	40	212	191	-21	17		17		33		16		
Sivistystoimienltk															
Hallinto	N	44		44	45	1									
Perusopetus	N	2 235		2 235	2 214	-21	355		355		414		59		
Esiopetus	N	216		216	177	-39	16		16		20		4		
Yleissivistävä	N	80		80	58	-22									
Kulttuuritoimi	N	136		136	129	-7	1		1		3		2		
Vapaa-aika	N	255		255	167	-88	27		27		31		4		
Päivähoito	N	880		880	886	6	76		76		94		18		
Ympäristölautakunta															
Ympäristöltk	N	62		62	71	9	57		57		66		9		
Tekninen ltk															
Hallinto	N	126		126	128	2									
Yhdyskuntasuunn.	N	52		52	23	-29	6		6		9		3		
Liikenneväylät	N	76		76	76	0									
Jätehuolto	N	6		6	1	-5					3		3		
Yleiset alueet	N	21		21	11	-10					5		5		
Toimitilapalvelut	N	226		226	197	-29	109		109		155		46		
Muut tilapalvelut	N	451		451	405	-46	44		44		45		1		
Maa- ja metsätilat	N	96		96	19	-77	133		133		55		-78		
Sisäinen palvelu	N	328		328	319	-9	16		16		20		4		
Vesihuolto	N	45		45	53	8	445		445		442		-3		
				Määrärahat			Tuloarviot								

	Sitovuus	Alkup. Ta	TA mu	Alkup. + muutos	Toteuma	Poikkeama	Alkup. Ta	TA muutos	Alkup. + muutos	Toteuma	Poikkeama
Tuloslaskelmaosa											
Verotulot	B						8 472		8 472	8 277	-195
Valtionosuudet	B						5 840		5 840	5 953	113
Korkotuotot	B										
Muut rah.tuotot	B						37		37	76	39
Korkomenot	B	65		65	45	-20					
Muut rah.menot	B	20		20	20	0					
Satunnaiset erät	B										
Investointiosa											
Yleishallinto	N	100		100	6	-94				10	10
Sivistystoimi	N	70		70	83	13	18		18	8	-10
Tekninen toimi	N	401		401	401	0	60				
Rahoitusosa											
Lainakannan muutokset											
Pitkäaik. Lisäys	B						500		500	500	
Pitkäaik. Vähennys	B	682		682	692	10					
Yhteensä		15 568		15 842	18 752	2 894	16 522	10	16 472	16 598	126

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

Ulkoinen

	2019	2018
Toimintatuotot	1 772 384,43	2 006 218,57
Toimintakulut	-19 142 285,59	-15 634 999,98
Toimintakate	-17 369 901,16	-13 628 781,41
Verotulot	8 276 577,41	7 866 090,00
Valtionosuudet	5 953 059,00	5 945 299,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot		
Muut rahoitustuotot	75 958,18	59 391,03
Korkokulut	-44 635,22	-51 410,99
Muut rahoituskulut	-41 652,56	-25 912,27
Vuosikate	-3 150 594,35	164 675,36
Poistot ja arvonalentumiset	-875 257,52	-1 643 164,98
Tilikauden tulos	-4 025 851,87	-1 478 489,62
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	21 443,96	21 443,96
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-4 004 407,91	-1 457 045,66

Toivakan kunta

RAHOITUSLASKELMA

	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-3 150 594,35	164 675,36
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjaukset	3 263 998,08	56 103,11
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-490 257,73	-1 808 995,63
Rahoitusosuudet investointimenoihin	8 000,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	9 696,90	43 488,12
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	7 807,92	3 816,07
Investoinnit	-464 752,91	-1 761 691,44
Toiminnan ja investointien rahavirta	-351 349,18	-1 540 912,97
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		-15 129,60
Antolainasaamisten vähennykset	8 524,90	19 392,05
Antolainauksen muutokset	8 524,90	4 262,45
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	500 000,00	1 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-691 665,32	-953 777,49
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 284 273,27	15 726,73
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset	-750 645,05	97 436,04
Rahoituksen rahavirta	350 487,80	163 647,73
Rahavarojen muutos	-861,38	-1 377 265,24
Rahavarat 31.12	524 619,19	525 480,57
Rahavarat 1.1	525 480,57	1 902 745,81
Kassavarojen muutos	-861,38	-1 377 265,24

Toivakan kunta

TASE

	2019	2018
VASTAAVAA		
A PYSYVÄT VASTAAVAT	14 334 810,13	14 746 031,72
I Aineettomat hyödykkeet	227 542,19	254 682,79
1. Aineettomat oikeudet	17 258,05	35 969,63
2. Muut pitkävaikutteiset menot	210 284,14	218 713,16
II Aineelliset hyödykkeet	11 957 278,82	12 332 834,91
1. Maa- ja vesialueet	1 428 429,53	1 431 721,43
2. Rakennukset	6 988 418,84	7 316 548,12
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 038 719,92	3 125 873,48
4. Koneet ja kalusto	327 577,28	458 691,88
5. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	174 133,25	
III Sijoitukset	2 149 989,12	2 158 514,02
1. Osakkeet ja osuudet	1 964 472,85	1 964 472,85
2. Muut lainasaamiset	185 516,27	194 041,17
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
1. Valtion toimeksiannot		
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 417 276,04	1 555 755,63
I Vaihto-omaisuus		
1. Aineet ja tarvikkeet		
II Saamiset	892 656,85	1 030 275,06
Pitkäaikaiset saamiset	399 591,60	345 799,60
1. Lainasaamiset tytäryhtiöltä	347 792,00	294 000,00
2. Muut saamiset	51 799,60	51 799,60
Lyhytaikaiset saamiset	493 065,25	684 475,46
1. Myyntisaamiset	352 964,38	314 324,45
2. Lainasaamiset	27 291,51	100 079,51
3. Muut saamiset	78 200,85	163 262,64
4. Siirtosaamiset	34 608,51	106 808,86
III Rahoitusarvopaperit	36 736,98	36 736,98
1. Osakkeet ja osuudet	36 736,98	36 736,98
IV Rahat ja pankkisaamiset	487 882,21	488 743,59
VASTAAVAA YHTEENSÄ	15 752 086,17	16 301 787,35

Toivakan kunta

TASE

	2019	2018
VASTATTAVAA		
A OMA PÄÄOMA	1 937 210,88	5 941 618,79
I Peruspääoma	5 568 389,50	5 568 389,50
II Edellisten tilikausien ylijäämä(alijäämä)	373 229,29	1 830 274,95
III Tilikauden ylijäämä(alijäämä)	-4 004 407,91	-1 457 045,66
 B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	 441 388,76	 462 832,72
1. Poistoero	441 388,76	462 832,72
 C PAKOLLISET VARAUKSET	 3 331 806,00	 60 000,00
1. Muut pakolliset varaukset	3 331 806,00	60 000,00
 D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	 67 949,83	 39 224,29
1. Valtion toimeksiannot		
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	67 949,83	39 224,29
3. Muut toimeksiantojen pääomat		
 E VIERAS PÄÄOMA	 9 973 730,70	 9 798 111,55
I Pitkäaikainen	6 594 106,34	6 735 772,38
1. Lainat rahoitus-ja vakuutuslaitoksilta	6 175 001,83	6 316 667,87
2. Lainat julkisyhteisöiltä		
3. Liittymismaksut ja muut velat	419 104,51	419 104,51
II Lyhytaikainen	3 379 624,36	3 062 339,17
1. Joukkovelkakirjalainat	1 300 000,00	
2. Lainat rahoitus-ja vakuutuslaitoksilta	616 666,04	682 392,05
3. Saadut ennakot	55 634,75	48 541,72
4. Ostovelat	652 846,92	1 496 945,62
5. Muut velat	229 204,35	344 535,40
6. Siirtovelat	525 272,30	489 924,38
 VASTATTAVAA YHTEENSÄ	 15 752 086,17	 16 301 787,35

Konsernituloslaskelma

	2019	2018
Toimintatuotot	5 720 319,96	5 972 176,77
Toimintakulut	-23 758 593,54	-20 167 132,64
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)		
Toimintakate	-18 038 273,58	-14 194 955,87
Verotulot	8 276 577,41	7 866 090,00
Valtionosuudet	6 805 425,56	6 821 677,39
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	136,66	
Muut rahoitustuotot	79 913,60	67 896,41
Korkokulut	-55 989,44	-67 409,68
Muut rahoituskulut	-46 537,91	-31 214,55
Vuosikate	-2 978 747,70	462 083,70
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 156 059,45	-1 956 060,80
Tilikauden yli- ja alipariarvot		-244,75
Arvonalentumiset		
Satunnaiset erät		
Tilikauden tulos	-4 134 807,15	-1 494 221,85
Tilinpäätössirrot		8 793,96
Vähemmistöosuudet		
Laskennallisten verojen muutos		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-4 134 807,15	-1 485 427,89

Toivakan kunta

Konsernin rahoituslaskelma

	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-2 978 747,70	462 083,70
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjauserät	3 275 440,69	60 065,79
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 900 231,81	-3 244 990,58
Rahoitusosuudet investointimenoihin	9 650,61	1 123,46
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	20 460,30	35 239,20
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 573 427,91	-2 686 478,43
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	363 143,22	464 147,60
Antolainasaamisten vähennykset	49 654,45	54 828,90
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 461 426,63	1 467 124,18
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-815 400,27	-1 176 246,73
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 056 338,06	294 726,73
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset	-191 041,45	100 904,24
Rahoituksen rahavirta	1 924 120,64	1 205 484,92
Rahavarojen muutos	350 692,73	-1 480 993,51
Rahavarat 31.12	1 318 686,14	967 993,41
Rahavarat 1.1	967 993,41	2 448 986,92
	350 692,73	-1 480 993,51

Toivakan kunta
Konsernitase

KONSERNITASE

VASTAAVAA	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT	20 477 905,71	20 025 803,11
Aineettomat hyödykkeet	402 109,82	440 946,72
Aineettomat oikeudet	191 825,68	222 233,56
Muut pitkävaikutteiset menot	210 284,14	218 713,16
Aineelliset hyödykkeet	19 049 402,69	18 284 983,94
Maa- ja vesialueet	1 662 783,68	1 665 939,24
Rakennukset	9 934 794,36	10 269 888,71
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 205 419,91	3 306 082,58
Koneet ja kalusto	476 009,56	615 390,47
Muut aineelliset hyödykkeet	9 347,16	9 535,46
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 761 048,02	2 418 147,48
Sijoitukset	1 026 393,20	1 299 872,45
Osakkuusyhteisöosuudet	11 561,82	165 477,77
Muut osakkeet ja osuudet	1 013 533,53	1 016 716,09
Muut lainasaamiset		
Muut saamiset	1 297,85	117 678,59
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	5 566,78	10 410,63
VAIHTUVAT VASTAAVAT	2 286 049,30	2 513 655,53
Vaihto-omaisuus	38 367,65	38 679,06
Saamiset	928 895,51	1 506 883,06
Pitkäaikaiset saamiset	51 799,60	345 799,60
Lyhytaikaiset saamiset	877 095,91	1 161 083,46
Rahoitusarvopaperit	36 736,98	45 152,80
Rahat ja pankkisaamiset	1 282 049,16	922 940,61
VASTAAVAA YHTEENSÄ	22 769 521,79	22 549 869,27

Toivakan kunta
Konsernitase

VASTATTAVAA	2019	2018
OMA PÄÄOMA	3 376 876,61	7 663 742,05
Peruspääoma	5 562 428,89	5 692 199,61
Arvonkorotusrahasto		
Muut omat rahastot	382 738,53	382 643,19
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	1 566 516,34	3 074 327,14
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-4 134 807,15	-1 485 427,89
PAKOLLISET VARAUKSET	3 503 687,87	222 881,76
Muut pakolliset varaukset	3 503 687,87	222 881,76
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	74 378,67	50 426,63
VIERAS PÄÄOMA	15 814 578,64	14 612 818,83
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	10 820 326,79	9 668 693,54
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	424 696,96	437 513,43
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	2 075 011,74	1 085 124,55
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	2 494 543,15	3 421 487,31
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>22 769 521,79</u>	<u>22 549 869,27</u>

Toivakan kunta**Tilinpäätöksen liitetiedot****2019****Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot****1) Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät****Jaksotusperiaatteet**

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaan. Suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelmapoistojen perusteet.

Kunnanvaltuuston 11.12.2017 hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on poistoaikoja tarkistettu vuoden 2017 alusta alkaen. Muutos on perustunut hyödykkeiden taloudellisen pitoajan uudelleenarviointiin.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alemmaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO-periaatteen mukaisesti hankintamenoon tai sitä alemman todennäköisen hankintamenoa ja todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksen. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Sopimukset ovat voimassa 30.6.2025 asti.

Edellistä tilikautta koskevat tiedot

Tilikauden tietojen vertailussa tulee ottaa huomioon, että kunta on kirjannut KSVH Oy:n

lainatakaudet pakolliseen varaukseen. Edellisenä tilikautena lainatakaus esitettiin liitetiedoissa.

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Kunnan konsernitilinpäätös sisältää konsernitaseen, -tuloslaskelman ja konsernin rahoituslaskelman.

Kunnan konsernitilinpäätökseen on yhdistetty tytäryhteisöt ja kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Tytäryhteisön tase on yhdistetty kunnan taseeseen rivi riviltä.

Kuntayhtymät on yhdistetty konsernitaseeseen peruspääomaosuuden suhteessa.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Pysyviin vastaaviin ei sisältynyt sisäisiä katteita.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisön sekä kuntayhtymien keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty pariarvomenetelmällä.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Tytäryhteisöjen poistoja ei ole oikaistu kunnan suunnitelman mukaisten poistojen mukaisiksi, koska ero ei ole rahamäärältään olennainen.

Vapaaehtoiset varaukset ja poistoero

Vapaaehtoiset varaukset ja poistoero on jaettu edellisten tilikausien yli-/alijäämä tilille ja tilikauden yli-/alijäämätilille.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Kirjaustason taseet puuttuu, joten saamia ja velkoja ei ole voinut eritellä tarkasti.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) Toimintatuotot tehtäväalueittain:

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Kunnanhallitus (vaalit,yleish.ym.)	62 229	398 768	21 306	38 686
Sosiaali-ja terveystoimi	3 690 378	3 923 754	390 730	464 037
Opetus-ja kulttuuritoimi	728 817	718 410	561 962	552 765
Rakennusvalvonta	66 156	45 505	66 156	45 505
Tekninen toimi	1 172 739	941 048	732 230	901 182
Toimintatuotot yhteensä	5 720 319	6 027 485	1 772 384	2 002 175

7) Verotulot eriteltyinä

	2019	2018
Kunnan tulovero	6 960 665	6 664 668
Osuus yhteisöveron tuotosta	624 262	569 116
Kiinteistövero	691 650	632 304
Verotulot yhteensä	8 276 577	7 866 088

8) Valtionosuuksien erittely

	2019	2018
Kunnan peruspavelujen valtionosuus ilman tasauksia	4 797 416	4 736 597
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	1 679 880	1 746 972
Opetus-ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-524 237	-538 270
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus		
Valtionosuudet yhteensä	5 953 059	5 945 299

9) Palvelujen ostojen erittely

	2019	2018
Asiakaspalvelujen ostot	5 667 500	5 272 802
Muiden palvelujen ostot	1 863 858	1 913 504
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	7 531 358	7 186 306

10) Valtuustoryhmille annetut tuet

Ei ilmoitettavaa.

11) Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu hyväksytyyn poistosuunnitelman mukaan.

Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	2 - 5 vuotta*	
Aineettomat oikeudet	5 - 20 vuotta*	
Liikearvo	2 - 5 vuotta*	
Muut pitkävaikutteiset menot		
ATK-ohjelmistot	2 - 5 vuotta*	
Muut	2 - 5 vuotta*	
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	20 - 50 vuotta	5 % - 10 %
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 - 30 vuotta	10 % - 15 %
Talousrakennukset	10 - 20 vuotta	15 % - 20 %
Vapaa-ajan rakennukset	20 - 30 vuotta	10 % - 15 %
Asuinrakennukset	30 - 50 vuotta	5 % - 10 %
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	15 - 20 vuotta	15 % - 20 %
Sillat, laiturit ja uimalat	10 - 30 vuotta	10 % - 25 %
Muut maa- ja vesirakenteet	15 - 30 vuotta	10 % - 20 %
Vedenjakeluverkosto	30 - 40 vuotta	7 % - 10 %
Viemäriverkko	30 - 40 vuotta	7 % - 10 %
Kaukolämpöverkko	20 - 30 vuotta	10 % - 15 %
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15 - 20 vuotta	15 % - 20 %
Muut putki- ja kaapeliverkot	15 - 20 vuotta	15 % - 20 %
Sähkö-, vesi- yms. Laitosten laitoskoneet ja laitteet	10 - 20 vuotta	15 % - 25 %
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 - 20 vuotta	15 % - 20 %
Liikenteen ohjauslaitteet	10 - 15 vuotta	20 % - 25 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 - 15 vuotta	20 % - 25 %
Koneet ja kalusto		
Muut kuljetusvälineet	4 - 7 vuotta	25 % - 30 %
Muut liikkuvat työkoneet	5 - 10 vuotta	25 % - 30 %
Muut raskaat koneet	10 - 15 vuotta	20 % - 25 %
Muut kevyet koneet	5 - 10 vuotta	25 % - 30 %
ATK-laitteet	3 - 5 vuotta	30 % - 40 %
Muut laitteet ja kalusteet	3 - 5 vuotta	30 % - 40 %
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	käytön mukainen poisto	
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoaikaa	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa	
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa	

*) erityisestä syystä voi olla enintään 20 vuotta

12) Selvitys kuluihin ja tuottoihin sisältyvistä pakollisten varausten muutoksista

Pakollisten varausten muutokset

		Konserni		Kunta	
		2019	2018	2019	2018
Pakolliset varaukset	1.1.2019	222 881	153 031	60 000	60 000
	Vähennys tilikaudella	60 000		60 000	
	Lisäys tilikaudella	3 340 806	69 850	3 331 806	
Pakolliset varaukset	31.12.2019	3 503 687	222 881	3 331 806	60 000

13) Selvitys pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitoista ja tappioista

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	23 989	23 989	11 496	23 989
Rakennusten myyntivoitot				
Muut myyntivoitot	2 817			
Myyntivoitot yhteensä	26 806	23 989	11 496	23 989
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot			3 688	
Rakennusten myyntitappiot		68		
Muut myyntitappiot		2568		20174
Myyntitappiot yhteensä		2 636	3 688	20 174

15) Yhteismäärät muihin rahoitustuottoihin sisällyvistä tuotoista, jotka on saatu osuuksista muissa yhteisöissä

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely				
			2019	2018
Osinkotuotot			63 650	47 557
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä			4 318	4 318
Yhteensä			67 968	51 875

Tasetta koskevat liitetiedot**Taseen vastaavia koskevat liitetiedot**

19) Pysyvät vastaavat

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet				
	Tietokoneohj.	Muut pitkä- vaik menot	Yhteensä	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	35 969,63	218 713,16	254 682,79	1 431 721,43	7 316 548,12	3 125 873,48	458 691,88	12 332 834,91
Lisäykset tilik.aikana								0,00
Rahoitusosuudet tilikaudella								
Vähennykset tilik. aikana								0,00
Siirrot erien välillä		42 306,00		3291,9		221 244,03	38 169,45	
Tilikauden poisto	-18 711,58	-50 735,02	-69 446,60		-328 129,28	-308 397,59	-169 284,05	-805 810,92
Arvonlennukset ja niiden palaut.								
Poistamaton hankintameno 31.12.	17 258,05	210 284,14	227 542,19	1 428 429,53	6 988 418,84	3 038 719,92	327 577,28	11 783 145,57
Arvonkorotukset								
Kirjanpitoarvo 31.12.	17 258,05	210 284,14	227 542,19	1 428 429,53	6 988 418,84	3 038 719,92	327 577,28	11 783 145,57
Olennaiset lisäpoistot Erittely olennaisista lisäpoistoista								

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet			
	Tase	Lisäys	Vähennys	Tase
	1.1.			31.12.
Tytäryhtiöosakkeet	340 849,18			340 849,18
Kuntayhtymäosuudet	613 574,62			613 574,62
Muut osakkeet	1 010 049,05			1 010 049,05
Yhteensä	1 964 472,85			1 964 472,85
Muut lainasaamiset	123 611,17		8 524,90	115 086,27
Pääomalainasaamiset	70 430,00			70 430,00
Lainasaamiset yhteensä	194 041,17			185 516,27

Olellaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset

	Tasearvo	Lisäykset	Vähennyks.	Tasearvo	Kunnan osuus	Ero
	1.1			31.12	kuntayhtymän	
					peruspääomasta	
K-S Sair.hoitp.ky	437 650			437 650	413 276	24 374
K-S liitto	12 471			12 471	10 043	2 428

Omistukset muissa yhteisöissä

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus	Konser. omistus.	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		tilikauden voitosta/ tappiosta
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	
Tytäryhteisöt						
Kiinteistö Oy	Toivakka	100 %	100 %	110	906	-3
Toivakanhaka						
Toivakan Lämpö Oy	Toivakka	100 %	100 %	306	68	24
Kuntayhtymät						
Jyväskylän koul.ky	Jyväskylä	1,0529 %	1,0529 %	1096	338	-1
K-S Sairaanhaitp.ky	Jyväskylä	0,93 %	0,93 %	378	4025	-135
Keski-Suomen liitto	Jyväskylä	0,80 %	0,80 %	10		1

Muut asunto-osakeyhtiöt

As Oy Toivakan Vakka	Toivakka
As Oy Toivakan Metsätalo	Toivakka

23) Saamisten erittely

	2019		2018	
	Pitkäaikainen	Lyhytaik.	Pitkäaikainen	Lyhytaik.
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		24 120		7 997
Lainasaamiset	462 878		562 613	
Saamiset kuntayhtymiltä joissa kunta jäsenenä				
Myyntisaamiset				
Muut saamiset				
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset				
Lainasamiset				
Saamiset yhteensä	462 878	24 120	562 613	7 997
24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Kelan korvaus työterveyshuollosta	24 576	23 333	20 000	17 000
Työllistämistuet	6 106	14 518	6 106	14 518
Muut siirtosaamiset	25 903	89 717	8 501	75 290
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	56 585	127 568	34 607	106 808
Rahoitusarvopaperit				
Osakkeet ja osuudet			1.1. 36 737	31.12. 36 737

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25) Oman pääoman erittely	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Peruspääoma 1.1.	5 562 428,89	5 562 641,61	5 568 389,50	5 568 389,50
Lisäykset				
Vähennykset	0,00	129 558,00		
Peruspääoma 31.12	5 562 428,89	5 692 199,61	5 568 389,50	5 568 389,50
Arvonkorotusrahasto 1.1				
Lisäykset				
Vähennykset				
Arvonkorotusrahasto 31.12				
Muut omat rahastot	382 643,19	382 398,44		
Vahinkorahaston pääoma 1.1				
Siirrot rahastoon	95,34	244,75		
Siirrot rahastosta				
Vahinkorahaston pääoma				
Muut omat rahastot yhteensä 31.12	382 738,53	382 643,19		
Edellisten tilikausien yli./alijäämä 1.1				
Siirto vahinkorahastoon				
Edellisen tilikauden virheen oikaisu				
Edellisten tilikausien yli./alijäämä 31.12	1 566 516,34	2 549 232,12	373 229,29	1 830 274,95
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-4 134 807,15	-1 485 435,97	-4 004 407,91	-1 457 045,66
Oma pääoma yhteensä	3 376 876,61	7 138 638,95	1 937 210,88	5 941 618,79
27) Pitkäaikaiset velat, jotka eräänntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua			2019	2018
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta			3 308 334	3 500 011
Lainat julkisyhteisöiltä				
Saadut ennakot				
Pitkäaikaiset velat yhteensä			3 308 334	3 500 011
28) Erittely liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjalainoista			2019	
Alle vuoden kuluessa eräänntyvät kuntatodistuslainat			1 900 000	
Korko +0,20 %				
Eräänntyvät 13.3.2020				
29) Pakolliset varaukset			Kunta	2018
	2019	2018	2019	
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu	163 883	162 882		
Muut varaukset	3 503 687	60 000	3 331 806	60 000
Muut pakolliset varaukset yhteensä	3 667 570	222 882	3 331 806	60 000

30) Pitkä ja lyhytaikaiset velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille, joissa kunta jäsenenä ja osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille

Vieras pääoma	2019		2018	
	Pitkäaikainen	Lyhytaik.	Pitkäaikainen	Lyhytaik.
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		35 897		45 038
Velat kuntayhtymille, joissa kunta jäsenenä				
Ostovelat		12 737		727 312
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille				
Vieras pääoma yhteensä		48 634		772 350

31) Sekkilimiitti 31.12.

	2019	2018
Luotollisen sekkitalin limiitti	500 000	500 000
Siitä käyttämättä 31.12.	500 000	484 273

32) Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut velat				
Liittymismaksut	419 014	419 014	419 104	419 104
Muut velat	380 528	350 517	229 204	304 530
Muut velat yhteensä	799 542	769 531	648 308	723 634

33) Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot				
Menojäämät				
Palkkojen ja henkilösivuk.jaksotukset	877 511	784 027	521 795	485 061
Korkojaksotukset	5 202	3 841	3 136	3 584
Muut menojäämät	64 025	26 951		
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	947 127	814 819	524 931	488 645
Siirtovelat yhteensä	947 127	814 819	524 931	488 645

34-37) Velat ja vakuudet, joista kunta on pantannut tai kiinnittänyt omaisuuttaan

Ei ilmoitettavaa

38) Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Leasingvastuut	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Ajoneuvot	16 763	24420	16 500	24420
Monitoimikoneet	9 261	13 011	8 746	13 011
Muut leasingvuokrat	1 606	2 668	1 606	2 668
Vuokravastuut	1 457 511	1 621 241	1 388 070	1 545 210
Leasingvastuiden yhteismäärä	1 485 141	1 661 340	1 414 922	1 585 309

40) Vastuusitoumukset (liite 1)**Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta**

Alkuperäinen pääoma
Jäljellä oleva pääoma

Takaukset muiden puolesta

Alkuperäinen pääoma
Jäljellä oleva pääoma

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuusta

Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuusta 31.12
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12

Yhteensä**Muut taloudelliset vastuut**

Keskusvaraston velvoitevarasto
Potilasvahinkovakuutus

Yhteensä**Konserni**

2019   **2018**
790   1 057
757   68 068
1 547   **69 125**

**Kunta
2018****2018**

720 000   720 000
440 833   470 219

3 882 843   3 882 843
3 331 806   3 442 843

2019   **2018**

14 484 829   13 610 081

9 530   8 743

14 494 359   **13 618 824**

41) Arvonlisäveron palautusvastuu, kiinteistöinvestoinnit**Investointien valmistumisvuosi****Tarkistusvastuun päättymisvuosi**

2011   **2020**
2012   **2021**
2013   **2022**
2014   **2023**
2015   **2024**
2016   **2025**
2017   **2026**
2018   **2027**
2019   **2028**

Palautusvastuun määrä**Konserni   Kunta**

6 518   77 096
7 981
20 496   9 362
20 283   260 613
24 973   31 549
31 061   837 336
27 760
155016
24028

Taseen ulkopuoliset järjestelyt**Järjestelyn tarkoitus**

Koronvaihtosopimus

Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.

Nimellisarvo

Markkina-arvo

5 904 978   1 399 999
-167 460   -67 331

Pitkävaikutteiset ympäristömenot

Pysyviin vastaaviin sisältyviä aktivoituja pitkävaikutteisia ympäristömenoja

Rakennukset

Jätevedenpuhdistamon rakennukset

Pohjavesien suojelusuunnitelma, avustus

1 050 378   1 122 738
3260

42) Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12

(vakituinen henkilöstö)

Yleishallinto
Sosiaali- ja terveystoimi
Sivistystoimi
Ympäristötoimi
Tekninen toimi

Yhteensä

2019   **2018**
6   5
22   21
54   56
0   0
17   18
99   **100**

43) Henkilöstökulut

	2019	2018
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	5 464 088	6 036 858
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin		9 374
Henkilöstökulut yhteensä	5 464 088	6 046 232

44) Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetty luottamushenkilömaksut

	2019	2018
Suomen keskusta r.p.	3691	4 012
Toivakan sos.dem. työväenpuolue	1440	1 612
Kristillisdemokraatit	735	800
Vasemmistoliitto	810	720
Toivakan kokoomus	825	675
Toivakan perussuomalaiset	1297	1 315
	8798	9134

45) Tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot

Talvea Julkishallinnon Palvelut Oy

	2019	2018
Tilintarkastuspalkkiot	10 320,00	6 167,00
Tilintarkastajan lausunnot	1 240,00	0,00
Tarkastuslautakunnan avustaminen	0,00	0,00
Muut palkkiot	160,00	233,00
Palkkiot yhteensä	10 320,00	6 167,00

46) Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien väliset liiketoimet

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen Kiinteistöosakeyhtiö Toivakanhakalle rahalainan yhteensä 477 873,62 €.

Lainoille ei ole saatu turvaavaa vakuutta. Kunnan arvion mukaan lainaan ei sisälly merkittävää taloudellista riskiä.

Lainoista peritään 0,8 % marginaali.

Kunnanjohtajan kanssa on solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu 12 kuukauden palkkaa vastaavasta siirtymäkorvauksesta. Sopimus on hyväksytty valtuuston kokouksessa 9.12.2019 § 80.

Kunta on osallistunut Keski-Suomen Verkkoholding Oy:n suuntaamaan maksullisiin osakeantoihin ja ostanut osakkeita 706573,01 eurolla.

Kunta on takaamassa Keski-Suomen Verkkoholding Oy:n 12,2 milj. euron lainaa 3,4 milj. eurolla.

1210

SALDOSELVITYS TASEILIN NUMERO TASEILIN NIMI	31.12.2019 1210		Kauppahinta	Muutos 2018	Kirjanpitoarvo 31.12.2018
	Muut osakkeet ja osuudet Osakkeet nro	Ostopäivä			
Keski-Suomen Verkkoholding Oy	21789 kpl	2.6.2014	544,72 €		544,72 €
		13.10.2014	58 291,00 €		58 291,00 €
	21789 kpl	31.8.2017	284 891,18 €		284 891,18 €
		1.1.2018	284 891,18 €	284 891,18 €	284 891,18 €
	5231 kpl	15.6.2018	136 790,65 €	136 790,65 €	136 790,65 €
			Yhteensä		765 408,73 €
Mustankorkea Oy	7 kpl	22.1.2018	120 959,00 €	120 959,00 €	120 959,00 €
Asunto Oy Toivakan Vakka Kauppakuja 1 as 1 4 h + k s 93 m2 Leimavero Valtionosuus	1-186	31.5.1992	90 986,47 € 1 455,83 € <u>-59 192,07 €</u>		33 250,23 €
AS Oy Toivakan Metsätalo KPK THH Oy KPK ICT Oy	4596-5160 5886-6450	23.2.1983	siirto osakkuusyhteisöistä		40 247,80 € 2 379,00 € 2 379,00 €
Jyvässeudun ajoharjoittelurata Oy	2 kpl a`5000,-		1 681,87 €		1 681,87 €
Keski-Suomen Tietotekniikka Oy	1 kpl a`10000,-		1 681,87 €		1 681,87 €
Metsä-Serla Oy B-osake	48 kpl a`94,-		758,86 €		758,86 €
Kuntien Asuntoluotto/1.5.01 alkaen	25 kpl a`1000,-		4 204,69 €		4 204,69 €
Kuntarahoitus OYJ	6875 kpl				
Kuntarahoitus OYJ	2218 kpl		7 098,00 €		7 098,00 €
Metsäliitto			23 965,78 €		30 000,00 €
			Yhteensä		1 010 049,05 €
Toivakka 31.12.2019					
Henna Breilin					

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevan liitetiedon erittely

Takaukset muiden puolesta	Alkuper.takaus	31.12.2019
Toivakan vanhustentuki ry/takaus shekkiluottoon Takaus uusittu kvalt.6.10.2005 §72	1 681,00 €	1 681,00 €
KOY Toivakanhaka kvalt.8.3.2010 § 13 Kuntarahoitus	720 000,00 €	440 833,00 €
Keski-Suomen Verkkoholding Oy Kuntarahoitus	2 054 162,00 €	1 988 918,20 €
Keski-Suomen Verkkoholding Oy Kuntarahoitus	1 387 000,00 €	1 342 887,80 €
	yhteensä	4 162 843,00 €
Erittely 31.12.2019		
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta	720 000,00	440 833,00
Takaukset muiden puolesta	3 442 843,00	3 333 487,00
Yhteensä	4 162 843,00	3 774 320,00

TOIVAKAN KUNNAN TILIKAUDEN 2019 TULOKSEN KÄSITTELY JA KUNNANHALLITUKSEN
ALLEKIRJOITUKSET

Toivakan kunnan tilikauden 2019 alijäämä on 4.004.407,91 €.
Kunnanhallitus esittää, että tilikauden alijäämä siirretään edellisten tilikausien yli/alijäämän tilille.

Kunnanhallitus hyväksyy tehdyn tilinpäätöksen vuodelta 2019.

Toivakka 30.5.2020

Sakari Ainali
kunnanhallituksen puheenjohtaja

Jouko Sundvall
kunnanhallituksen varapuheenjohtaja

Sinikka Jäntti
kunnanhallituksen jäsen

Juha Hiekkänen
kunnanhallituksen jäsen

Varja Oksanen
kunnanhallituksen jäsen

Kari Parviainen
kunnanhallituksen jäsen

Marja-Liisa Paljakka
kunnanhallituksen jäsen

Helena Vuopionperä-Kovanen
kunnanjohtaja

TILINTARKASTAJAN LAUSEKE

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Toivakassa 29 .5 .2020

Talvea Julkishallinnon Palvelut Oy
JHT-yhteisö

Timo Nuutinen
JHT-tilintarkastaja

Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista

Tasekirja	Paperituloste, sidottu
Tase-erittelyt	Paperitulosteet
Tase-erittelyjen saldonselvitykset	Paperitulosteet
Päiväkirja	Paperitulosteet
Pääkirja	Paperitulosteet
Ostoreskontra	Paperitulosteet
Myyntireskontra	Paperitulosteet
Palkkakirjanpito	Paperitulosteet
Käyttöomaisuuskirjanpito	Paperitulosteet
Konsernitilinpäätös	Paperitulosteet

Kirjanpidossa käytetyt tositelajit

Muistiot	001
Jaksotukset	003
Vyörytykset	004
Oikaisut tilinavaussaldoihin	005
Tiliotetositteet	010
Myyntireskontra, suoritukset	020
Myyntireskontra, viitesuorituks	021
Ostoreskontra, suoritukset	040
Palkat	301
Ostolaskut muut	410
Ostolaskut projektit	420
Ostolaskut vesihuolto	430
Toimeentulotuki	570
Yleishallinnon laskutus	601
Asuntolainat	602
Paltoimen laskutus	603
Päivähoitolaskutus	604
Muut sosiaalitoimen maksut	605
Kotipalvelulaskutus	606
Maijanvakan laskutus	607
Jussilantien laskutus	608
Idan kodin laskutus	609
Vanhainkodin laskutus	610
Opetustoimen laskutus	611
Ympäristötoimen laskutus	612
Teknisen toimen laskut	613
Maa-alueiden vuokrat	614
Asuntojen vuokrat	615
Muiden tilojen vuokrat	616
Kiinteistöjen sähkölaskut	617
Vesilaskutus	618
Vesikanta	619
Talonmies- ja siivouspalvelut	620
Ekomaksut	630

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 151 pages before this page

Dokumentet inneholder 151 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 151 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 151 sider før denne side

Detta dokument inneholder 151 sider före denna sida

authority to sign

representative

custodial

toimivaltaoikeus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 152 pages before this page

Dokumentet inneholder 152 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 152 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 152 sider før denne side

Detta dokument innehåller 152 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

toimivaltaoikeus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende